

ZDROJE FINANCOVÁNÍ VÝZKUMU A VÝVOJE A JEJICH VYUŽITÍ VE VZLÚ, A.S.

Diplomová práce

Studijní program: N6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6208T085 – Podniková ekonomika

Autor práce: **Bc. Zuzana Novotná**

Vedoucí práce: PhDr. Ing. Lenka Sojková, Ph.D.

SOURCES OF FUNDING FOR RESEARCH AND DEVELOPMENT AND THEIR UTILIZATION IN VZLÚ, INC.

Diploma thesis

Study programme: N6208 – Economics and Management

Study branch: 6208T085 – Business Administration

Author: **Bc. Zuzana Novotná**

Supervisor: PhDr. Ing. Lenka Sojková, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana Novotná**
Osobní číslo: **E12000201**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**
Název tématu: **Zdroje financování výzkumu a vývoje a jejich využití ve VZLÚ, a.s.**
Zadávací katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů a výzkumných předpokladů práce
2. Vymezení základní terminologie
3. Možnosti financování VaV
4. Analýza stavu financování VaV a návrh strategie pro výzkumnou společnost VZLÚ, a.s.
5. Formulace závěrů, ověření předpokladů práce, doporučení

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ALBRECHT, V. a aj. Česká republika v Evropském výzkumném prostoru v roce 2012. 1. vyd. Praha: Informatorium, 2013. ISBN 978-80-7333-102-3.

BLAŽKA, M., M. CHVOJKA. Průvodce systémem veřejné podpory výzkumu a vývoje v České republice - 2012. 14. vyd. Ostrava: Tanger, 2012. ISBN 978-80-87294-30-7.

EUROPEAN COMMISSION: Community Framework for State Aid for Research and Development and Innovation. Official Journal of the European Union (2006/C 323/01). Prague, 2006.

OFFICE OF THE GOVERNMENT OF THE CZECH REPUBLIC RESEARCH AND DEVELOPMENT COUNCIL: Analysis of the existing state of Research, Development and Innovation in the Czech Republic and a comparison with the Situation Abroad in 2012. Prague, 2013. ISBN 978-80-7440-071-1.

PARLAMENT ČR: Úplné znění zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů.

Praha: Moraviapress, 2009. ISSN 1211-1244.

Elektronická databáze článků ProQuest (knihovna. tul.cz).

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Ing. Lenka Sojková, Ph.D.

Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce:

Ing. Jan Bartoň

ALV ČR, tajemník

Datum zadání diplomové práce:

31. října 2013

Termín odevzdání diplomové práce:

7. května 2014

doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

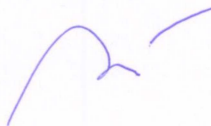
Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

6. 5. 2014

Podpis:

Anotace

Diplomová práce obsahuje analýzu stavu financování výzkumu a vývoje v České republice a analýzu stavu financování výzkumu a vývoje Výzkumného a zkušebního leteckého ústavu, a.s. Práce přispívá k hlubším úvahám na téma budování konkurenceschopné ekonomiky a odhaluje dopad metodických změn ve financování výzkumu a vývoje na fungování výzkumné organizace. Závěrem této práce je návrh změn, které by měly pomoci ke zvýšení efektivity systému financování výzkumu, vývoje a inovací v České republice, a návrh strategie, která by měla přispět ke zvýšení stability Výzkumného a zkušebního leteckého ústavu, a.s.

Klíčová slova

Analýza, dotace, Evropský výzkumný prostor, financování, inovace, Lisabonská strategie, Národní politika výzkumu, vývoje a inovací, nepřímá podpora, přímá podpora, rámcový program, soukromé prostředky, státní rozpočet, Strategie Evropa 2020, veřejné prostředky, vývoj, výzkum, výzkumná organizace.

Annotation

This diploma thesis contains an analysis of the state of research and development funding in the Czech Republic and an analysis of the state of research and development funding in Aerospace Research and Test Establishment. The thesis contributes to a deeper reflection on the theme of building a competitive economy and reveals the impact of methodological changes in R & D funding on the functioning of the research organization. In conclusion of this thesis is design of changes, which should help to increase the efficiency of funding system of research, development and innovation in the Czech Republic and draft of the strategy, which should contribute to increased stability of Aerospace Research and Test Establishment.

Key Words

Analysis, subsidy, development, direct support, European Research Area, Europe 2020 strategy, framework programme, funding, indirect support, innovation, Lisbon strategy, National policy of research, development and innovation, private funds, state budget, public funds, research, research organization.

Obsah

Seznam obrázků.....	9
Seznam tabulek.....	11
Seznam zkratk.....	12
Úvod	14
1. Základní terminologie výzkumu, vývoje a inovací.....	16
2. Legislativní a strategický rámec výzkumu, vývoje a inovací	18
2.1 Legislativa VaV v České republice	18
2.2 Legislativa VaV v Evropské Unii	18
2.3 Národní politika výzkumu, vývoje a inovací	19
2.4 Lisabonská strategie.....	19
2.5 Evropský výzkumný prostor	21
2.6 Strategie Evropa 2020.....	21
3. Možnosti financování výzkumu a vývoje	23
3.1 Metodologie statistického šetření	24
3.2 Základní ukazatele stavu výzkumu a vývoje	25
3.3 Financování výzkumu a vývoje z veřejných zdrojů	32
3.3.1 Nepřímá veřejná podpora VaV.....	33
3.3.2 Přímá veřejná podpora VaV	48
3.4 Financování výzkumu a vývoje ze soukromých zdrojů	59
4. Společnost VZLÚ.....	63
4.1 Základní informace	63
4.2 Statut výzkumné organizace	65
4.3 Segment zákazníků	66
4.4 Ekonomická situace	66
4.5 Analýza stavu výzkumu a vývoje	66
4.1 Návrh strategie	73
Závěr	79
Seznam použité literatury	83
Seznam příloh	88

Seznam obrázků

- Obrázek 1: Schéma vstupů a výstupů VaV, včetně zdrojů financování
- Obrázek 2: Celkové výdaje na VaV, včetně intenzity, v letech 1995 – 2012
- Obrázek 3: Meziroční změna celkových výdajů na VaV v letech 1995 – 2012
- Obrázek 4: Zdroje financování VaV v roce 2012
- Obrázek 5: Zdroje financování VaV v roce 2012
- Obrázek 6: Struktura hlavních zdrojů financování VaV v letech 2005 – 2012
- Obrázek 7: Zdroje financování VaV v letech 2005 a 2012
- Obrázek 8: Struktura financování VaV v letech 2005 a 2012
- Obrázek 9: Veřejné zdroje financování VaV v letech 1995 – 2012
- Obrázek 10: Počet podniků uplatňujících odpočet výdajů na VaV v letech 2007 – 2012
- Obrázek 11: Výše odčitatelné položky podniků uplatňujících odpočet výdajů na VaV v letech 2007 – 2012
- Obrázek 12: Nepřímá podpora VaV dle vlastnictví podniků v letech 2007 – 2012
- Obrázek 13: Nepřímá podpora VaV všech podniků v letech 2005 – 2012
- Obrázek 14: Mezinárodní srovnání intenzity nepřímé daňové podpory VaV v roce 2011
- Obrázek 15: Systém podpory VaVaI v ČR
- Obrázek 16: Přímá podpora VaV (GBAORD) v letech 2005 – 2012
- Obrázek 17: Státní výdaje na VaV dle nejvýznamnějších poskytovatelů v roce 2012
- Obrázek 18: Státní výdaje na VaV dle sektoru provádění v roce 2012
- Obrázek 19: Státní výdaje na VaV dle příjemců podpory v roce 2012
- Obrázek 20: Státní výdaje na VaV dle hlavních forem financování v letech 1996 – 2012
- Obrázek 21: Mezinárodní porovnání státních výdajů na VaV v roce 2012
- Obrázek 22: Relativní účast zemí v 7. RP v roce 2012
- Obrázek 23: Účast týmů ČR v 7. RP dle sektorů v roce 2012
- Obrázek 24: Zahraniční zdroje financování v letech 2007 – 2012
- Obrázek 25: Výše veřejné zahraniční podpory v letech 2008 – 2013
- Obrázek 26: Soukromé zdroje financování VaV v letech 1995 – 2012
- Obrázek 27: Soukromé zdroje financování VaV dle hlavních sektorů užití ve vybraných letech
- Obrázek 28: Soukromé zdroje financování VaV dle hlavních odvětví ve vybraných letech

- Obrázek 29: Soukromé zdroje financování VaV dle krajů v roce 2012
- Obrázek 30: Typy prováděného VaV v ČR v roce 2012
- Obrázek 31: Typy prováděného VaV ve VZLÚ v roce 2012
- Obrázek 32: Výdaje na VaV dle druhu nákladů v ČR v letech 2006 – 2012 (v %)
- Obrázek 33: Výdaje na VaV dle druhu nákladů ve VZLÚ v roce 2012 (v %)
- Obrázek 34: Výdaje na prováděný VaV ve VZLÚ dle formy financování v roce 2012
- Obrázek 35: Struktura příjmů VZLÚ v letech 2007 – 2012
- Obrázek 36: Struktura příjmů VZLÚ z dotačních prostředků v letech 2008 – 2012
- Obrázek 37: Vývoj příjmů VZLÚ z odborné hospodářské činnosti v letech 2003 – 2012
- Obrázek 38: Sektorová struktura příjmů VZLÚ v roce 2012

Seznam tabulek

Tabulka 1: Nepřímá podpora VaV všech podniků v letech 2005 – 2012

Seznam zkratek

AV ČR	Akademie věd České republiky
AVO	Asociace výzkumných organizací
CEP	Centrální evidence projektů
ČSÚ	Český statistický úřad
DNM	Drobný nehmotný majetek
EPO	Evropský patentový úřad
ERA	Evropský výzkumný prostor (European Research Area)
ES	Evropské společenství
ESN	Studentská organizace ERASMUS (Erasmus Student Network)
EU	Evropská unie
Eurostat	Evropský statistický úřad (Statistical Office of the European Communities)
EU28	Evropská unie (28 členských států)
FO	Fyzická osoba
GA ČR	Grantová agentura České republiky
GERD	Celkové výdaje na výzkum a vývoj (Gross Domestic Expenditure on R&D)
GBAORD	Státní rozpočtové výdaje a dotace na VaV (Government Budget Appropriations or Outlays for Research and Development)
GFŘ	Generální finanční ředitelství
HDP	Hrubý domácí produkt
IČ	Identifikační číslo
IS VaVaI	Informační systém pro výzkum, vývoj a inovace
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NATO	Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization)
NP VaVaI	Národní politika výzkumu, vývoje a inovací
NUTS3	Nomenklatura územních statistických jednotek, český ekvivalent: kraj
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OP	Operační program
OPPA	Operační program: Praha, adaptabilita

OPPI	Operační program: Podnikání a inovace
OPPK	Operační program: Praha, konkurenceschopnost
OP VaVpI	Operační program: Výzkum a vývoj pro inovace
OPVK	Operační program: Vzdělávání pro konkurenceschopnost
PO	Právnícká osoba
RIV	Rejstřík informací o výsledcích
RP	Rámcové programy
RVVI	Rejstřík veřejných výzkumných institucí
SR	Státní rozpočet České republiky
TAČR	Technologická agentura České republiky
ÚPV ČR	Úřad průmyslového vlastnictví České republiky
VaV	Výzkum a vývoj
VVI	Veřejné výzkumné instituce
VaVaI	Výzkum, vývoj a inovace
VO	Výzkumná organizace
VŠ	Vysoká škola
7. RP	Sedmý rámcový program Evropské unie

Úvod

Stav podpory výzkumu a vývoje v České republice patří mezi aktuální témata diskutovaná všemi sektory naší ekonomiky. Výzkum a vývoj je hybnou silou ekonomiky posilující technologický pokrok, růst produktivity a ekonomický růst. Efektivní výzkum a vývoj umožňuje růst konkurenceschopnosti země. Vybudování efektivního systému podpory výzkumu a vývoje patří proto k prioritám všech vyspělých zemí.

Problematika vybudování efektivního systému výzkumu a vývoje je velmi složitá. Svou úlohu sehrává především dlouhodobý horizont návratnosti systému, velký počet zájmových skupin a proměnlivé politické zázemí. Bez nadsázky je možné prohlásit, že na území České republiky probíhá nekonečný souboj o finanční prostředky státního rozpočtu určené k podpoře výzkumných aktivit.

Cílem této diplomové práce je provést analýzu stavu financování výzkumu a vývoje v České republice, shrnout dostupné možnosti financování a na základě závěrů plynoucích z analýzy navrhnout vhodnou koncepční strategii pro Výzkumný a zkušební letecký ústav, a.s. S ohledem na velký rozsah problematiky financování výzkumu a vývoje nastiňuje diplomová práce další témata vhodná k hlubším vnitropodnikovým analýzám.

V prvních kapitolách diplomové práce bude obsažena literární rešerše. Pro teoretickou část bude použita česká i zahraniční bibliografie týkající se systému financování, pravidel financování, koordinace výzkumných aktivit, platné legislativy, národní politiky či mezinárodních strategií v oblasti výzkumu, vývoje a inovací. K nejvýznamnějším zdrojům informací o platné legislativě, národní politice či strategických konceptech výzkumu, vývoje a inovací patří legislativní a strategické dokumenty České republiky a Evropské unie a publikace odborných autorů zabývajících se touto problematikou.

V dalších kapitolách diplomové práce bude zpracována analýza stavu financování výzkumu a vývoje v České republice. Pro dosažení stanoveného cíle bude zvolena adekvátní sada metod. Typy metodologického přístupu se budou lišit v jednotlivých podkapitolách diplomové práce v závislosti na charakteru sledovaného jevu a na potřebě formulace výzkumného problému. Stěžejním metodologickým přístupem bude analýza,

komparativní analýza a syntéza. Nejvýznamnější část vstupních údajů bude pocházet ze statistických šetření Českého statistického úřadu, Evropského statistického úřadu, Rady pro výzkum, vývoj a inovace, ministerstev ČR, Generálního finančního ředitelství a informačního systému VZLÚ. Významná část vstupních údajů bude analyzována multikriteriálně, strukturovaně, v chronologickém pořadí. Analýza stavu financování výzkumu a vývoje v České republice a z ní plynoucí myšlenky představují možný přínos pro subjekty zainteresované ve výzkumné sféře. Ekonomické subjekty ve výzkumné sféře musejí být dobře informovány o současném i budoucím vývoji, aby mohly lépe koordinovat své aktivity a efektivněji alokovat omezené finanční zdroje.

Poslední kapitola se bude zabývat výzkumnou organizací Výzkumný a zkušební letecký ústav, a.s. Obohatí zpracovanou analýzu výzkumu a vývoje v České republice o analýzu vnitropodnikovou. Nejvýznamnější část vstupních údajů bude pocházet ze statistických šetření Českého statistického úřadu, výročních zpráv a informačního systému společnosti. Na základě ucelené statistické analýzy dosavadního vývoje financování výzkumu a vývoje v Evropské unii, vnitropodnikové analýzy financování společnosti VZLÚ, SWOT analýzy společnosti VZLÚ a predikce budoucích možností financování výzkumu a vývoje, která vychází ze strategických cílů Evropské unie, bude navržena koncepční strategie pro společnost VZLÚ. Cílem strategie bude upevnit pozici společnosti jako národního centra pro výzkum a vývoj v letectví a kosmonautice, zajistit finanční stabilitu společnosti a posílit růst její konkurenceschopnosti.

1. Základní terminologie výzkumu, vývoje a inovací

V rámci diplomové práce jsou nejčastěji užívány pojmy, které jsou definovány Úředním věstníkem Evropské unie, tedy v Rámci společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2006/C 323/01) a ve Sbírce zákonů č. 211/2009, v úplném znění zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje). Dle úvodního ustanovení §2 tohoto zákona se rozumí:

základním výzkumem: teoretická nebo experimentální práce prováděná za účelem získání nových vědomostí o základních principech jevů nebo pozorovatelných skutečností, která není primárně zaměřena na uplatnění v praxi.

aplikovaným výzkumem: teoretická nebo experimentální práce zaměřená na získání nových poznatků pro vývoj nových nebo zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb.

experimentálním vývojem: získávání, spojování, formování a používání stávajících vědeckých, technologických, obchodních a jiných příslušných poznatků a dovedností pro návrh nových nebo podstatně zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb.

inovací: zavedení nových nebo podstatně zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb do praxe.

výzkumnou organizací: subjekt bez ohledu na právní postavení, jehož hlavním účelem je provádět základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj nebo veřejné šíření výsledků těchto činností. Kritériem je zpětné investování zisku do výzkumu a vývoje a rovný přístup subjektů k jejím výzkumným kapacitám či výsledkům.

velkou infrastrukturou: jedinečné výzkumné zařízení, zdroje a související služby, které je nezbytné pro ucelenou výzkumnou a vývojovou činnost s vysokou finanční a technologickou náročností, které jsou využívány k provádění výzkumu.¹

¹ ČR. Úplné znění zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků: Zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. In: 211/2009 Sb. Praha: Moraviapress, 2009, roč. 2009, 63, s. 2928-2929. Dostupné z: http://www.vyzkum.cz/storage/att/BB743D4E2B61E95FA36D7DADD47BE704/Z%C3%A1kon_130_2002.pdf

2. Legislativní a strategický rámec výzkumu, vývoje a inovací

Výzkum a vývoj podléhá řadě zákonů, nařízení a prováděcích předpisů národních i zahraničních politik, jejichž úkolem je nastavení podmínek, pravidel a procesů, které výrazně přispívají k efektivnímu způsobu fungování systému výzkumu, vývoje a inovací. Strategický rámec výzkumu a vývoje v ČR je tvořen řadou národních a evropských dokumentů. Na jejich ustanovení navazuje celá řada vládních politik (daňová politika, rozpočtová politika, politika zaměstnanosti, politika vzdělávání, hospodářská politika aj.).

2.1 Legislativa VaV v České republice

Česká republika se po vstupu do Evropské unie zapojila do integrace národních politik, řada zákonů proto reflektuje konkrétní politiky Evropské unie a přenáší je do směřování podpory na národní úrovni. Základní právní norma (Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a jeho prováděcí předpisy), pochází z roku 2002, upravuje ji ale celá řada novelizací, nařízení a usnesení. Hlavním předmětem zákona o podpoře VaVaI je systém podpory výzkumu a vývoje a definování práv a povinností subjektů, které se výzkumem a vývojem zabývají. Další významné legislativní předpisy ČR jsou uvedeny v příloze A.

2.2 Legislativa VaV v Evropské Unii

Hlavním cílem politiky Evropské unie v oblasti výzkumu a vývoje je, aby se prosadila jako ekonomika založená na znalostech. Spojením sil všech členských států je možné tohoto cíle dosáhnout. Spolupráce všech zemí se označuje pojmem Evropský výzkumný prostor.² Základní právní normu tvoří Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací, Úřední věstník Evropské unie C 323, z roku 2006.

Další významné legislativní předpisy Evropské unie jsou uvedeny v příloze B.

² ALBRECHT, V., a aj. Česká republika v Evropském výzkumném prostoru v roce 2012. 1. vyd. Praha: Informatorium, 2013, s. 28, ISBN 978-80-7333-102-3.

2.3 Národní politika výzkumu, vývoje a inovací

Národní politika výzkumu, vývoje a inovací (dále NP VaVaI) je základním rámcem podpory výzkumu, vývoje a inovací v ČR. Vychází z toho, že pokrokem ve VaV je možné dosáhnout udržitelného růstu a konkurenceschopnosti ekonomiky.³ NP VaVaI řeší základní strategické otázky středně dlouhého období (4-6 let), kterými jsou cíle, aktivity a priority výzkumu, vývoje a inovací. Národní politika jakožto ústřední dokument je vždy schvalována vládou ČR. Slouží především orgánům státní správy. Ministerstvo tvoří na jejím základě konkrétní regionální koncepce výzkumu, vývoje a inovací. V současné době je v platnosti Národní politika na léta 2009 až 2015 s výhledem do roku 2020, která byla schválena vládou usnesením č. 729, dne 8. 6. 2009.

Při návrzích Národní politiky se vychází z legislativních dokumentů, z priorit Evropské unie a z analýz výsledků předcházející Národní politiky, především pak z její úspěšnosti, kterou mapují ukazatele konkurenceschopnosti, mezinárodního zapojení do VaV či konkrétní počty výsledků v podobě patentů, licencí, nových technologií, citovanosti odborných článků atd. Návrh Národní politiky zajišťuje Rada pro výzkum, vývoj a inovace.

Národní politika výzkumu a vývoje je systémově integrována do systému ostatních národních politik. V rámci Evropské unie je propojování politik na mezinárodní úrovni jedním ze základních principů.

2.4 Lisabonská strategie

Lisabonská strategie je strategický dokument Evropské unie, ve kterém se dohodli čelní představitelé vlád zemí Evropské unie na společném cíli, který byl odsouhlasen Evropskou radou na summitu v Lisabonu (23. – 24. 3. 2000). Evropská unie se chce stát

³ RADA PRO VÝZKUM, VÝVOJ A INOVACE. *Aktualizace Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009 až 2015 s výhledem do roku 2020 [online].* Praha: Rada pro výzkum, vývoj a inovace, 2013, s. 4 [vid. 2013-11-07]. Dostupné z: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=682145>

nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou na světě, schopnou udržitelného hospodářského růstu, s větším počtem pracovních míst, s lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností. K dosažení tohoto cíle jsou důležité znalosti, vzdělání, výzkum a inovace.⁴

Česká republika se připojila k cíli Lisabonské strategie, jehož realizace vyžaduje vytvoření evropského vnitřního trhu pro volný pohyb znalostí, ještě před vstupem do Evropské unie. Vytvořila Národní lisabonský program, který převzal hlavní cíle, např. investovat 3 % z HDP do výzkumu a vývoje.⁵

Lisabonská strategie uložila členským státům konkrétní úkoly: posílit mezinárodní spolupráci (Rámcové programy, Společné iniciativy, vytvoření sítí výzkumných infrastruktur, dohody o spolupráci), posílit mobilitu vědců, studentů a zajistit transfer znalostí z výzkumné do aplikační sféry.

Existují názory, že Lisabonská strategie byla předem odsouzena k neúspěchu kvůli značné šíři této strategie. Například Urban uvádí, že Lisabonská strategie: „*pojednává o všem, a tudíž o ničem. Odpovědný je každý, a tudíž nikdo*“.⁶

Přestože v naplňování cílů Lisabonské strategie je ČR pozadu, představuje program společného evropského trhu správný směr zlepšování konkurenceschopnosti ČR na národní i mezinárodní úrovni.

⁴ EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉHO SPOLEČENSTVÍ. *Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o sedmém rámcovém programu Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace*, (2006/L 412/1) [online]. Úřední věstník Evropské unie, 2006-12-30, s. 1 [vid. 2013-11-08]. Dostupné z: <http://www.vyzkum.cz/storage/att/051DAEE1AEC922DB2EA111E7F737A677/Rozhodnut%C3%AD%20EP%20a%20Rady%20%C4%8D.%201982-2006-ES.pdf>

⁵ ALBRECHT, V., a aj. Česká republika v Evropském výzkumném prostoru v roce 2012. 1. vyd. Praha: Informatorium, 2013, s. 28, ISBN 978-80-7333-102-3.

⁶ URBAN, L. Lisabonská strategie: jak si stojí v poločase. Mezinárodní politika. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2005, roč. 29, č. 1, s. 19. ISSN 0543-7962.

2.5 Evropský výzkumný prostor

Přijetí Lisabonské strategie si vyžádalo nový, společný přístup k evropské politice výzkumu a vývoje. Evropský výzkumný prostor (ERA, European Research Area) umožňuje naplňovat cíle Lisabonské strategie. ERA vytváří prostor pro partnerství mezi členskými zeměmi, ve kterém se vědci, informace i technologie volně pohybují. Odstraňuje bariéry neefektivního výzkumu (roztříštěnost aktivit, izolovanost systémů jednotlivých členských zemí, různorodost regulačních a administrativních mechanismů, odlišná informační vybavenost).

Jednotliví účastníci členských zemí mohou v rámci ERA a jeho portálu chránit či porovnávat své vědecké poznatky, sdílet zdroje, informace, technické vybavení, infrastruktury či získávat přístupy, kontakty a služby podporující výzkum a vývoj.

2.6 Strategie Evropa 2020

Strategie Evropa 2020 nahrazuje Lisabonskou strategii. Prošla návrhovacím a schvalovacím řízením v červnu 2010 na zasedání Evropské Rady. Reaguje na hospodářskou krizi a poukazuje na slabiny v evropských politikách. Jejím cílem je obnova stability evropských zemí a nastartování hospodářského růstu. Hlavní myšlenkou zůstává propojování veřejného a soukromého sektoru členských zemí na všech úrovních, propojování sil k dosažení cíle a využívání multiplikačních efektů. Mezi pět klíčových cílů strategie patří i výzkum a vývoj.⁷

⁷ EVROPSKÁ KOMISE. Evropa 2020: strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění [online]. Sdělení Evropské komise, 2010-03-03, s. 12 [vid. 2013-11-20]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/Evropa_2020_cz_Sdeleni_EK.pdf

Lisabonská strategie uložila svým členům úkol – zvýšit investice do výzkumu a vývoje na 3 % z HDP. Strategie Evropa 2020 konkretizuje tento požadavek – zvýšit investice do výzkumu a vývoje ve struktuře: 1 % veřejné zdroje, 2 % soukromé zdroje.⁸

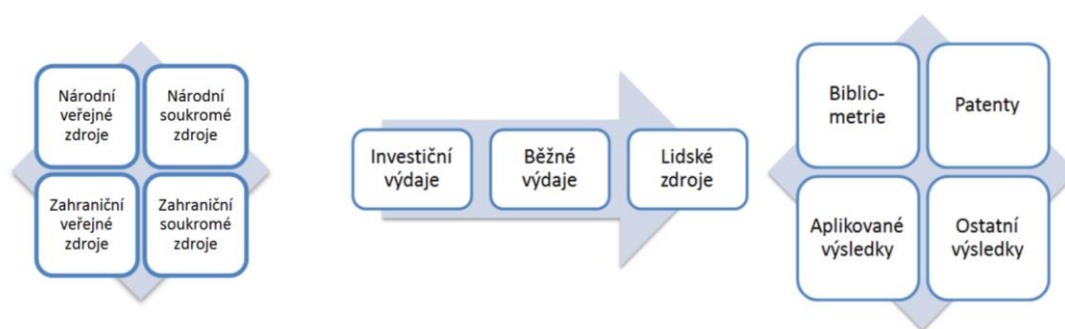
Strategie Evropa 2020 se v současné době potýká s rozčarováním jednotlivých členských zemí z jednotného trhu (nízká přístupnost společných trhů pro malé a střední podniky, administrativní náročnost aj.). Tyto faktory brzdí ekonomické subjekty v dosahování cílů stanovených ve Strategii Evropa 2020.

⁸ BLAŽKA, M., M. CHVOJKA. Průvodce systémem veřejné podpory výzkumu a vývoje v České republice - 2012. 14. vyd. Ostrava: Tanger, 2012, s. 3.7 ISBN 978-80-87294-30-7.

3. Možnosti financování výzkumu a vývoje

Výzkum a vývoj hraje nezastupitelnou roli při tvorbě inovací, je bezpochyby silným hybným nástrojem národního hospodářství. Efektivní systém výzkumu a vývoje oživuje ekonomiku dané země, vytváří technologický potenciál a je klíčovým faktorem zvyšování konkurenceschopnosti země.

Následující obrázek schematicky zobrazuje složky VaV a jejich provázanost: zdroje financování VaV, hlavní druhy výdajů VaV (vstupy) a vybrané výstupy VaV.

Obrázek 1: Schéma vstupů a výstupů VaV, včetně zdrojů financování.

Zdroj: vlastní

Je-li intenzivnější financování výzkumu a vývoje prostředkem k naplnění strategických cílů České republiky i Evropské unie, jaké tedy existují možnosti financování, často nákladného, výzkumu a vývoje? Kde je možné získat finanční prostředky na výzkum, vývoj a inovace? Jaký stav a vývoj je možné pozorovat u konkrétních zdrojů financování? Jaké zdroje užívají v zahraničí? Tyto a další otázky řeší následující kapitoly.

Podnikům se nabízí široká řada poskytovatelů a programů podpory VaV na národní i mezinárodní úrovni. Jejich přehled je uveden v příloze C. Vzhledem k tomu, že Česká republika i Evropská unie staví své strategické priority na intenzivnějším výzkumu a vývoji, nabízí se subjektům široká škála nástrojů financování.

Financování výzkumu a vývoje tvoří dvě hlavní kategorie – veřejné zdroje a soukromé (podnikatelské zdroje). Do veřejných zdrojů jsou zahrnovány národní zdroje v podobě přímé a nepřímé podpory VaV a dále zdroje zahraniční. Tyto prostředky lze získat v rámci

konkrétních fondů, programů či národních podpor. Do soukromých zdrojů jsou zahrnovány národní a zahraniční zdroje, které lze získat tržním principem.

Národní veřejnou podporu je možné obdržet formou institucionální nebo účelové podpory. Institucionální podpora je poskytována na základní a aplikovaný výzkum bez konkrétního realizačního zaměření. Účelová podpora je poskytována na podporu řešení konkrétních projektů výzkumu a vývoje.⁹

3.1 Metodologie statistického šetření

V práci jsou využívány analýzy o VaV z údajů Českého statistického úřadu (ČSÚ) dostupných z veřejné statistické databáze, dále údaje Rady pro výzkum, vývoj a inovace, MF ČR, GfŘ, údaje Eurostatu a interní údaje VZLÚ.

ČSÚ respektuje nařízení ES o statistikách Evropské unie. Vychází především z Rozhodnutí EP a Rady č. 1608/2003/ES o tvorbě a rozvoji VTI statistik EU, z Prováděcích nařízení komise ES č. 753/2004 o statistikách VaV.

Hlavním statistickým podkladem bylo roční šetření VTR 5-01¹⁰, které vyplňují všechny zpravodajské jednotky provádějící VaV na území ČR (cca 2 tis. subjektů) od r. 1995. Šetření VTR 5-01 je prováděno na základě vyhlášky ČSÚ na základě zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě. Údaje získané z šetření VTR 5-01 je možné použít k mezinárodnímu srovnání, neboť údaje tohoto šetření respektují mezinárodní metodologii.

Šetření VTR 5-01 se nazývá Roční výkaz o výzkumu a vývoji VTR 5-01, subjektům provádějícím VaV je dostupný ve dvou variantách, podle toho, o jaký sektor provádění VaV se u zpravodajské jednotky jedná: podnikatelský a soukromý neziskový sektor: VTR 5–01 (a) nebo vládní a vysokoškolský sektor VTR 5–01 (b).

⁹ ČR. Úplné znění zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků: Zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. In: 211/2009 Sb. Praha: Moraviapress, 2009, roč. 2009, částka 56, s. 3183, §3 odst. 1 a, b. Dostupné z: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekcce=858>.

¹⁰ Dostupné z: [http://www.czso.cz/vykazy/vykazy.nsf/i/vtr_5_01_\(mutace_a_b\)_2013](http://www.czso.cz/vykazy/vykazy.nsf/i/vtr_5_01_(mutace_a_b)_2013)

Šetření VTR 5-01 je kombinací vyčerpávajícího (vládní, vysokoškolský a soukromý neziskový sektor) a výběrového šetření, které je stanoveno pro cca 1/3 podniků splňujících určité podmínky (podnikatelský sektor). ČSÚ provádí dopočty a odhady dat za subjekty, které požadovaný výkaz nepředložily. Zpravodajskou jednotkou jsou všechny právnické i fyzické osoby, které provádějí VaV v ČR jako svou hlavní či vedlejší činnost a které mají vlastní IČ.

Druhým významným podkladem pro analýzu VaV bylo roční statistické šetření GBAORD. GBAORD obsahuje údaje o státních rozpočtových výdajích a dotacích na VaV z administrativních zdrojů ČSÚ: z IS VaVaI ČR a statistik MF ČR. Tyto údaje pocházejí přímo od poskytovatelů podpory. Předmětem šetření GBAORD jsou výdaje na VaV ze státního rozpočtu ČR na podporu VaV u nás i ve světě.

V listopadu roku 2013 byla dokončena mimořádná revize Národních účtů v souvislosti s novou metodikou ESA, která měla vliv na zpětný přepočtení údajů ČSÚ v letech 2005 až 2011. Výdaje na VaV vyjádřené absolutně či jako % HDP a další navazující ukazatele se tak liší od údajů publikovaných v předchozích publikacích ČSÚ, použity byly údaje aktuální, přepočtené. Více informací o revizi je možné nalézt na webových stránkách ČSÚ¹¹.

3.2 Základní ukazatele stavu výzkumu a vývoje

Míra investování do výzkumu a vývoje je ovlivněna požadavky národních a mezinárodních strategií. Strategie Evropy 2020 zavazuje členské země k intenzivnějšímu investování do výzkumu a vývoje.

¹¹Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mimoradna_revize_udaju_o_vydajich_na_vyzkum_a_vyvoj_za_roky_2005_2011

Stav ČR ve vztahu k naplňování cílů Strategie 2020 reflektují především tyto ukazatele:

- a) celkové výdaje na VaV (GERD)¹²
- b) celkové výdaje na VaV dle zdrojů financování

Celkové výdaje na VaV

Celkové výdaje na VaV představují souhrn všech druhů výdajů na VaV vynaložených zpravodajskými jednotkami v rámci ČR za jeden kalendářní rok. Jedná se o výdaje běžné, neinvestiční (materiál, vybavení, energie), výdaje na lidské zdroje (mzdové výdaje, služební cesty, konference) a výdaje investiční, kapitálové (pozemky, budovy, stavby, stroje, přístroje, zařízení a DNM). Jmenované položky se souhrnně označují jako vstupy do VaV. Vstupy do VaV jsou hlavním mezinárodním ukazatelem.

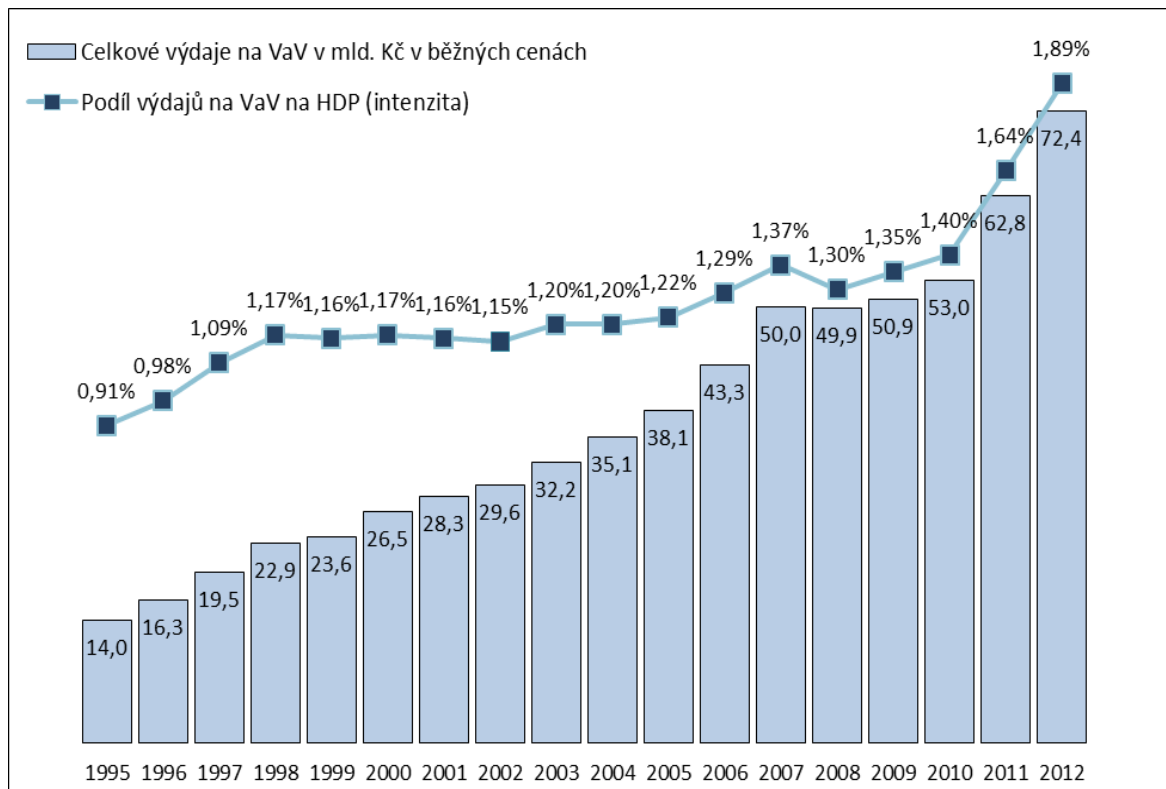
V údajích sloupcového grafu (obrázek 2) jsou zpracována data ČSÚ o celkových výdajích na VaV v běžných cenách (v cenách zboží a služeb ve sledovaném roce). Data jsou obohacena o procentní podíl celkových výdajů na hrubém domácím produktu. Tento podíl se odborně označuje jako intenzita celkových výdajů na VaV. Intenzita vyjadřuje, jak intenzivně investuje daná země do VaV ve vztahu k HDP.

Z grafu (obrázek 2) je patrný rostoucí trend celkových výdajů v běžných cenách na VaV v letech 1995-2012. Odchylku tvoří rok 2008 (propad celkových výdajů o 0,1 mld. Kč). Roky 2007, 2011 a 2012 vykazují největší skokové navýšení celkových výdajů. V prvním sledovaném roce činily výdaje na VaV 14 mld. Kč, v posledním sledovaném roce 72,4 mld. Kč.

Vrcholové intenzity celkových výdajů vzhledem k HDP bylo dosaženo v roce 2007 (investice do VaV dosáhly 1,37 % HDP). Růst intenzity je patrný i v posledních sledovaných letech, nejvyšší intenzitu vykazuje rok 2012 (investice do VaV dosáhly

¹² GERD: Gross Expenditure on R&D – celkové (hrubé) výdaje na VaV, viz OFFICE OF THE GOVERNMENT OF THE CZECH REPUBLIC RESEARCH AND DEVELOPMENT COUNCIL: Analysis of the existing state of Research, Development and Innovation in the Czech Republic and a comparison with the Situation Abroad in 2012, str. 10. ISBN 978-80-7440-071-1.

1,89 % HDP). Budoucí vývoj ukáže, zda se bude jednat o vrcholovou intenzitu anebo intenzita výdajů na VaV bude i nadále růst.

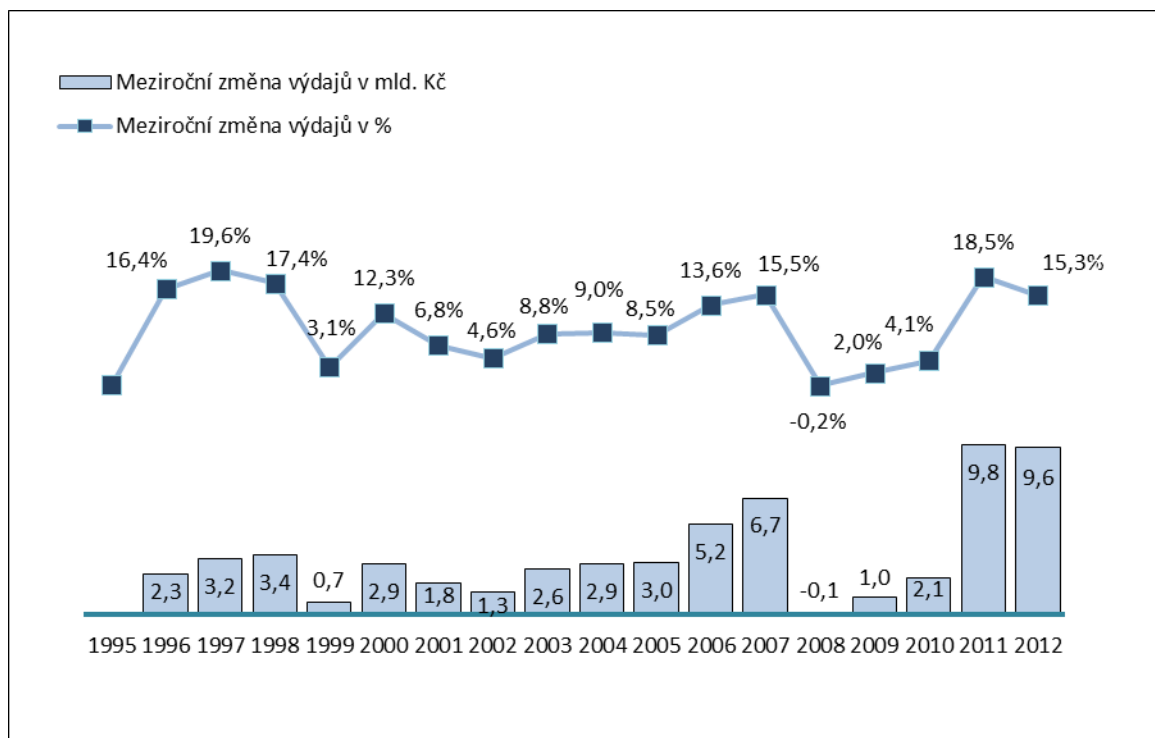
Obrázek 2: Celkové výdaje na VaV, včetně intenzity, v letech 1995 – 2012

Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

Nestandardní statistický vývoj v podobě růstu celkových výdajů na VaV, ale snížení intenzity celkových výdajů na VaV ve vztahu k HDP, spočívá v růstu HDP, který rostl rychleji, než celkové výdaje na VaV.

Na základě časové řady celkových výdajů na VaV v letech 1995 - 2012 lze konstatovat, že ČR investuje do výzkumu a vývoje stále intenzivněji, nenaplnuje ovšem požadavek strategie Evropa 2020 požadující navýšení výdajů na VaV ve výši 3 % HDP.

Pro účely porovnání výdajů na VaV v jednotlivých letech je názornější vyjádřit tyto výdaje jako meziroční nárůst v absolutní či relativní hodnotě (obrázek 3).

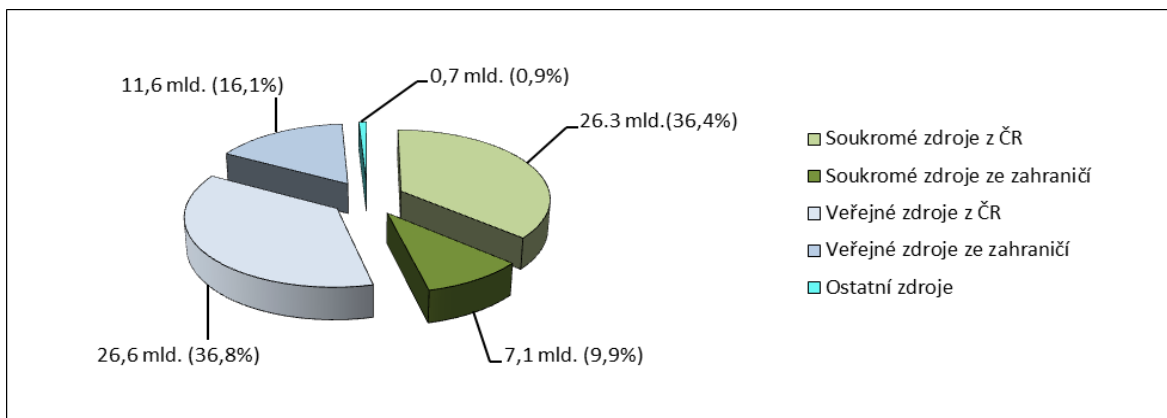
Obrázek 3: Meziroční změna celkových výdajů na VaV v letech 1995 – 2012

Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

Statisticky nej přesnější porovnávání dat umožňuje užití komplexního cenového indexu, deflátoru HDP. Data meziročních změn výdajů v % je možné očistit o nárůst cenové hladiny (inflaci). Výsledná data pak představují meziroční změny výdajů v % ve stálých (reálných) cenách. Jako základní rok se nejčastěji volí rok 2000. Z důvodu širší časové řady a řady metodických změn v interpretaci dat skrze ČSÚ nebyl tento graf uveden, jelikož data by nebyla ve zvolené časové řadě srovnatelná.

Celkové výdaje na VaV dle zdrojů financování

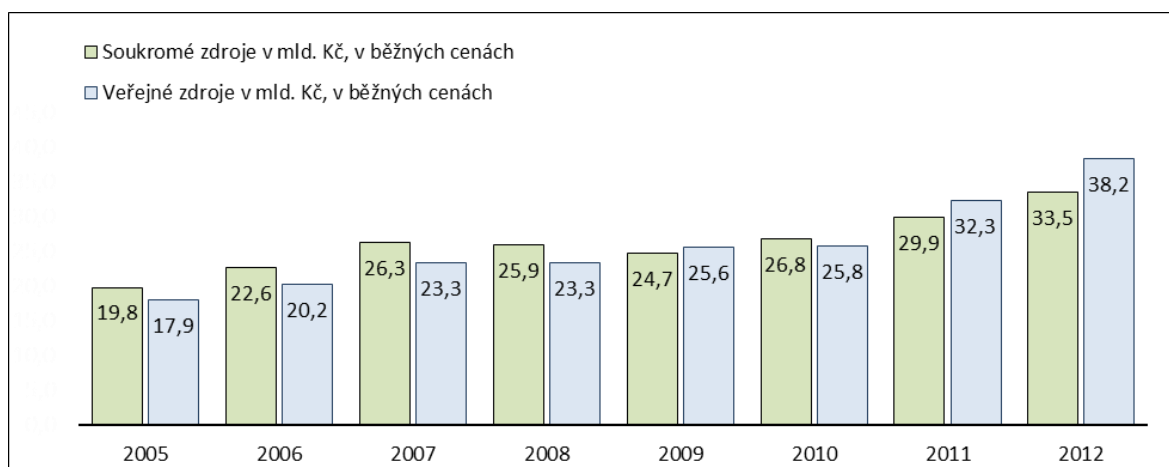
Koláčový graf (obrázek 4) zachycuje náklady na výzkum a vývoj pro rok 2012 dle jednotlivých zdrojů financování. Z grafu je patrné, že ve sledovaném roce byly nejvíce využívány zdroje ČR. V první řadě šlo o veřejné zdroje z ČR, tedy prostředky státního rozpočtu. O něco méně byly využívány soukromé zdroje z ČR, tedy zdroje podnikatelské. Podobné zastoupení lze nalézt u zdrojů zahraničních. Veřejné zahraniční zdroje byly využívány více, než soukromé zahraniční zdroje.

Obrázek 4: Zdroje financování VaV v roce 2012

Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

Následující dva grafy (obrázek 5 a 6) podrobněji analyzují vývoj dvou hlavních proudů financování výzkumu a vývoje v časové řadě. Je z nich patrný vývojový trend (s výjimkou roku 2010). V období mezi lety 2005 a 2008 se na prvním místě umísťovaly soukromé zdroje. Naposledy byly hlavním zdrojem financování VaV v roce 2010. Svého vrcholu dosáhly soukromé zdroje v roce 2007 (26,3 mld. Kč, 53 %).

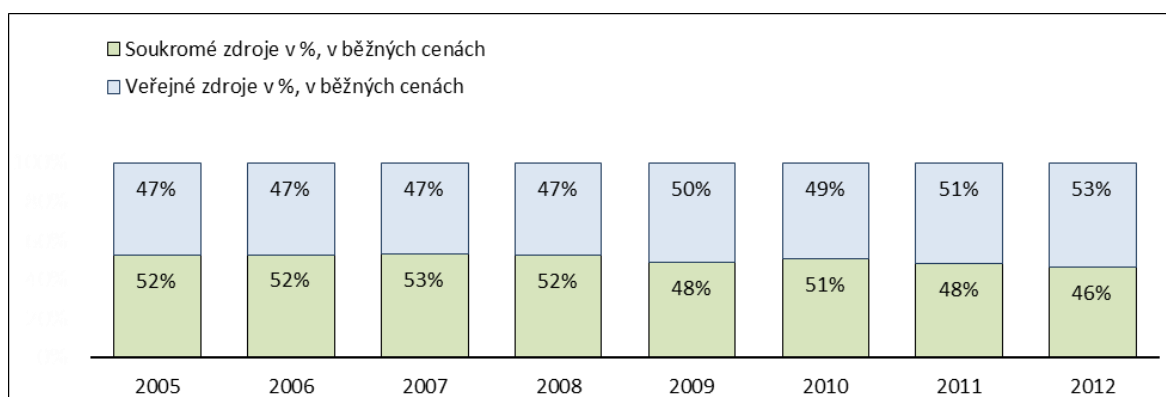
Obrázek 5: Zdroje financování VaV v roce 2012

Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

Je zjevné, že podíl veřejných zdrojů, tedy financování výzkumu a vývoje ze státního rozpočtu, vykazuje vzrůstající trend. Veřejné zdroje financování se staly hlavním zdrojem financování VaV v roce 2009 a své dominantní postavení posilovaly (s výjimkou roku 2010) do posledního sledovaného roku (53 % výdajů na VaV bylo v roce 2012 hrazeno ze

zdrojů veřejných). Podniky sice stále více investují do VaV ze svých podnikových zdrojů v absolutní hodnotě, nicméně růst zdrojů veřejných je intenzivnější.

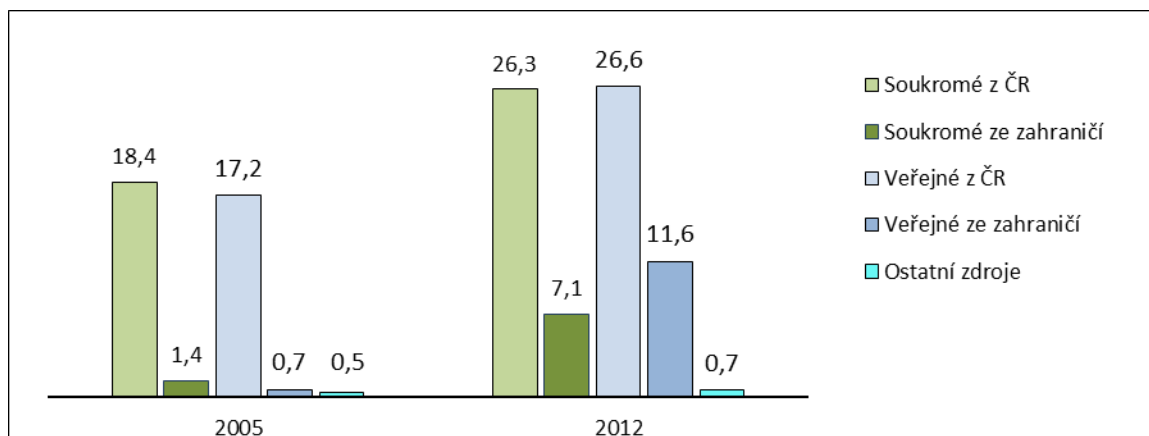
Struktura financování VaV se ve sledovaném období změnila. Převládlo financování výdajů na VaV z veřejných zdrojů. Veřejné zdroje se skládají ze zdrojů ČR a zdrojů zahraničních. Na problematiku je tedy možné nahlížet podrobněji oddělením všech složek financování a sledováním jejich změn v časovém odstupu, jak zobrazuje obrázek 6.

Obrázek 6: Struktura hlavních zdrojů financování VaV v letech 2005 – 2012

Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

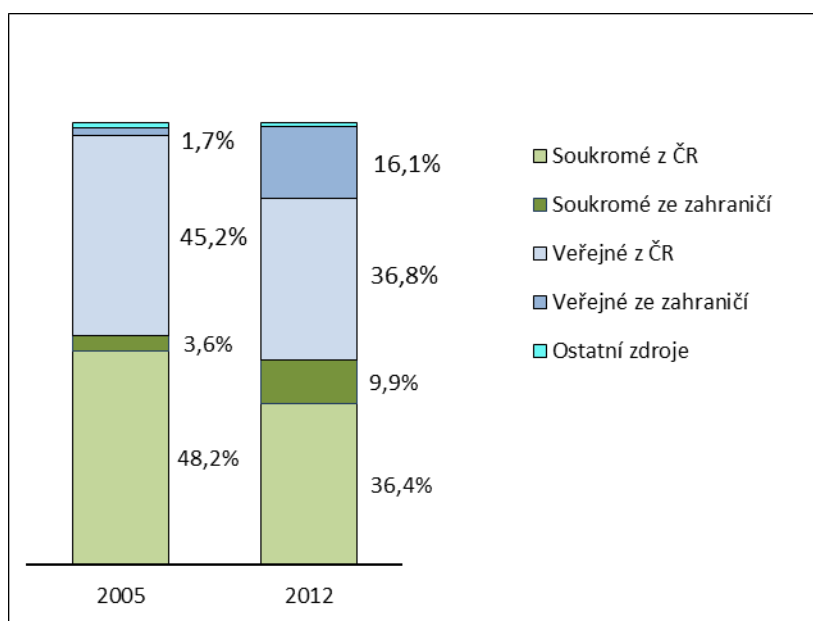
Graf zdrojů financování VaV v letech 2005 a 2012 (obrázek 7) poukazuje na změny ve struktuře, jakož i nárůsty absolutních hodnot financování VaV ve sledovaném období. Vysvětluje příčinu změny hlavního zdroje financování VaV, která nastala ve zmiňovaném roce 2009 a s výjimkou roku 2010 pokračovala až do roku 2012. Je patrné, že zatímco financování VaV ze zdrojů z ČR, ve sledovaném období, vzrostlo o desítky procent (43 % soukromé zdroje z ČR, 55 % veřejné zdroje z ČR), financování VaV ze zdrojů zahraničních vzrostlo o stovky procent (507 % soukromé zdroje ze zahraničí, 1657 % veřejné zdroje ze zahraničí). Veřejné zdroje ze zahraničí byly v roce 2012 zastoupeny ve financování výdajů na VaV 16 x více než v roce 2005. Tento razantní nárůst zahraničních veřejných zdrojů zapříčinil změnu hlavního zdroje financování VaV na veřejné zdroje. Veřejné zdroje ze zahraničí tvoří především zdroje Evropské unie, zdroje NATO aj.

Obrázek 7: Zdroje financování VaV v letech 2005 a 2012 (v mld. Kč)

Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

100% skládaný sloupcový graf (obrázek 8) poukazuje na procentní změny ve struktuře financování VaV ve sledovaném období (rok 2005 a 2012).

Obrázek 8: Struktura financování VaV v letech 2005 a 2012

Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

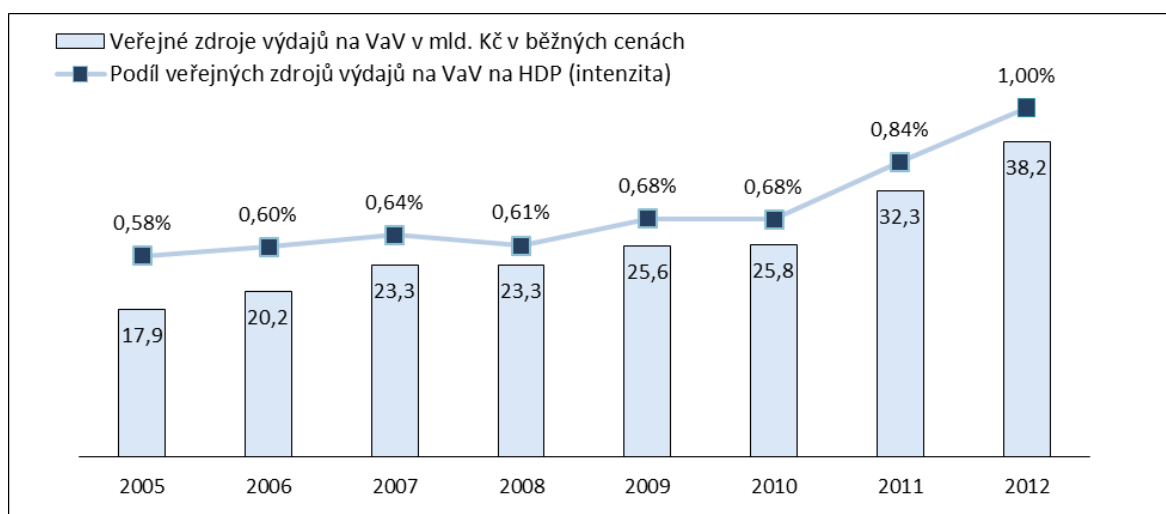
V roce 2005 pocházela více jak polovina celkových výdajů na VaV ze soukromých zdrojů (48,2 % soukromé zdroje ČR, 3,6 % soukromé zdroje ze zahraničí). V roce 2012 se procentní struktura obrátila, více jak polovina celkových výdajů na VaV pocházela z veřejných zdrojů (36,8 % veřejné zdroje ČR, 16,1% veřejné zdroje ze zahraničí).

3.3 Financování výzkumu a vývoje z veřejných zdrojů

Veřejné zdroje zahrnují přímou podporu VaV z veřejných zdrojů národních i zahraničních. Jedná se o nejvíce užívanou formu financování VaV. O tuto podporu si ekonomické jednotky, které se zabývají VaV, žádají v rámci soutěžních programů poskytovatelů této podpory.

Veřejné zdroje financování VaV nezahrnují nepřímou podporu VaV z veřejných zdrojů národních. ČR zatím nevytvořila potřebnou metodiku. Nepřímá podpora VaV má velmi krátkou historii užívání.

Nepřímou podporu VaV získávají ekonomické jednotky formou úlevy na daních z příjmů skrze odčitatelnou položku na výzkum a vývoj (viz § 34 zákona č. 586/1992 Sb. v aktuálním znění, odstavec 4, 5 a 6 zákona, položky odčitatelné od základu daně) či formou osvobození od daní. Statisticky je sledována od roku 2005, ve větším detailu od roku 2007.

Obrázek 9: Veřejné zdroje financování VaV v letech 1995 – 2012

Zdroj: GBAORD, údaje státního závěrečného účtu MF ČR a IS VaVaI, zpracování vlastní¹³

Dvouosý graf (obrázek 9) zachycuje časovou řadu financování VaV z veřejných zdrojů. Jedná se o souhrn přímé veřejné podpory VaV ze SR a zahraniční veřejné podpory VaV.

¹³ přepočteno dle mimořádné revize Národních účtů v souvislosti s novou metodikou ESA

Spojnicová část grafu poukazuje na intenzitu VaV ve vztahu k HDP. V roce 2012 dosáhla intenzita nejvyšší hodnoty (1 %).

Spojnicová část grafu dokládá, že ČR nesplnila ani v posledním sledovaném roce, tj. roce 2012, požadavek ukotvený ve strategii Evropa 2020, která požaduje navýšení výdajů na VaV z veřejných zdrojů ČR na 1 % HDP. 1 % HDP je investováno pouze v případě započtení zahraničních veřejných zdrojů.

3.3.1 Nepřímá veřejná podpora VaV

Nepřímá národní podpora VaV představuje doplňkovou formu podpory, která vhodně doplňuje působení přímé podpory. Je využitelná všemi subjekty. Nepřímé nástroje podpory VaV motivují zvýhodněním podmínek podnikatelské subjekty k využívání vlastních soukromých zdrojů.

Snahu o posílení výzkumu a vývoje lze nalézt již v roce 2002 ve sdělení Evropské komise¹⁴. Sdělení klade důraz na nutnost hledání nových forem podpory VaV a na důležitost vytváření nových podnikatelských iniciativ pro VaV.

Nepodnikatelské subjekty, které nebyly založeny za účelem dosažení zisku, mohly využít osvobození od daně, daňové odpisy nehmotných výsledků VaV a odpočty daru na VaV.

V ČR se užívají především následující nástroje nepřímé podpory VaV:

- Odčitatelná položka (odpočet 100 % nákladů VaV)
- Položka snižující základ daně (dary na VaV)
- Osvobození od daně (z příjmů, z dědické a darovací daně)

¹⁴ COM (2002) č. 499. *Více výzkumu pro Evropu: vzhůru ke 3 %.*

Odčitatelná položka

Uplatnění nákladů vynaložených na VaV jako odčitatelné položky od základu daně poskytuje prostor pro úspory daňových poplatníků, kteří vynakládají peněžní prostředky na VaV. Výše odečitatelné položky není ze zákona limitována.

Právní východiska možnosti využití odčitatelné položky lze shrnout do tří základních:

- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
- Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů
- Pokyn č. D-288 MF ČR k jednotnému postupu při uplatňování ustanovení § 34 odst. 4 a 5 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

S účinností od 1. ledna 2005 může poplatník daně v ČR (právnícká osoba) uplatnit tzv. odčitatelnou položku nákladů na VaV od základu daně. Zákon ustanovuje, že základu daně je možné odečíst 100 % nákladů, které poplatník vynaložil v daném zdaňovacím období při realizaci projektů VaV, majících podobu experimentálních, teoretických, projekčních či konstrukčních prací, výpočtů, návrhů technologií, výroby funkčního vzorku či prototypu produktu nebo jeho části a na certifikaci výsledků dosažených prostřednictvím projektů VaV, pokud tyto náklady souvisejí s realizací projektů výzkumu a vývoje.¹⁵

Ekonomickou podmínkou uznatelnosti nákladů jako odčitatelné položky je daňová uznatelnost, je nutné respektovat časové a věcné souvislosti a náklady použít pro příslušné daňové období a dále vedení oddělené účetní evidence jednotlivých projektů VaV.

Zákon o daních z příjmů ustanovuje, že výdaje, které lze odečíst od základu daně, musí být zároveň výdaji vynaloženými na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů a musí

¹⁵ ČR, Úplné znění zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, ze dne 20. listopadu 1992, v platném znění, § 34 odst. 4. Dostupné z: <http://zakonyonline.cz/?q3=ode%C4%8Det&s3=Hledat+%C2%A7+%281-42%29>

být evidovány odděleně od ostatních výdajů poplatníka.¹⁶ Jako daňově uznatelné výdaje (náklady) lze označit: mzdové náklady odborných zaměstnanců VaV, odpisy movitého majetku, provozní náklady (materiál, telekomunikační poplatky, drobný majetek, energie), náklady na certifikaci výsledků VaV, cestovné a další nákladové položky, pokud přímo souvisejí s řešením projektu VaV. Provozní náklady typu energie, telekomunikační poplatky nebo problematické položky nákladů typu odstupné, odměny, náhrady mzdy, právní poplatky, mzdové náklady administrativních či agenturních zaměstnanců, odpisy nemovitého majetku, kalkulací zjišťované položky nákladů aj. mohou být obtížně prokazatelné nebo sporné.

Je na poplatníkovi, aby zvážil, jakým způsobem a zda vůbec bude schopen jejich oprávněnost vč. jejich výše podložit. Odčitatelnou položku nelze použít např. na vybrané služby či náklady, na které již byla poskytnuta (byť jen z části) podpora z veřejných zdrojů, či na služby, licenční poplatky a nehmotné výsledky pořízené od jiných osob. Pokud podnik využije na činnost VaV pouze část nákladů, použije se pro odčitatelnou položku jen tato část.

Evidence nákladů na VaV musí splňovat požadavek oddělenosti. Důkazní břemeno leží na poplatníkovi, který chce daňový odpočet nákladů na VaV použít. Pokud poplatník nemůže uplatnit odpočet v daném daňovém období, může jej uplatnit ve třech bezprostředně následujících daňových obdobích.

Nepřímou podporu VaV ve smyslu § 34 zákona č. 586/1992 Sb., lze vypočítat dle následujícího vztahu:

$$\text{součet uznatelných nákladů} * \text{sazba daně z příjmů právnických osob} \quad (1)$$

Pro roky 2011 – 2013 platila sazba daně z příjmů právnických osob ve výši 19 %.

¹⁶ ČR, Úplné znění zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, ze dne 20. listopadu 1992, v platném znění, § 34 odst. 4. Dostupné z: <http://zakonyonline.cz/?q3=ode%C4%8Det&s3=Hledat+%C2%A7+%281-42%29>

Je obecně známo, že poplatníci daně v ČR mají problémy s identifikací konkrétních činností, které naplňují výše uvedenou definici činností VaV. Především výrobní společnosti si nejsou jisty, zda činnosti, které provádějí, lze označit jako výzkum a vývoj ve smyslu § 34. Autorka se domnívá, že z důvodu řady sporných otázek při posuzování konkrétních činností jako nákladů VaV, či z důvodu problémů s vyčíslováním odčitatelné položky na VaV, nevyužívají podniky možnost odpočtu v maximální možné míře.

Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací upravuje především technické požadavky nutné pro možnost uplatnění § 34 odst. 4 Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Definiuje za tímto účelem činnosti výzkumu a vývoje v rozdělení na základní výzkum, aplikovaný výzkum a experimentální vývoj.

Ani metodický pokyn MF ČR č. D-288 ze dne 3. 10. 2005 č.j.: 15/96 003/2005-151 definující jednotný postup při uplatňování ustanovení § 34 zákona č. 586/1992 Sb., není dostatečně konkrétní směrem k podnikům. Činnosti, které spadají do činností VaV, jsou zde definovány obecným způsobem, tj. dle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků. Pokyn sice zkonkretizoval zákon č. 130/2002 Sb., nahlížením na činnosti VaV jako na činnosti, které přinášejí „novost“ a které zahrnují „vyjasnění výzkumné či technické nejistoty“, i při této míře rozlišení uznatelného a neuznatelného VaV je ovšem příliš obecný. Obdobně jako § 34 odst. 4 Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, uvádí pokyn MF ČR č. D-288, že poplatník je povinen vést o výdajích, u kterých aplikuje ustanovení § 34 odst. 4 a 5 zákona, oddělenou evidenci v členění na jednotlivé projekty a jednotlivé účetní případy. Evidence musí splňovat požadavek přehlednosti a prokazatelnosti oprávněnosti použití § 34 odst. 4 a 5 zákona.¹⁷ Konkrétní požadavky na přehlednost a prokazatelnost evidence těchto nákladů uvedeny nejsou. Je na poplatníkovi, zda využije analytických účtů, vnitropodnikových účtů nebo aplikací MS Office.

¹⁷ MF ČR, *POKYN D – 288 k jednotnému postupu při uplatňování ustanovení § 34 odst. 4 a 5 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*, ze dne 3. 10. 2005, č.j.: 15/96 003/2005-151. Dostupné z: <http://www.avo.cz/staryweb/dokument/pokyn288.pdf>

Metodický pokyn MF ČR č. D-288 uvádí, že projekt VaV uznatelný pro daňový odpočet musí mít podobu formálního písemného souhrnného dokumentu o projektu. Je vhodné ještě před realizací projektu vymezit svou činnost v oblasti VaV. Formální dokument o projektu by měl dle výše jmenovaného pokynu obsahovat zejména základní identifikační údaje, dobu řešení projektu, cíle projektu, rozpočet projektu v členění na jednotlivé roky řešení, hlavního řešitele projektu, seznam odborného týmu pracovníků, předpokládané výsledky projektu a v neposlední řadě i způsob hodnocení a kontroly postupu řešení projektu. Inspirací pro vytvoření dokumentu o projektu může být poplatníkovi zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, který řeší dokumentaci projektů VaV, které se ucházejí o přímou finanční podporu.

K metodickému pokynu MF ČR č. D-288 bylo v roce 2010 ve Finančním zpravodaji publikováno sdělení MF ČR (úprava pokynu), ze kterého vyplynulo, že činnosti VaV nespádají pouze pod výzkumné organizace, ale mohou se vyskytovat i v běžných podnicích zabývajících se nasazením či zlepšováním výrobků, technologií a služeb. Vyjma kritéria „novosti“ zde byla popisována i řada tzv. pomocných kritérií, např.: dosažitelnost a vyhodnotitelnost cílů projektu, hledání předtím neodhalených jevů, struktur či vztahů, aplikace poznatků nebo techniky novým způsobem, souvislost s větším celkem, např. s programem, nové, hlubší chápání jevů aj.

Položka snižující základ daně

Právníkové i fyzické osoby mohou uplatnit daňovou úlevu v podobě položky snižující základ daně z příjmů při poskytování darů pro VaV. Zákon 586/1992 Sb., o daních z příjmů, uvádí, že od základu daně lze odečíst hodnotu darů poskytnutých obcím a právníkům osobám na financování vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových účelů, aj., pokud úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2 % ze základu daně anebo činí alespoň 1000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10 % ze základu daně.¹⁸

¹⁸ ČR, *Úplné znění zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů*, ze dne 20. listopadu 1992, v platném znění, § 15 odst. 1. Dostupné z: <http://zakonyonline.cz/?q3=ode%C4%8Det&s3=Hledat+%C2%A7+%281-42%29>

Pro právnické osoby uvádí, že od základu daně sníženého podle § 34 lze odečíst hodnotu darů poskytnutých obcím a právnickým osobám na financování vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových účelů, pokud hodnota daru činí alespoň 2000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 5 % ze základu daně sníženého podle § 34. Tento odpočet nemohou uplatnit poplatníci, kteří nejsou založeni nebo zřízeni za účelem podnikání.¹⁹

Osvobození od cla

Se vstupem České republiky do Evropské unie přestala platit vyhláška MF č. 136 ze 4. 6. 1998 o osvobození zboží od dovozního cla. Tato vyhláška umožňovala uplatnit osvobození od cla pro dovoz vědeckých přístrojů a zařízení určených pro VaV. V současné době není již problematika osvobození od cel v kompetenci státu, ale v kompetenci Evropské unie.

Osvobození od daně z příjmů

Poplatník daně v České republice může uplatnit tzv. Osvobození od daně ze zisku v případě, že tento zisk byl využit pro podporu VaV. Z důvodu ustanovení §18 nemohou možnost osvobození od daně z příjmů využívat ani soukromé veřejné výzkumné instituce (VVI) nebo obchodní společnosti a družstva, přestože nebyly založeny za účelem podnikání. Jde o osvobození částečné a využít jej mohou pouze klasické neziskové organizace, např. zájmová sdružení právnických osob, veřejné vysoké školy, občanská sdružení, obce, organizační složky státu aj.

Zákon o daních z příjmů ustanovuje, že nepodnikatelské subjekty mohou základ daně snížit až o 30 %, maximálně však o 1 000 000 Kč, použijí-li prostředky získané úsporou ke krytí výdajů souvisejících s činnostmi, z nichž získané příjmy nejsou předmětem daně, a to ve třech bezprostředně následujících zdaňovacích obdobích. V případě, že 30% snížení činí méně než 300 000 Kč, lze odečíst částku ve výši 300 000 Kč, maximálně však do výše

¹⁹ ČR, *Úplné znění zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů*, ze dne 20. listopadu 1992, v platném znění, § 20 odst. 8. Dostupné z: <http://zakonyonline.cz/?q3=ode%C4%8Det&s3=Hledat+%C2%A7+%281-42%29>

základu daně. Veřejné VŠ a VVI mohou základ daně snížit až o 30 %, maximálně však o 3 000 000 Kč. V případě, že 30% snížení činí méně než 1 000 000 Kč, mohou odečíst částku ve výši 1 000 000 Kč, maximálně však do výše základu daně.²⁰

Osvobození od daně dědické a darovací

Osvobození se týká daně dědické a darovací dle zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí. Zákon v § 20 odst. 4 ustanovuje, že osvobození od daně dědické a darovací platí pro právnickou osobu se sídlem v ČR, zřízenou za účelem zabezpečení VaV, v níž bude nabytý majetek k těmto účelům užíván.²¹

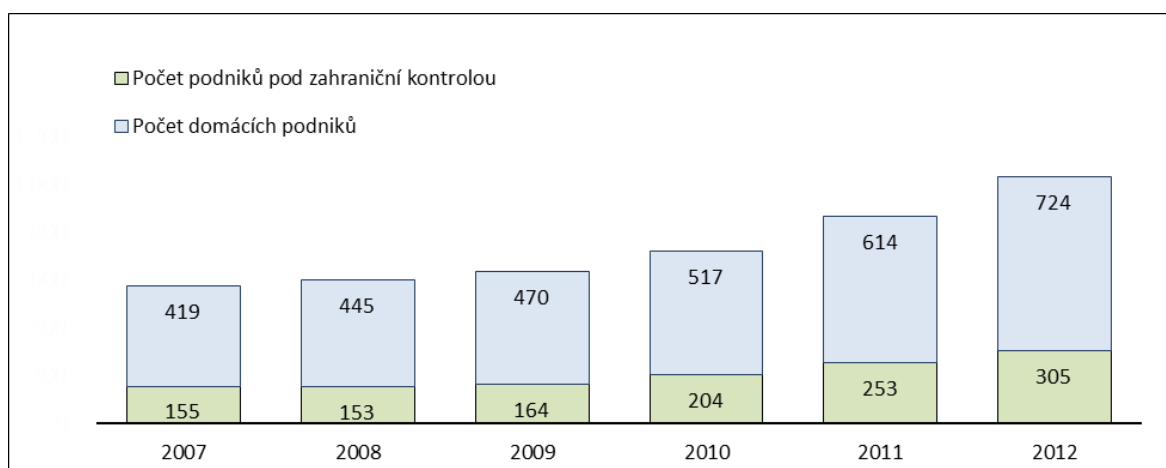
Statistická data nepřímé podpory VaV jsou shromažďována ČSÚ teprve od roku 2007. Sledují se pouze počty podniků, odčitatelné položky a nepřímá podpora. Podchycen je pouze sektor podnikatelský. ČSÚ se ze stejných důvodů nezabývá nepřímou podporu VaV u živnostníků. Data o odpočtech uznatelných nákladů na VaV získává ČSÚ z administrativních zdrojů a poskytuje je pro další statistické zpracování OECD a Eurostatu. Data za rok 2013 budou k dispozici v lednu roku 2015. Pro účely analýzy financování VaV z veřejných zdrojů byla proto využita data do roku 2012.

Následující graf (obrázek 10) zobrazuje počet podniků, které uplatnily v ČR nepřímý nástroj veřejné podpory na VaV ve smyslu § 34 zákona č. 586/1992 Sb., v podobě odečtu výdajů na prováděný VaV ze základu daně. Je patrné, že počet podniků využívajících odpočet výdajů na VaV v průběhu let 2007 – 2012 vzrostl téměř na dvounásobek. V roce 2007 uplatnilo odpočet výdajů na prováděný VaV ze základu daně celkem 574 podniků, v roce 2012 to bylo 1029 podniků. Podniky svůj zájem o uplatnění této formy nepřímé podpory kontinuálně zvyšují.

²⁰ ČR, *Úplné znění zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů*, ze dne 20. listopadu 1992, v platném znění, § 20 odst. 7. Dostupné z: <http://zakonyonline.cz/?q3=ode%C4%8Det&s3=Hledat+%C2%A7+%281-42%29>

²¹ ČR, *Zákon o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí* (zákon č. 357/1992 Sb.), ze dne 5. května 1992, v platném znění, § 20 odst. 4. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s30&q30=all>

Počet podniků, vzhledem k celkovému počtu daňových subjektů v ČR, se zvyšuje velmi pomalu, jejich počet roste o desetiny procent (0,24 % v roce 2011). Z celkového počtu 2707 podniků provádějících vlastní VaV v roce 2012 využilo odpočet výdajů na VaV 1029 podniků, tedy 38 %. Z toho lze usuzovat, že české podniky neuplatňují tuto možnost ve velké míře. Příčinou mohou být podmínky pro uplatnění, jakož i neznalost této možnosti. Administrativní náročnost pro uplatnění ve srovnání s přímými dotacemi je nižší, přímá dotace ale poskytuje vyšší procentní podporu.

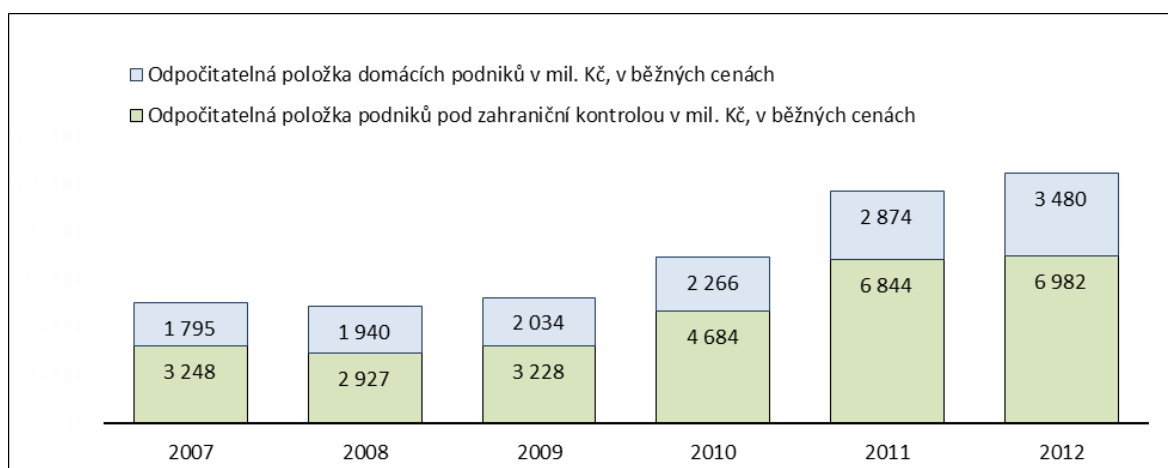

Obrázek 10: Počet podniků uplatňujících odpočet výdajů na VaV v letech 2007 – 2012

Zdroj: Databáze GFŘ, zpracování vlastní

Následující graf (obrázek 11) zobrazuje výši uplatněné odčitatelné položky na VaV v mil. Kč běžných cen dle vlastnictví podniku. V porovnání s předchozím grafem (obrázek 10) je zjevné, že počet domácích podniků uplatňujících odpočet výdajů na VaV oproti podnikům pod zahraniční kontrolou je více než dvojnásobný, poměry odčitatelných položek tomu ale neodpovídají. Podniky pod zahraniční kontrolou uplatňují více než dvojnásobek objemu odpočtů podniků domácích. Důvodem této skutečnosti je jejich velikost, jedná se ve velké míře o podniky velké, které zaměstnávají více jak 250 zaměstnanců. Údaje ČSÚ udávají, že čtvrtina domácích podniků i podniků se zahraniční kontrolou náleží do odvětvové sekce C (viz značení CZ-NACE), tj. sekce zpracovatelského průmyslu. Zpracovatelský průmysl následuje sekce informační a komunikační, sekce profesní, vědecké a technické činnosti a ostatní sekce.

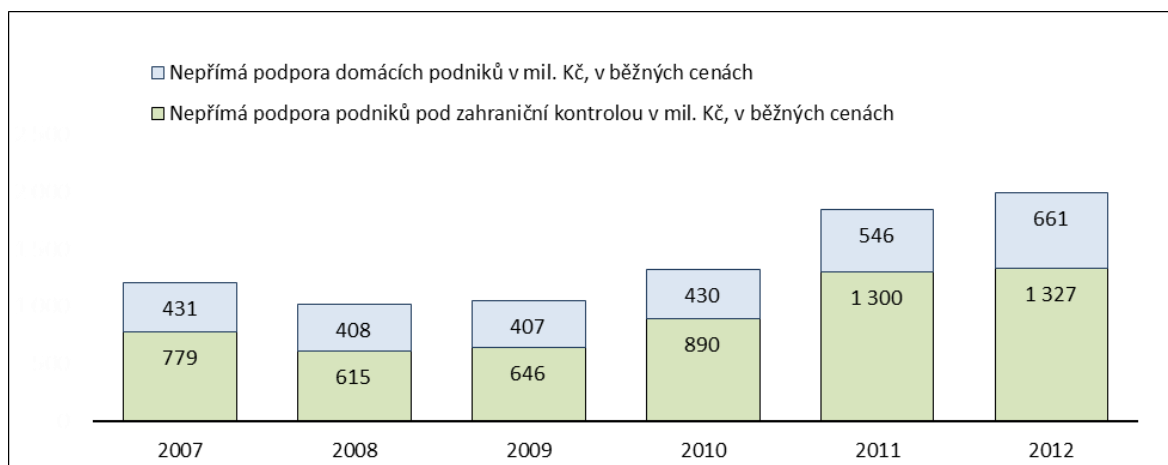
V roce 2007 uplatnilo odčitatelnou položku na VaV celkem 574 podniků, v celkové výši odpočtu 5 042 mil. Kč běžných cen, v roce 2012 to bylo 1029 podniků, v celkové výši odpočtu 10 462 mil. Kč běžných cen. Průměrný odpočet v roce 2012 činil 10,3 mil. Kč běžných cen. Průměr zvyšují především velké podniky pod zahraniční kontrolou, např. automobilka Škoda Auto. Stejně jako počet podniků i výše odčitatelné položky na VaV v letech 2007 – 2012 vzrostla. Výše odčitatelné položky rostla rychleji než počet podniků provádějících vlastní VaV. Podniky začaly intenzivněji investovat, a tím intenzivněji využívat odčitatelnou položku.

Obrázek 11: Výše odčitatelné položky podniků uplatňujících odpočet výdajů na VaV v letech 2007–2012

Zdroj: Databáze GFŘ, zpracování vlastní

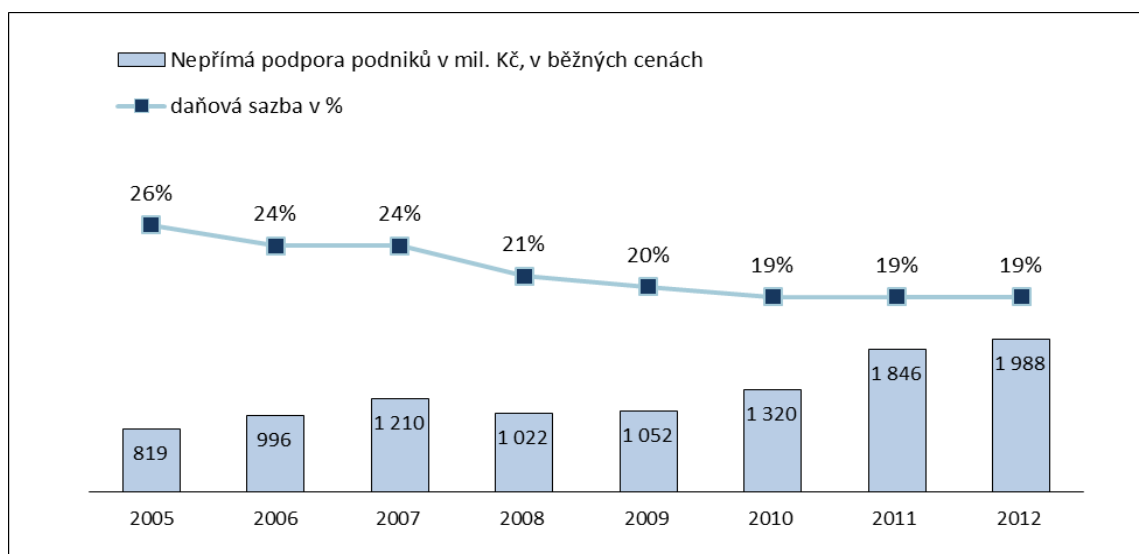
Následující graf (obrázek 12) zobrazuje výši nepřímé podpory na VaV v mil. Kč běžných cen dle vlastnictví podniku. Výše nepřímé podpory VaV v daném roce závisí na výši odčitatelné položky a platné daňové sazbě pro daný rok. Nepřímá podpora VaV není zahrnována do celkových statistických přehledů stran ČSÚ, OECD či MF ČR. V současné době je vedena samostatně a s údaji o celkových výdajích na VaV (72,4 mld. Kč v roce 2012), není tedy kompatibilní. Přímá veřejná podpora z národních zdrojů činila ve sledovaném roce 2012 cca 26,6 mld. Kč. Nepřímá veřejná podpora se blížila ve sledovaném roce hranici 2 mld. Kč.

Obrázek 12: Nepřímá podpora VaV dle vlastnictví podniků v letech 2007 - 2012

Zdroj: Databáze GFR, zpracování vlastní

Následující graf (obrázek 13) zobrazuje celkovou výši nepřímé podpory na VaV v mil. Kč běžných cen včetně příslušné daňové sazby bez ohledu na vlastnictví podniku. Daňová sazba činila v prvním sledovaném roce 26 % a postupně klesala na 19 %. V letech 2005 - 2007 došlo k růstu nepřímé veřejné podpory VaV i při snižující se daňové sazbě tj. růst odčitatelné položky byl větší. V roce 2008 klesla nepřímá podpora podniků jak z důvodu snížení daňové sazby na 21 %, tak z důvodu zmenšení výše celkové odčitatelné položky o 0,1 mld. Kč (z 5,0 mld. Kč na 4,9 mld. Kč). V roce 2009 nepřímá podpora podniků stagnovala. V letech 2010 - 2011 rostla z důvodu růstu objemu odčitatelné položky i při snížení daňové sazby o 1 % (z 20 % na 19 %).

Obrázek 13: Nepřímá podpora VaV všech podniků v letech 2005 – 2012

Zdroj: Databáze GFR, zpracování vlastní

Podrobnější analýzu nepřímé podpory VaV by mohly poskytnout strukturální pohledy. Údaje pro tyto analýzy jsou běžně dostupné v zahraničí, v ČR nikoli.

Následující tabulka zobrazuje výši nepřímé podpory VaV v mil. Kč běžných cen dle vlastnictví a velikosti podniku v letech 2007 – 2012. Malé podniky jsou podniky zaměstnávající 0 – 49 zaměstnanců, střední zaměstnávají 50 – 249 zaměstnanců a velké podniky zaměstnávají 250 a více zaměstnanců.

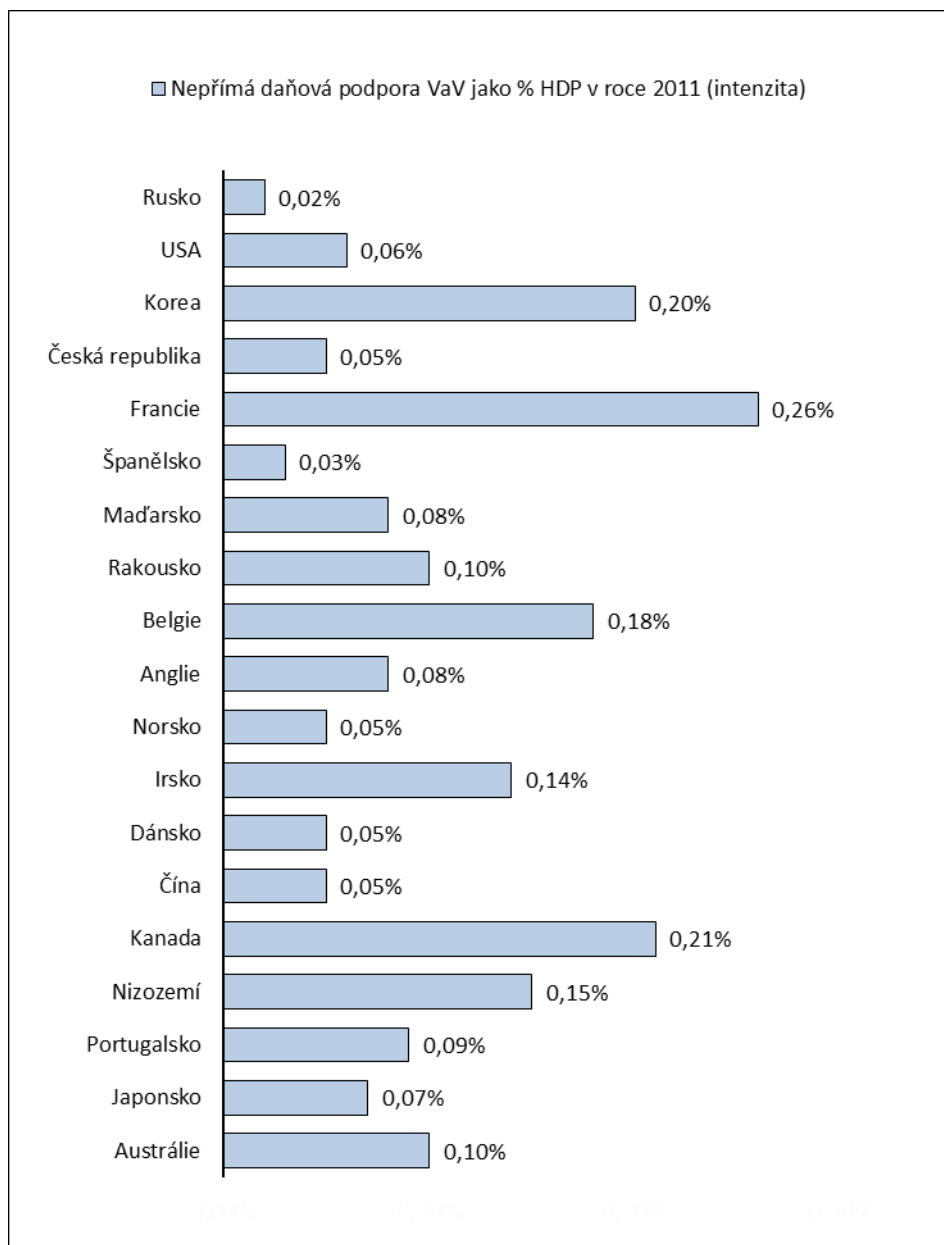
Tabulka 1: Nepřímá podpora VaV všech podniků v letech 2005 – 2012

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Domácí podniky	430,7	407,5	406,7	430,5	546,1	661,1
malé podniky	76,6	83,5	84,6	88,7	111,1	127,2
střední podniky	115,4	127,8	115,0	121,6	182,4	228,1
velké podniky	238,7	196,1	207,1	220,1	252,5	305,9
Podniky pod zahraniční kontrolou	779,4	614,6	645,5	889,9	1 300,4	1 326,6
malé podniky	25,8	20,6	25,7	24,8	24,1	25,2
střední podniky	77,0	84,2	112,3	146,8	173,2	159,2
velké podniky	676,6	509,8	507,5	718,3	1 103,0	1 142,2
Podniky celkem	1 210,1	1 022,1	1 052,2	1 320,4	1 846,4	1 987,7

Zdroj: Databáze GFR, zpracování vlastní

Pro lepší pochopení a posouzení vývoje nepřímé veřejné podpory VaV v ČR je vhodné analyzovat nejen časové srovnání, ale i srovnání mezinárodní. Mezinárodní srovnání však není jednoduchým úkolem, neboť institut nepřímé veřejné podpory VaV není ve všech zemích zaveden a statistiku nepřímé veřejné podpory řada těchto zemí nevede. Statistická data využitá v následujícím grafu pocházejí ze statistiky OECD.

Z grafu (obrázek 14) je patrné, že ČR patřila v roce 2011 k zemím s nižší mírou nepřímé daňové podpory. Vysokou míru nepřímé daňové podpory vykazovala v roce 2011 Francie (0,26 %) či Kanada (0,21 %).

Obrázek 14: Mezinárodní srovnání intenzity nepřímé daňové podpory VaV v roce 2011
Zdroj: OECD Science, Technology and Industry Scoreboard, zpracování vlastní

Zavedení nástrojů nepřímé podpory VaV má řadu pozitivních efektů: stimulace podnikatelských subjektů vede k intenzivnějšímu investování do VaV, zatraktivnění podnikatelského klimatu v oblasti investování do VaV vede v konečném důsledku k ekonomickému růstu a zvyšování konkurenceschopnosti ČR, nepřímá podpora VaV zhmotňuje přístup vyspělých ekonomik „méně státu, více trhu“, růst soukromých (podnikatelských) zdrojů financování VaV reflektuje cíle Strategie 2020. Nepřímá podpora nevyžaduje zakládání a správu veřejných institucí, které se podporou VaV zabývají, jedná

se proto i o nákladově úspornou formu podpory VaV. Další výhodou nepřímých nástrojů podpory je vyšší objektivita tohoto systému podpory, neboť pravidla platí pro všechny subjekty stejná. Riziko nespravedlivého vyhodnocení projektu ucházejícího se o podporu z veřejných zdrojů je vyšší v důsledku subjektivních názorů členů komise, jejich odlišných osobních zájmů či v důsledku vytvoření jejich vzájemných ustálených spojení. Nepřímá podpora VaV kompenzuje též výkyvy v daňovém zatížení. V případě vysokých daní je motivace subjektů k využívání nepřímé daňové podpory vyšší než v ekonomice, kde je daňové zatížení nízké. Další výhodou plošného zavedení nepřímé podpory je menší administrativní i finanční náročnost. Plošné zavedení nepřímé podpory nenarušuje konkurenční prostředí, jelikož ji mohou využít všechny podnikatelské subjekty. Nepřímá podpora není zaměřena na konkrétní oblasti, podniky proto alokují své finanční prostředky efektivně.

Nevýhodou zavedení nepřímých nástrojů veřejné podpory VaV je nejistá predikovatelnost využití, komplikovaná predikovatelnost očekávaných daňových ztrát pro ekonomiku a složitější daňová legislativa.

Ve členských zemích Evropské unie (např. Belgie, Dánsko, Irsko, Itálie, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Španělsko, Velká Británie aj.) lze nalézt široké spektrum nepřímých nástrojů veřejné podpory VaV:

- daňové pobídky a úlevy
- zvýhodněné úvěry na VaV
- daňové odpočty
- zrychlené odepisování investičních výdajů na VaV
- slevy na dani
- daňovou podporu výdajů na lidské zdroje
- daňové zvýhodnění rizikového kapitálu
- osvobození od daně pro malé a střední podniky aj.
- stimulace zájmu o zaměstnávání lidí ve VaV
- podpora spolupráce mezi průmyslem a výzkumnými organizacemi
- snížení odvodů sociálního pojištění

- osvobození od cel
- odklady platby daně
- garance
- zvýhodněný pronájem státních infrastruktur aj.

Mimo Evropskou unii lze nalézt nepřímé nástroje veřejné podpory VaV v zemích OECD (např. USA, Kanada, Jižní Korea, Japonsko, Austrálie). Nepřímé nástroje veřejné podpory VaV zavedli též v Číně a Indii.

Do návrhu novely zákona, tzv. Velké daňové reformy ČR, která by měla platit od roku 2015, se dle informací od AVO mohou dostat i další položky umožňující odpočet výdajů, např. nákupy služeb a výsledků VaV od VO či 10% bonifikace meziročního nárůstu odpočtu na VaV.

Administrace vykazování projektů VaV v souvislosti s užíváním 100% odčitatelné položky na VaV není zcela konkrétní ani jednoduchá. Existuje řada výkladových nejasností. Je nutné splnit řadu formálních, ekonomických i technických podmínek. Pro běžné podniky je identifikace činností VaV i nadále obtížná a nekonkrétnost příslušných předpisů může být bariérou pro širší uplatnění odpočtu nákladů na VaV dle ustanovení zákona č. 586/1992 Sb.

Nicméně významné daňové úspory, které s sebou přináší, jsou pro podniky, které nemohou využít přímé dotace na VaV, zajímavé a tento nástroj podpory VaV v ekonomice je pro podniky motivující. Podniky by měly intenzivněji využívat služeb znaleckých ústavů, které nabízejí posouzení konkrétních nákladů VaV a jejich uplatnitelnosti a přebírají rizika spojená s chybným výpočtem daně z příjmů právnických osob.

Škála nepřímých nástrojů veřejné podpory VaV je rozsáhlá. Konkrétní ekonomika by měla využívat těch nástrojů, které jí přinášejí maximální míru užitku za využití přijatelné výše nákladů.

Je možné se inspirovat postupy zavedenými v zahraničí, např. v Dánsku jsou podporovány společné projekty podniků s veřejnými výzkumnými institucemi. Zákon zde umožňuje uplatnění daňového odpočtu nákladů vynaložených při spolupráci s veřejnými výzkumnými institucemi ve výši 50 %, v Belgii je uplatňován odpočet na mzdy výzkumných pracovníků ve výši 75 %, ve Francii je uplatňován odpočet z objemu prvních 100 mil. EUR vynaložených na VaV ve výši 30 %, Nizozemí uplatňuje daňové zvýhodnění mzdových nákladů a příspěvků na sociální pojištění u podniků provádějících VaV.²²

Podpora VaV je klíčovým faktorem zajištění konkurenceschopnosti ekonomiky. Vedle přímé podpory je důležité zavést v praxi i podporu nepřímou, která svým obsahem stimuluje především malé a střední podniky. Zprůhlednění a zkonkretizování podmínek, za kterých tyto podniky mohou nepřímou podporu čerpat, by odstranilo její nedostatečné využívání z důvodu častých obav těchto podniků z daňových restrikcí za výkladové nepochopení příslušných právních norem.

V ČR by se mělo zavést hodnocení efektů zavedení nepřímé podpory VaV, jelikož statistická data z této oblasti jsou nedostatečná. Veřejně dostupných údajů je velice málo. ČR by měla začít sledovat mezinárodní prostředí a srovnávat daňové systémy v zahraničí, včetně jejich výhod, nevýhod a dopadů na ekonomický rozvoj. Ve Velké Británii byl zavedený Institute of Fiscal Studies²³, který sleduje užívání daňových podpor VaV a statisticky je zachycuje. Statistiku nepodceňuje ani Francie či USA. ČSÚ by měl zavést podrobnější statistiku podniků pod zahraniční kontrolou. Nakolik je nepřímá podpora VaV těchto firem provázána s ekonomikou ČR se bez relevantních údajů nedá predikovat.

V ČR není zaveden v zahraničí osvědčený systém garancí. Garance umožňují podnikům efektivněji získávat cizí kapitál. Garance dopomáhají v zahraničí především středním podnikům k získání úvěrů, akcií či leasingu.

²² Informace od zástupců ministerstev ČR v rámci semináře: Novinky ve VaVaI, Bílý dům, Praha, 3. 4. 2014

²³ Dostupné z: <http://ops.avo.cz/studie.pdf> [vid. 16-12-2013]

Je obecně známo, že jeden z hlavních problémů ČR je transfer poznatků VaV do praxe. Řada opatření ČR směřuje k posílení spolupráce VŠ, průmyslu, VO a podniků zabývajících se výzkumem. Nastartování spolupráce těchto subjektů je ale velice obtížné, jelikož si v českém prostředí VaV vzájemně konkurují. Daňový systém ČR tuto spolupráci také příliš nepodporuje. Odčitatelnou položku, jak bylo uvedeno výše, lze uplatnit pouze na vlastní VaV, nikoli na externí, tj. nakoupený VaV. Toto ustanovení je pro ČR kontraproduktivní. Ve vyspělých zemích lze uplatnit i externí VaV za předpokladu, že na něj již nebyla poskytnuta podpora z veřejných zdrojů.

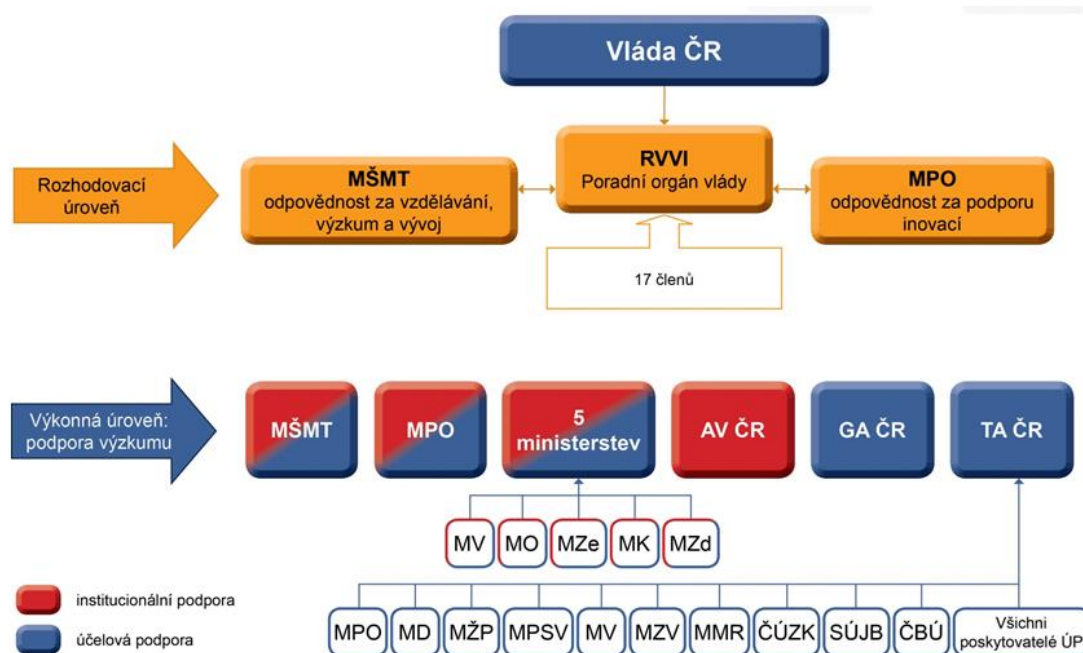
Daňový systém ČR by měl být méně komplikovaný, více stabilní a měl by harmonizovat snahy o posílení VaV. Daňové systémy jsou odrazem suverenity konkrétních států a promítaly se do nich odlišné kulturní zvyklosti i představy. V podmínkách globalizace by mělo docházet k daňové spolupráci a integraci za účelem intenzivnější podpory VaV.²⁴

3.3.2 Přímá veřejná podpora VaV

Přímou veřejnou podporu VaV tvoří finanční prostředky státního rozpočtu ČR poskytnuté subjektům za účelem podpory rozvoje VaV. Přímá veřejná podpora VaV zahrnuje i finanční prostředky plynoucí na VaV ze zahraničí.

Ekonomické subjekty si o přímou veřejnou podporu žádají prostřednictvím své účasti v soutěžním programu. Jedná se o v současnosti nejvíce užívanou formu financování VaV.

²⁴ EU. *Taxation trends in the European Union*. Luxembourg: European Union, Eurostat 2012. ISBN 978-92-79-21209-3

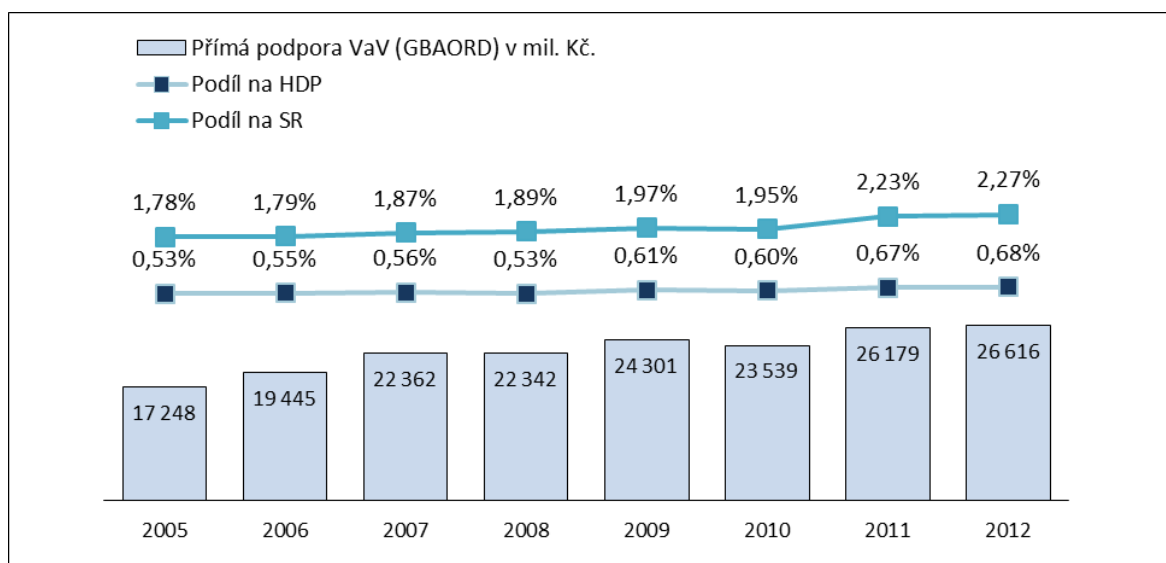
Obrázek 15: Systém podpory VaVaI v ČR

Zdroj: Materiály ze semináře o novinkách ve výzkumu a vývoji, Bílý dům, Praha, 3.4.2014

Obrázek 16 zobrazuje celkovou výši přímé podpory VaV v mil. Kč běžných cen, dle údajů ČSÚ. Celková výše přímé podpory VaV, tedy státní výdaje České republiky na VaV, činily v roce 2012 26,6 mld. Kč. Ve srovnání s předchozím rokem se jednalo o navýšení o 1,6 % (z 26,2 mld. Kč). Údaje MF ČR umožňují hlubší analýzu: podíl státních výdajů České republiky na HDP dosáhl v roce 2012 úrovně 0,68 %. Podíl státních výdajů určených k podpoře VaV na celkových státních výdajích České republiky dosáhl v roce 2012 úrovně 2,27 %. Oba podíly vykazují, až na drobné výjimky, pomalý růst.

3. července 2013 schválila vláda ČR usnesením návrh výdajů státního rozpočtu ČR na VaVaI pro rok 2014 ve výši 27,6 mld. Kč.²⁵ Výdaje státního rozpočtu na VaV budou tedy vyčleněny vyšší, než v letech předchozích. Podíl národních veřejných zdrojů ve vztahu k HDP (intenzita) by mohl vzrůst.

²⁵ ČR. *Usnesení VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 3. července 2013 č. 518 o návrhu výdajů státního rozpočtu České republiky na výzkum, experimentální vývoj a inovace na rok 2014 s výhledem na léta 2015 a 2016* [online]. ČR, 2013-7-3 [vid. 2014-01-16]. Dostupné z: [http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/23639B88A9E8E312C1257B9C0021CC5A/\\$FILE/518%20uv130703.0518.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/23639B88A9E8E312C1257B9C0021CC5A/$FILE/518%20uv130703.0518.pdf).

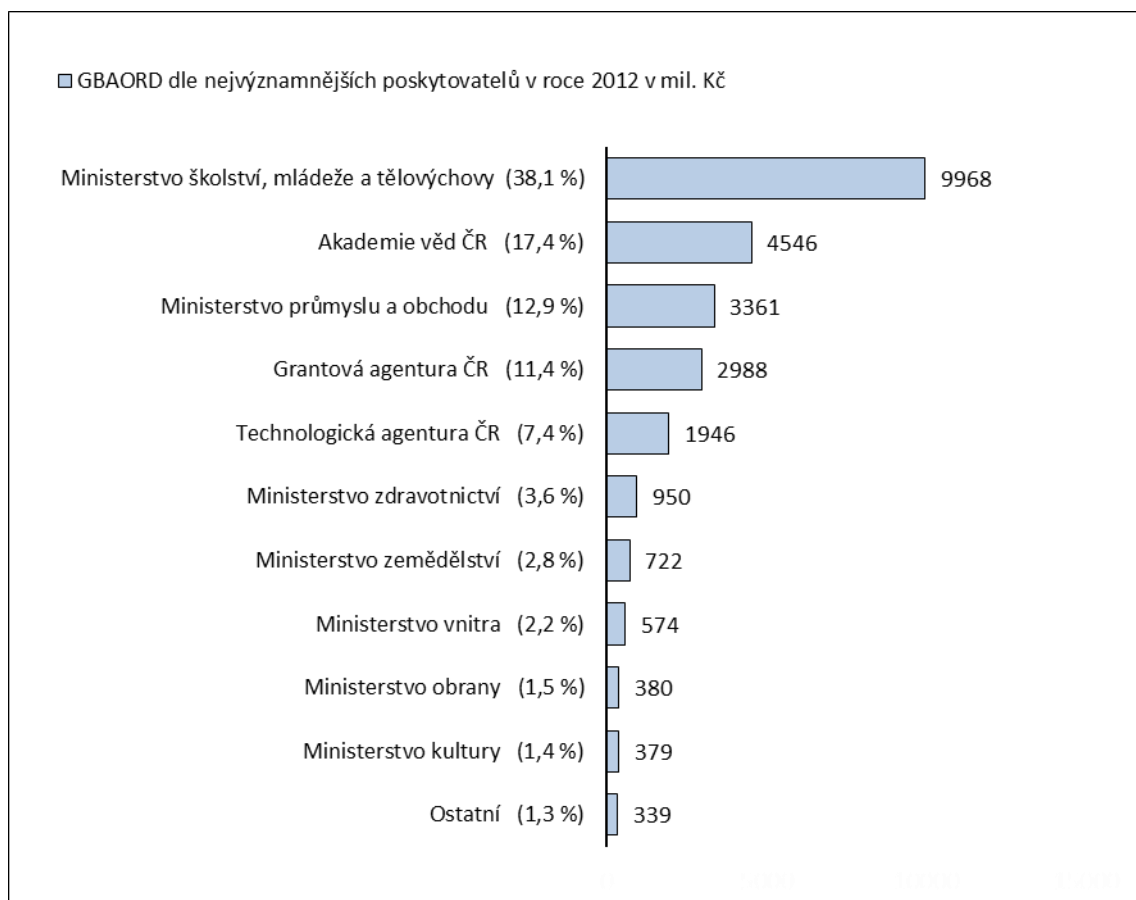
Obrázek 16: Přímá podpora VaV (GBAORD)²⁶ v letech 2005 – 2012

Zdroj: MF ČR, ČSÚ, zpracování vlastní

Z údajů MF ČR a ČSÚ plyne (obrázek 17), že nejvýznamnějším poskytovatelem přímé podpory VaV bylo v roce 2012 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy alokovalo do aktivit VaV částku 9 968 mil. Kč. Jedná se o 38,1 % státních výdajů České republiky na VaV. Částka 9 968 mil. Kč byla MŠMT rozdělena mezi účelovou a institucionální podporu. Ve prospěch institucionální podpory bylo alokováno 64,8 %. Druhým nejvýznamnějším poskytovatelem přímé podpory VaV byla v roce 2012 Akademie věd ČR. Částka 4 546 mil. Kč byla Akademií věd ČR rozdělena mezi účelovou a institucionální podporu. Ve prospěch institucionální podpory bylo alokováno 96,5 %. Třetím nejvýznamnějším poskytovatelem přímé podpory VaV bylo v roce 2012 Ministerstvo průmyslu a obchodu. Částka 3 361 mil. Kč byla rozdělena mezi účelovou a institucionální podporu. Ve prospěch účelové podpory bylo alokováno 95,7 %. Grantová agentura ČR poskytla přímou podporu VaV ve výši 2 988 mil. Kč. Význam Technologické agentury ČR meziročně významně vzrostl, poskytla přímou podporu VaV ve výši 1 946 mil. Kč. Tyto údaje vycházejí z dat MF ČR a zahrnují i

²⁶ Dle údajů ČSÚ činily veřejné zdroje v roce 2012 26,6 mld. Kč, dle údajů MF ČR 26,153 mld. Kč. Rozdíl spočívá v úpravě výdajů na předfinancování zahraničních programů, krytých příjmy z EU a finančního mechanismu EHP/ Norsko.

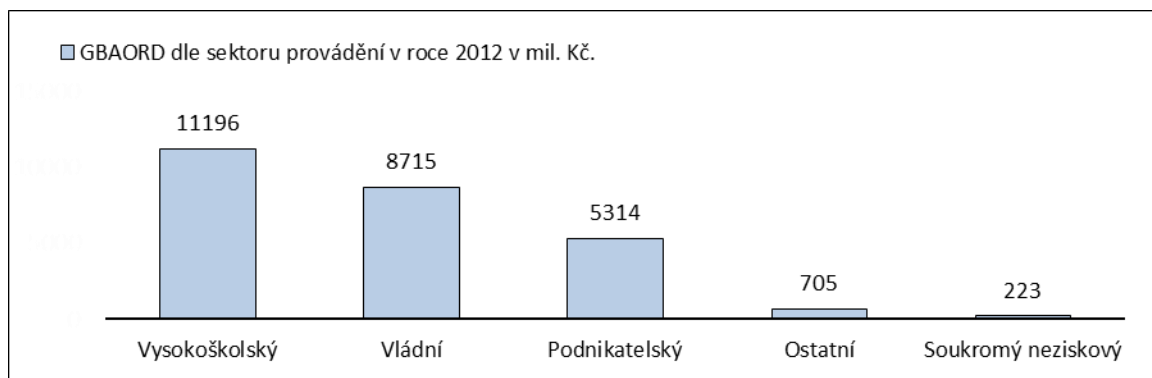
náklady na vlastní činnost poskytovatelů, které jsou považovány za institucionální prostředky.

Obrázek 17: Státní výdaje na VaV dle nejvýznamnějších poskytovatelů v roce 2012

Zdroj: MF ČR, ČSÚ, zpracování vlastní

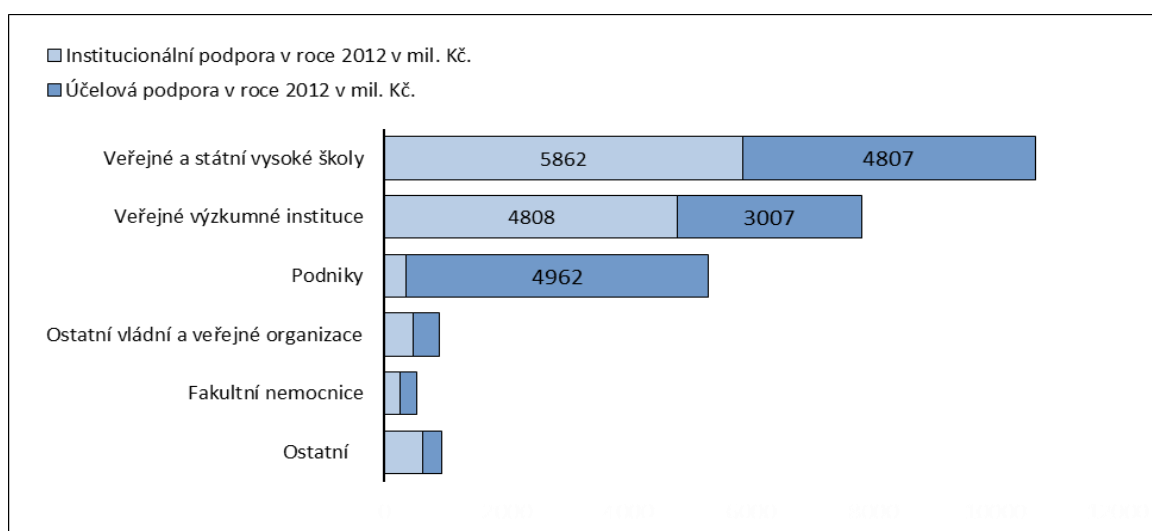
Z údajů MF ČR a ČSÚ plyne (obrázek 18), že největší podíl přímé podpory VaV obdržel v roce 2012 sektor vysokoškolský. Jednalo se o částku 11 196 mil. Kč., tj. 42,8 % celkové přímé podpory VaV. Přímá podpora zahrnovala jak účelovou, tak institucionální část. Druhým nejvýznamnějším sektorem provádění byl v roce 2012 sektor vládní. Obdržel na podporu VaV ze státního rozpočtu částku 8 715 mil. Kč., tj. 33,3 % celkové přímé podpory VaV. Třetím sektorem, do kterého stát přispěl nejvyšší částkou, byl sektor podnikatelský. Obdržel 5 314 mil. Kč. Ostatní sektor zahrnoval, dle MF ČR, především poplatky spojené s účastmi podniků v mezinárodních programech a organizacích. Nejmenší podíl přímé podpory VaV obdržel soukromý neziskový sektor.

Obrázek 18: Státní výdaje na VaV dle sektoru provádění v roce 2012

Zdroj: MF ČR, ČSÚ, zpracování vlastní

Dle údajů MF ČR a ČSÚ (obrázek 19) byly největším příjemcem přímé podpory VaV v roce 2012 veřejné a státní vysoké školy. Druhým největším příjemcem byly veřejné výzkumné instituce. Na třetím místě se umístily podniky. Při detailnějším pohledu do statistických údajů ČSÚ je zjevné, že největší podíl získaly soukromé domácí podniky, následované soukromými podniky pod zahraniční kontrolou. Veřejné a státní vysoké školy, stejně jako veřejné výzkumné instituce získaly větší podíl z titulu institucionální podpory, která je poskytována na základní a aplikovaný výzkum prováděný bez konkrétního realizačního zaměření. Podniky získaly převážnou část přímé podpory na VaV z titulu účelové podpory, která je poskytována na podporu řešení konkrétních projektů výzkumu a vývoje.

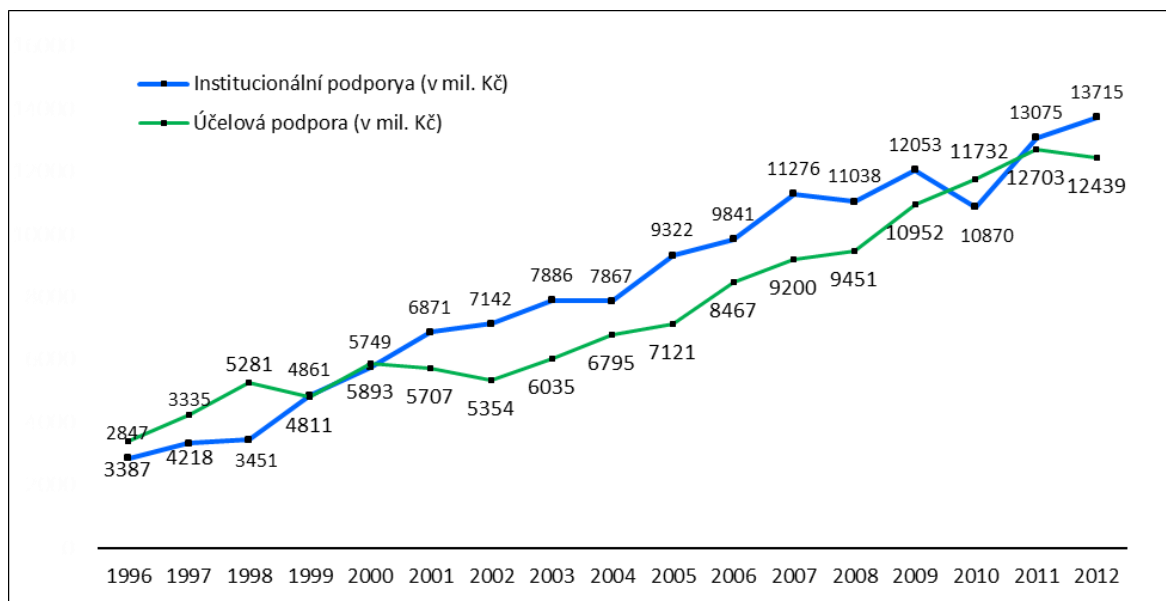

Obrázek 19: Státní výdaje na VaV dle příjemců podpory v roce 2012

Zdroj: MF ČR, ČSÚ, zpracování vlastní

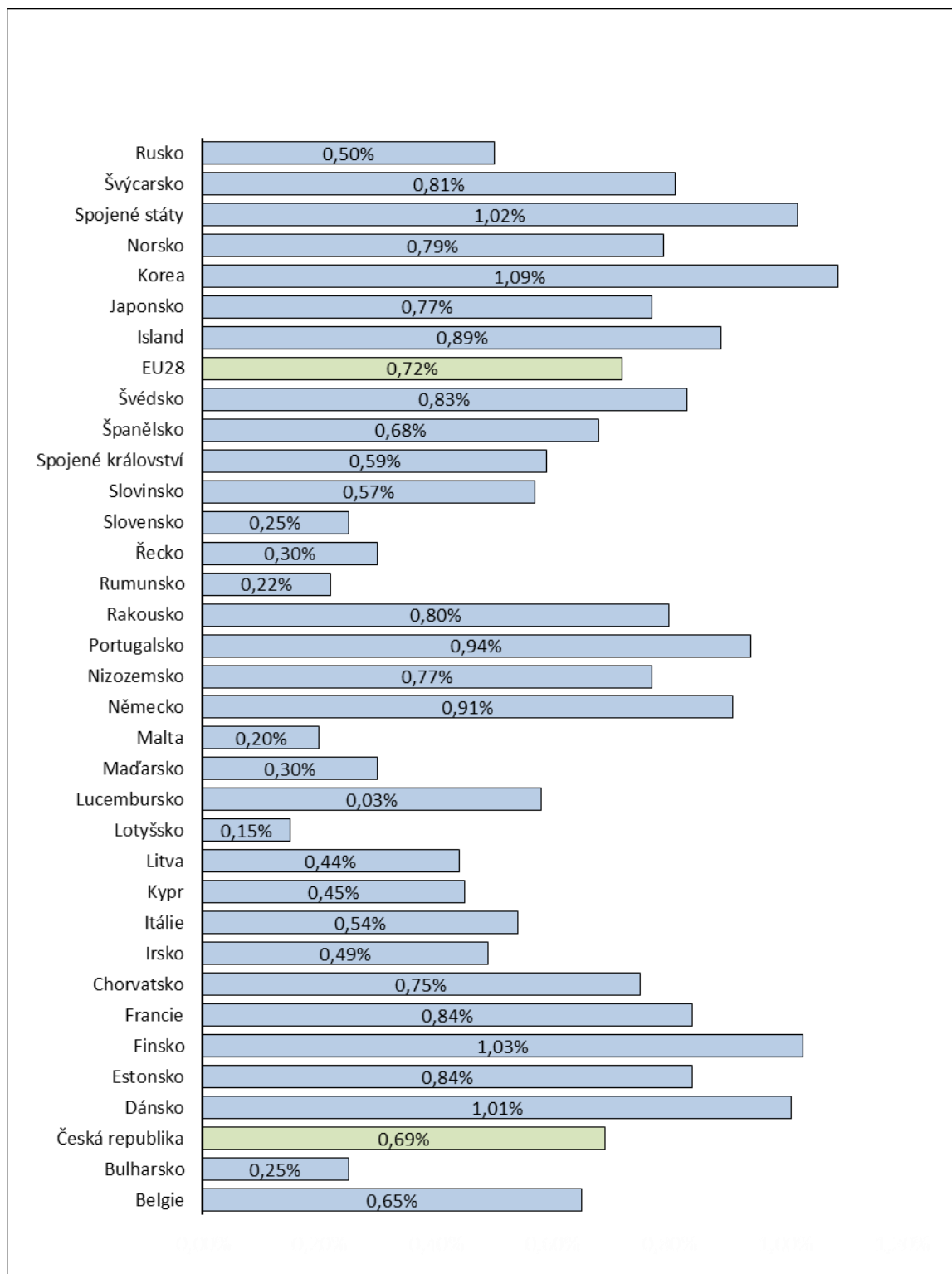
Celková výše přímé podpory VaV, tedy státní výdaje České republiky na VaV, v posledních letech mírně vzrostla (obrázek 20).

Podíl státních výdajů na základní a aplikovaný výzkum prováděný bez konkrétního realizačního zaměření byl zpravidla vyšší než podíl podpory účelové, poskytované na podporu řešení konkrétních projektů výzkumu a vývoje. Výjimkou byl rok 2010.

Obrázek 20: Státní výdaje na VaV dle hlavních forem financování v letech 1996 – 2012
Zdroj: ČSÚ, zpracování vlastní

Státní výdaje České republiky na VaV (obrázek 21) dosáhly v roce 2012 hodnoty 0,67 % HDP. Tento výsledek zaostává za průměrem Evropské unie (0,72 % HDP). Na prvním místě sledovaných zemí se umístila Korea (1,09 % HDP), následována Finskem (1,03 % HDP) a Spojenými státy (1,02 % HDP). V rámci Evropské unie vykazuje vysoký podíl státních výdajů na HDP také Dánsko, Německo a Portugalsko.

Obrázek 21: Mezinárodní porovnání státních výdajů na VaV v roce 2012 (% z HDP)
Zdroj: ČSÚ, zpracování vlastní

4.3.3 Mezinárodní spolupráce ve VaV

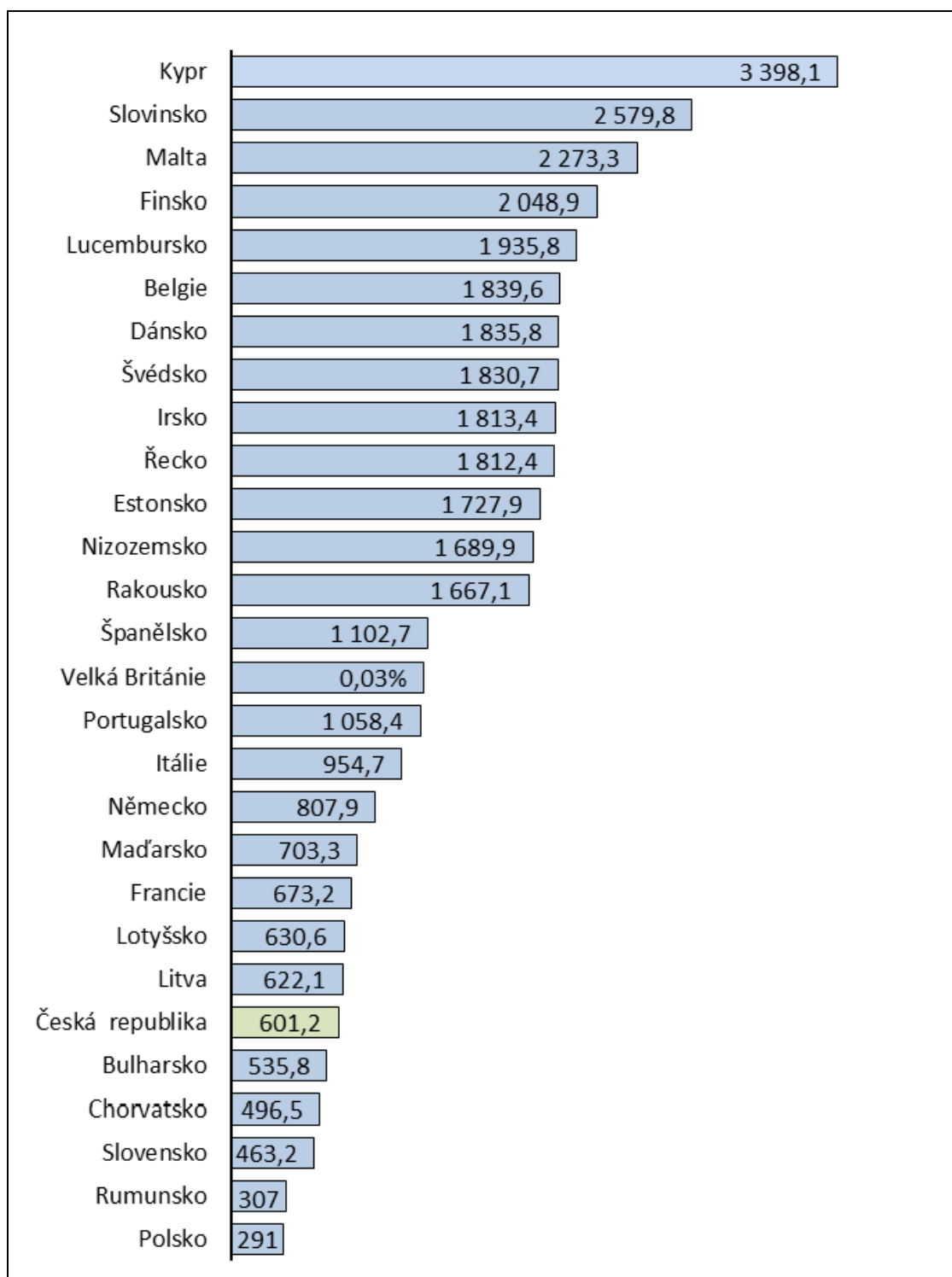
Mezinárodní spolupráce ve VaV dosáhla v roce 2012 hodnoty 11,6 mld. Kč. Časové analýzy ukazují, že tato forma podpory nabývá na významu. Důvodem je celosvětový trend globalizace, integrace, spolupráce. Země Evropské unie vytvářejí pro realizaci výzkumných a vývojových aktivit tzv. Evropský výzkumný prostor. Česká republika využívala do současné doby především 7. RP a 7. RP pro atomovou energii Euroatom a dále spolupráci se zahraničními partnery formou dohod. 7. RP je bezesporu nejvýznamnější složkou mezinárodní spolupráce ve VaV a po jeho ukončení bude následován programem Horizon 2020.

Program Euroatom obsahuje dva podprogramy: výzkum energie uvolňované jadernou syntézou a výzkum jaderného štěpení a radiační ochrany, alokováno bylo 5,3 mld. EUR.

7. RP obsahuje čtyři podprogramy: spolupráci, myšlenky, lidé a kapacity, alokováno bylo 50,5 mld. EUR. Každý z těchto podprogramů obsahuje několik priorit s rozdílným rozpočtem i rozdílným % podpory ze strany Evropské unie.

Česká republika vykazuje dle údajů Rady pro VaVaI velmi nízkou aktivitu v 7. RP, počtem 1119 projektových týmů se umístila na 24. místě. Oproti aktivitě v 6. RP se počet projektových týmů zvýšil minimálně (1068 projektových týmů). Nižší počet přihlášek v rámci Evropské unie (přepočteno na počet obyvatel) podalo pouze Slovensko a Polsko. Pavel Bělobrádek, Ph.D., místopředseda vlády pro vědu, výzkum a inovace, se domnívá, že jde o důsledek nedostatečných kapacit výzkumných pracovišť. Česká republika dosáhla u svých přihlášek dobré úspěšnosti 19,6 %, umístila se tím na 15. místě.

V absolutním vyjádření pracovalo v roce 2012 v 7. RP 1119 českých týmů v 921 projektech. Jedná se o velmi nízkou účast. Relativní vyjádření (týmy/1 mil. obyvatel), očišťuje pohled na aktivitu v 7. RP od velikosti dané země, bohužel i tento ukazatel deklaruje velmi nízké zapojení České republiky v 7. RP (obrázek 22).

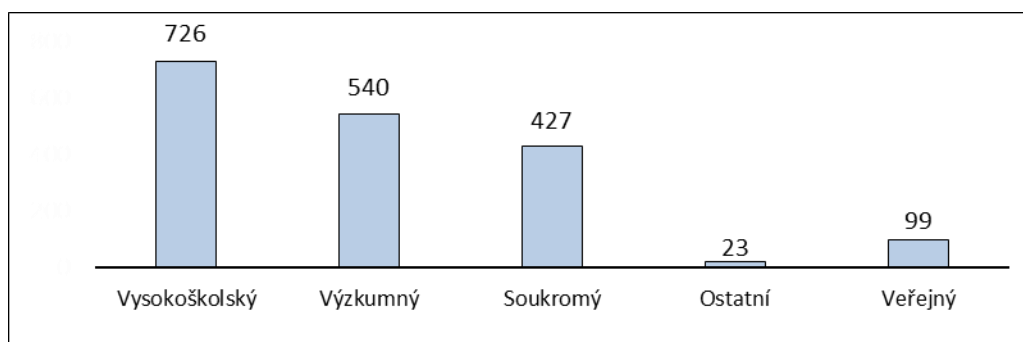

Obrázek 22: Relativní účast zemí v 7. RP v roce 2012

Zdroj: ČSÚ, zpracování vlastní

Nejvíce účastí v 7. RP (obrázek 23) vykazuje vysokoškolský sektor (Univerzita Karlova 100 účastí, ČVUT 72 účastí, Masarykova univerzita 47 účastí atd.), v Euroatomu vykazuje vysokou úspěšnost Ústav jaderného výzkumu Řež, a. s. (32 účastí). Soukromý a výzkumný sektor vykazují jen o málo nižší úspěšnost než sektor vysokoškolský (obrázek 23).

Z dat Rady pro VaVaI vyplývá, že ČR získala ze 7. RP 217 mil. EUR, přičemž spoluúčast účastníka na nákladech projektu činila v průměru 26,4 %. Srovnáme-li podporu, kterou ČR získala ze 7. RP, s celkovými výdaji na VaV v ČR (GERD), lze získat informaci o tom, jak ČR využívá zahraničních zdrojů financování. Výsledek je neuspokojivý. ČR získala ze 7. RP 16,5 mil. EUR na každou 1 mld. EUR celkových výdajů. Podíl je nízký. Touto hodnotou se dle údajů Rady pro VaVaI řadíme mezi pět nejméně financovaných států Evropské unie.

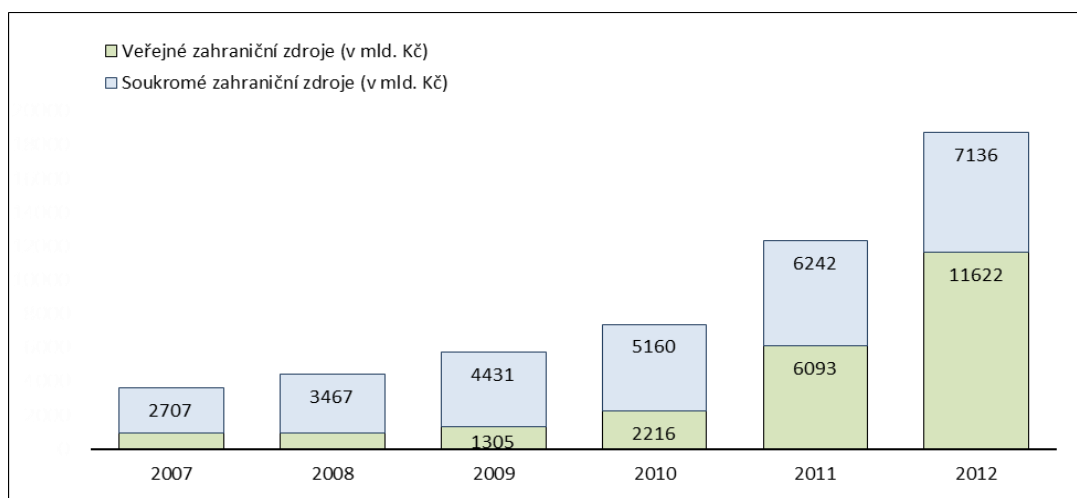
Obrázek 23: Účast týmů ČR v 7. RP dle sektorů v roce 2012
Zdroj: ČSÚ, zpracování vlastní

4.3.4 Veřejná zahraniční podpora

Zahraniční podporu VaV tvoří soukromé zdroje podniků sídlících v zahraničí a veřejné zdroje zahraničních vlád a organizací. Dominantní podíl veřejné zahraniční podpory tvoří strukturální fondy Evropské unie (99 %, 11,5 mld. Kč v roce 2012). Jsou alokovány do pěti operačních programů podporujících modernizaci výzkumných infrastruktur a vzdělávacího systému, rozvoj lidských zdrojů, inovačního prostředí a spolupráci v aplikační sféře. Největším je OP Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI) následován OP Podnikání a inovace (OPPI). Strukturální fondy reflektují cíle stanovené regionální a strukturální

politikou Evropské unie. Finanční prostředky strukturálních fondů plynou přímo do státního rozpočtu a příjemci je obdrží tzv. předfinancováním.

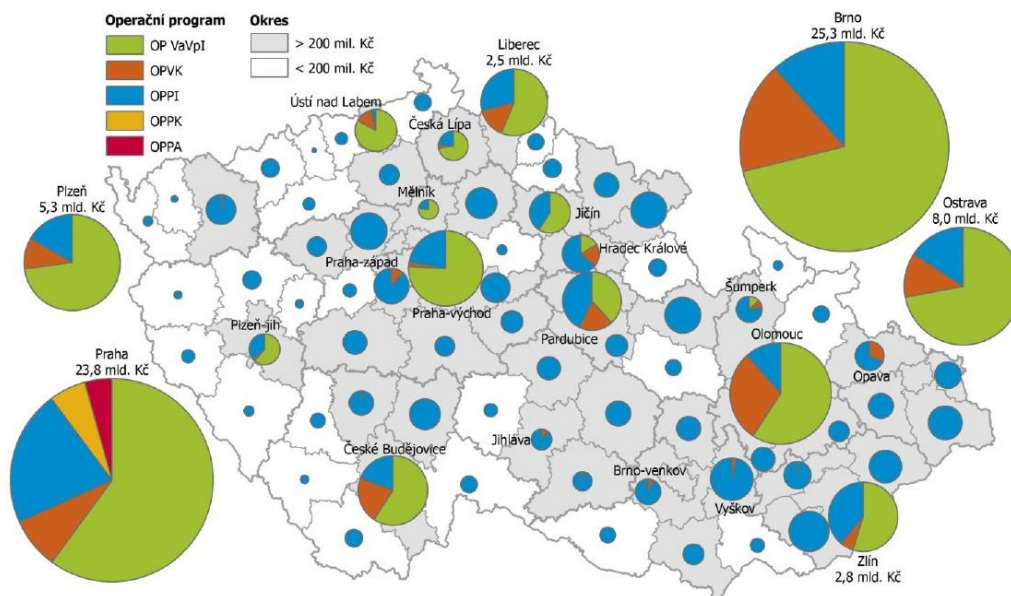
Zahraniční zdroje tvořily v posledním sledovaném roce 26 % celkových výdajů na VaV, z toho soukromé zahraniční zdroje tvořily 7,1 mld. Kč a veřejné zahraniční zdroje 11,6 mld. Kč (obrázek 24). Podíl zahraniční podpory VaV roste. Velký meziroční nárůst zahraniční podpory VaV je patrný v letech 2011 a 2012.

Obrázek 24: Zahraniční zdroje financování v letech 2007 – 2012

Zdroj: ČSÚ, zpracování vlastní

Nejvyšší podíl veřejné zahraniční podpory VaV (strukturálních fondů) získal v roce 2012 vysokoškolský sektor (7,4 mld. Kč), následován vládním (2,1 mld. Kč) a podnikatelským sektorem (2,0 mld. Kč). Nejvýznamnější část veřejné zahraniční podpory tvořily technické vědy (5 mld. Kč). Nejúspěšnějším krajem realizace výzkumných projektů z veřejné zahraniční podpory se v roce 2012 stal Jihomoravský kraj (Brno, 4,2 mld. Kč) následovaný Prahou (2 mld. Kč). ČR zaznamenala pětinasobný nárůst zahraničních investic z veřejných zahraničních zdrojů mezi roky 2007 – 2012.

Obrázek 25: Výše veřejné zahraniční podpory v letech 2008 – 2013

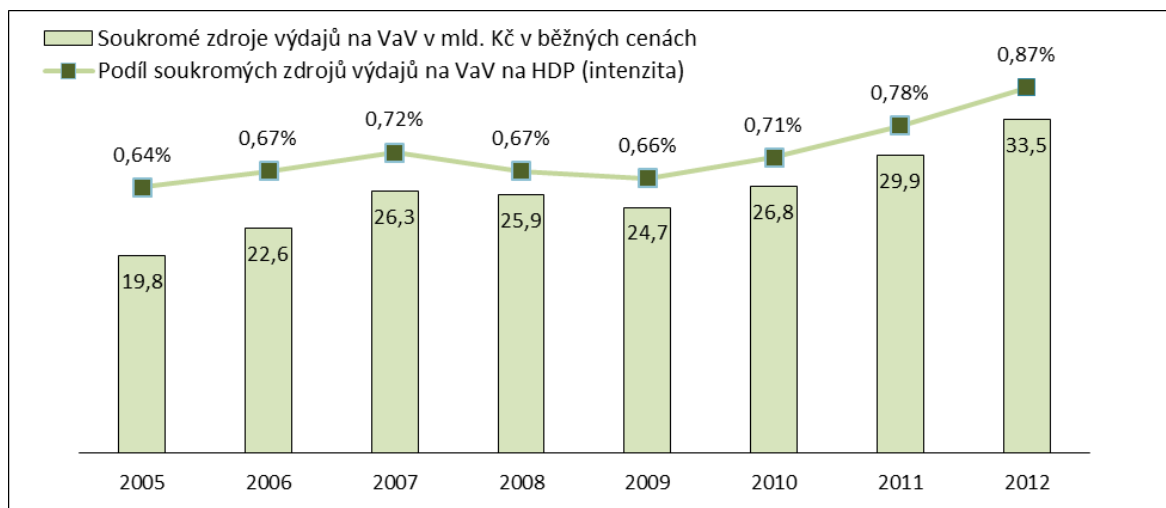
Zdroj: Rada pro výzkum, vývoj a inovace

Příjemci OP Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI), Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OPVK) či Praha – konkurenceschopnost (OPPK) jsou obvykle větší podniky (nad 50 zaměstnanců), které naplňují pravidla těchto operačních programů lépe. Prostředky těchto operačních programů směřují často do největších měst ČR na podporu výzkumně zaměřených organizací. Malé podniky naopak dominují v operačních programech Podnikání a inovace (OPPI) a Praha - adaptabilita (OPPA).²⁷

3.4 Financování výzkumu a vývoje ze soukromých zdrojů

Soukromé (podnikatelské) zdroje financování VaV tvoří soukromé zdroje podniků sídlících v ČR a soukromé zdroje podniků sídlících v zahraničí. Soukromé zdroje podniků jsou alokovány na základě tržních pravidel.

²⁷ OFFICE OF THE GOVERNMENT OF THE CZECH REPUBLIC RESEARCH AND DEVELOPMENT COUNCIL: Analysis of the existing state of Research, Development and Innovation in the Czech Republic and a comparison with the Situation Abroad in 2012, ISBN 978-80-7440-071-1.

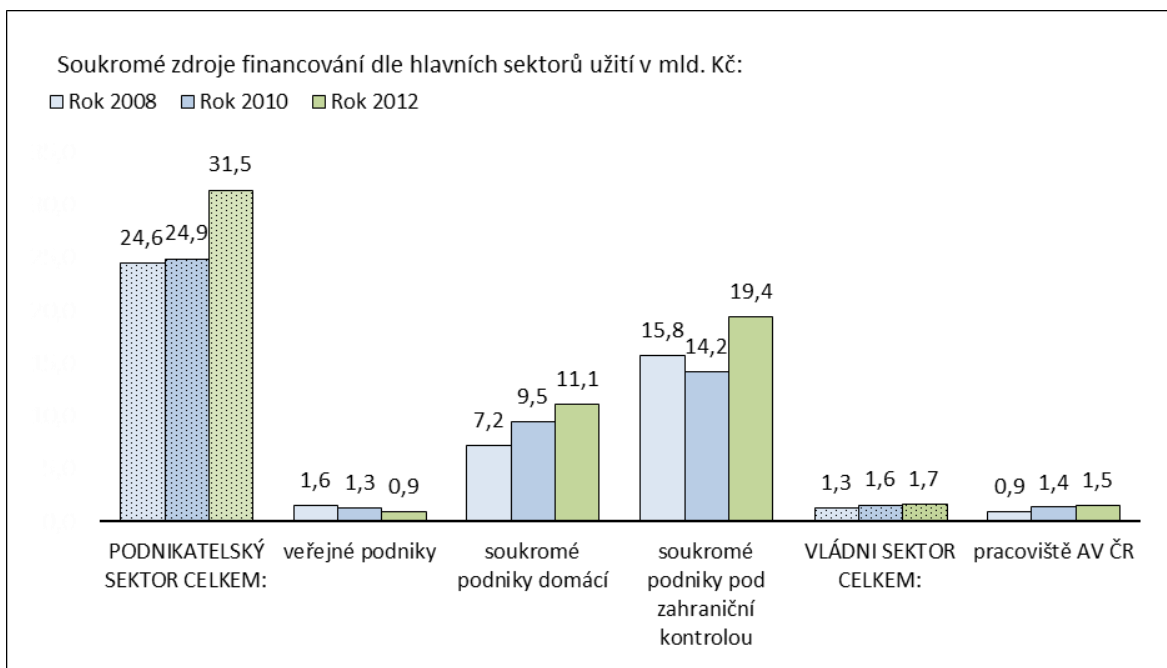

Obrázek 26: Soukromé zdroje financování VaV v letech 1995 – 2012
Zdroj: ČSÚ, zpracování vlastní

Graf (obrázek 26) zachycuje časovou řadu financování VaV ze soukromých zdrojů. Ukazuje, že Česká republika nesplnila v roce 2012 požadavek, ukotvený ve strategii Evropa 2020, požadující navýšení výdajů na VaV ze soukromých zdrojů na 2 % HDP. Tento požadavek je pro Českou republiku velkou výzvou. Prostředkem naplnění tohoto požadavku je zefektivnění systému financování vědy a výzkumu. Systém by měl stimulovat soukromé podniky k intenzivnějšímu investování do VaV.

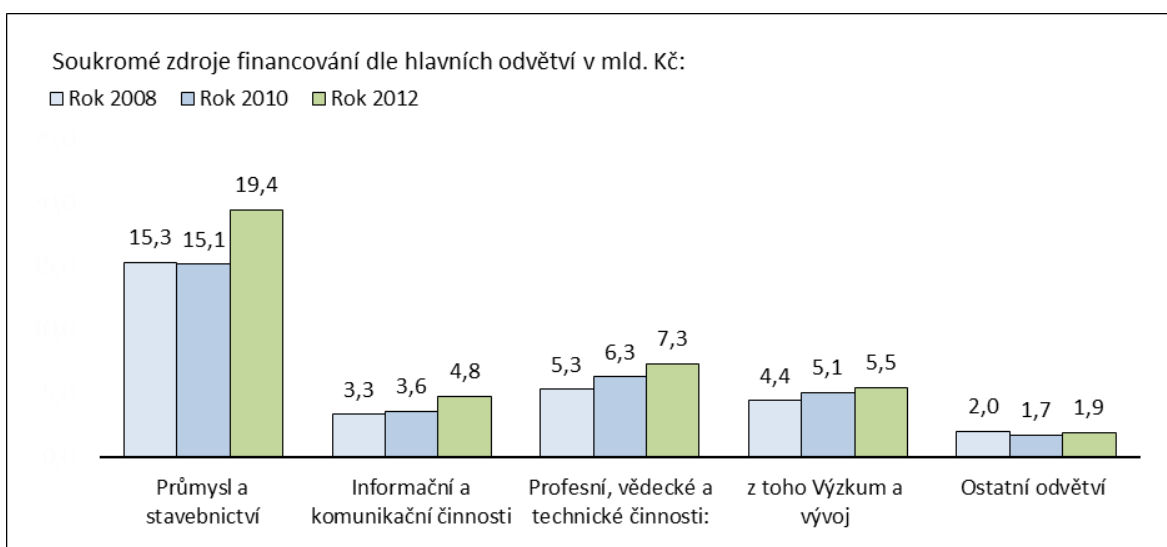
Graf (obrázek 27) zachycuje financování VaV ze soukromých zdrojů z pohledu hlavních sektorů užití této podpory. Nejvýznamnější podíl soukromých zdrojů VaV byl v posledním sledovaném roce soukromými podniky alokován do podnikatelského sektoru (31,5 mld. Kč), především do podniků pod zahraniční kontrolou (19,4 mld. Kč), následovaných soukromými domácími podniky (11,1 mld. Kč).

Nejvyšší podíl soukromé podpory VaV ze zahraničí získal v roce 2012 podnikatelský sektor (5,9 mld. Kč), následován vládním sektorem reprezentovaným jediným pracovištěm (1,2 mld. Kč, Ústav organické chemie a biochemie AV ČR) a vysokoškolským sektorem (3,0 mld. Kč). Soukromé podniky sídlící v zahraničí alokovaly nejvyšší podíl finančních prostředků do hlavního města ČR (Praha, 48 %).

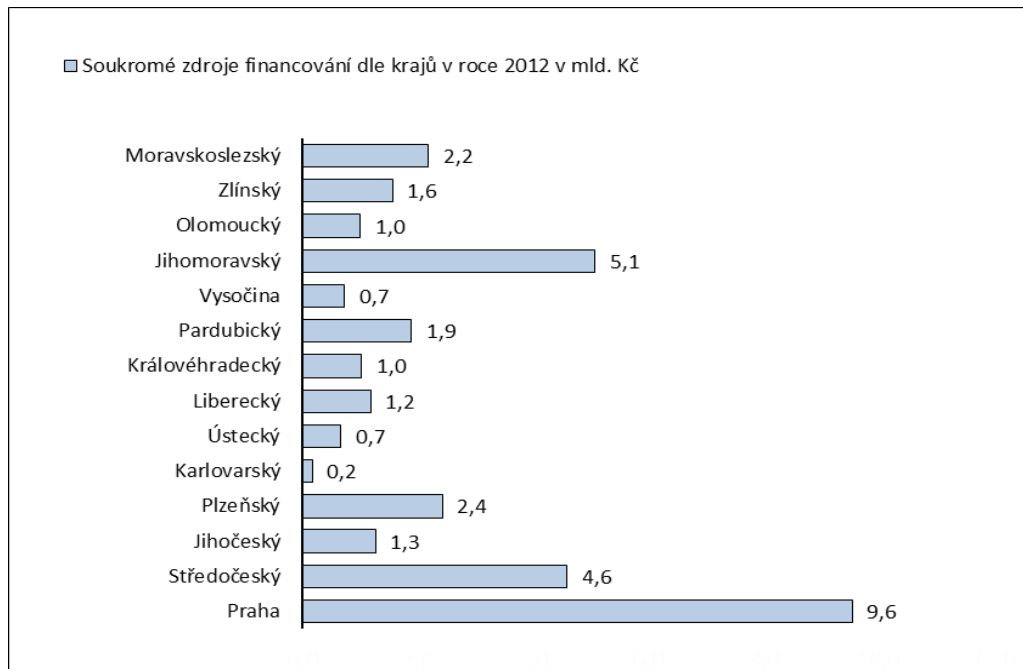
Obrázek 27: Soukromé zdroje financování VaV dle hlavních sektorů užití ve vybraných letech
Zdroj: ČSÚ, zpracování vlastní

Graf (obrázek 28) zachycuje soukromé zdroje financování VaV dle hlavních odvětví. Nejintenzivněji byl v roce 2012 podporován průmysl a stavebnictví, dále profesní, vědecké a technické činnosti, z nichž nejvýznamnější část činil VaV, následovaly informační a komunikační činnosti.

Obrázek 28: Soukromé zdroje financování VaV dle hlavních odvětví ve vybraných letech
Zdroj: ČSÚ, zpracování vlastní

Soukromé zdroje financování domácích i zahraničních podniků směřovaly v roce 2012 do velkých měst ČR. Nejintenzivněji se investovalo do VaV v hlavním městě Praze, v Jihomoravském a Středočeském kraji (obrázek 29).

Obrázek 29: Soukromé zdroje financování VaV dle krajů v roce 2012
Zdroj: ČSÚ, zpracování vlastní

Jednotlivé státy i města Evropské unie vykazují odlišnou velikost čerpání ze soukromých zdrojů. Svou roli sehrává velikost ekonomiky, potenciál dané země, atraktivita kraje či podniku, hlavní forma financování, výzkumné kapacity, velikost podniku, počet zaměstnanců, právní forma podniku aj.²⁸

²⁸ OFFICE OF THE GOVERNMENT OF THE CZECH REPUBLIC RESEARCH AND DEVELOPMENT COUNCIL: Analysis of the existing state of Research, Development and Innovation in the Czech Republic and a comparison with the Situation Abroad in 2012, ISBN 978-80-7440-071-1.

4. Společnost VZLÚ

4.1 Základní informace

Výzkumný a zkušební letecký ústav, a.s. (VZLÚ) má historické kořeny v roce 1922, kdy byl v Praze Letňanech založen Vzduchoplavecký studijní ústav ministerstva obrany. Místo založení bylo vybráno strategicky. V Praze Letňanech bylo k dispozici vojenské letiště (dnešní Letiště Kbely, provozující nepravidelnou vnitrostátní i mezinárodní leteckou dopravu) a přiléhající vojenské továrny. Hlavním posláním podniku bylo testování nových prototypů a modifikací letounů pro československé letectvo. Vzduchoplavecký studijní ústav otestoval cca 80 typů československých letounů z továren Letov, Aero, Avia a Praga. Ve válečném období spadl pod Německý letecký ústav, v období poválečném spolupracoval na letových zkouškách se Sovětským svazem. VZLÚ stál u zrodu mnoha českých úspěšných letounů, např. prvního proudového letounu L-29 Delfín, větroně L-13 Blaník, sportovních letounů a helikoptéry. V 60. letech si mnoho podniků vyrábějících letadla zbuďovalo vlastní letecké zkušebny. Vzduchoplavecký studijní ústav se proto odklonil od provádění letových zkoušek a zaměřil se na oblast výzkumu a vývoje nových letounů, např. letounu L 39 Albatros, malého dopravního letounu L-410 a řady sportovních letounů. Nadále spolupracoval při zavádění licenčních výrob sovětských letounů Il-10, MiG-15 a Il-14.²⁹ Po roce 1989 musel VZLÚ čelit hospodářským obtížím spojeným s útlumem českého leteckého průmyslu v důsledku rozpadu Sovětského svazu. V tomto období se VZLÚ podílel na vývoji letounu L-159 ALCA, L-610G či AE-270. Od roku 1993 VZLÚ úspěšně soutěžil ve státních programech vědy a výzkumu. V letech 2004-2010 čerpal institucionální podporu na čtyři výzkumné záměry.

V současné době je VZLÚ akciovou společností vlastněnou státem (100 % akcií vlastní MF ČR). Je národním centrem pro výzkum, vývoj, inovace a zkušebnictví v letectví a kosmonautice. Zaměstnává přes 250 zaměstnanců, více než polovina má vysokoškolské či postgraduální vzdělání. Sídlo společnosti VZLÚ se nachází v rozsáhlém areálu v Praze

²⁹ VYMĚTAL, L.: *85 let VZLÚ*. Studio Winter, Praha 2007.

Letňanech. Nedílnou součástí je detašované pracoviště aerodynamických tunelů vysokých rychlostí v pražské části Palmovka. Organizačně je VZLÚ členěn na správní (vedení a služby) a produktivní útvary (Aerodynamika, Pevnost konstrukcí, Kompozitní technologie, Motory a Zkušební laboratoře). Vrcholový management společnosti tvoří generální ředitel Ing. Josef Kašpar a technický ředitel Ing. Viktor Kučera.

Útvar Aerodynamika disponuje širokou základnou technického vybavení. Aerodynamické tunely umí vytvořit lehký vánek, stejně tak jako rychlost vyšší než je dvojnásobek rychlosti zvuku. V tunelech nízkých rychlostí se vystřídala celá řada českých letadel, od nejznámější L-410 po nejnovější letadlo EV-55. Zkoušky v tunelu jsou využívány v řadě oblastí (automobilový průmysl, drážní vozidla, testování aerodynamických vlivů vrcholových sportovců, bezpečnost budov aj.). V posledních letech se zvyšuje zájem o testování letadel v prostorech tunelu nízkých rychlostí i ze zahraničí. Aerodynamický tunel proto prochází výraznou modernizací. Útvar disponuje širokou nabídkou vlastních výpočetních programů, které jsou schopny řešit případy, na které je komerční software nedostatečný.

Útvar Pevnost konstrukcí vlastní největší haly v ČR uzpůsobené pro vykonávání statických a dynamických testů (haly pojmu i Boeing 737 včetně měřicích a řídicích systémů, které automatizovaným způsobem zajistí chod několika zkoušek zároveň). Útvar se zaměřuje na analýzy a výpočty statické pevnosti, životnosti a bezpečnosti konstrukce pomocí nejmodernějších systémů. Využívá řady kontaktních i nekontaktních měřicích zařízení, která odhalí miniaturní poškození, deformace či napětí. Zařízení umožní sledovat parametry budoucích trhlin v konstrukci, které by vlivem tlaku, vlhkosti či jiných opotřeбенí mohly v průběhu několika desítek let nastat.

Útvar Kompozitní technologie disponuje moderními klimatizovanými technologickými plochami na více než 1000 m². Navrhuje části letounů, bezpilotní letouny, lopatky obrovských průmyslových ventilátorů a speciální radioprůzračné radomy.

Útvar Motory nabízí engineering pro turbínové motory a kompresory. Zabývá se VaV spalovacích komor od fáze návrhu, vývoje až po fázi optimalizace.

Útvar Zkušební laboratoře zajišťuje korozní inženýrství, vývoj povrchových úprav a širokou škálu akreditovaných zkoušek (zkoušky mechanické odolnosti, elektrických systémů, vibrační, klimaticko-korozní, hydraulické, žáruvzdornosti, žárupevnosti aj.).

V roce 2013 založil VZLÚ dvě dceřiné spin-off společnosti: Serenum, a.s. a VZLÚ Technologies, a.s. Spin-off společnost Serenum, a.s. vyvíjí a dodává speciální vědecké přístroje a zařízení určené pro experimenty prováděné v kosmu. Spin-off společnost VZLÚ Technologies, a.s. zajišťuje prototypovou a sériovou výrobu náročných kompozitních konstrukcí a modelů pro měření v aerodynamických tunelech, při přesném NC obrábění a v dalších výrobních aktivitách. Obě společnosti sídlí ve vědeckotechnickém parku VZLÚ. VZLÚ je jediným vlastníkem obou společností, vykonává svá práva formou většinových účastí v představenstvech obou firem.

4.2 Statut výzkumné organizace

VZLÚ je výzkumnou organizací ve smyslu zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, vývoje a inovací. Hlavním posláním VZLÚ je provádět VaV a šířit jeho výsledky. Každý podnik má rovný přístup k výzkumným kapacitám VZLÚ i výsledkům jeho VaV. V menší míře provádí VZLÚ komerční činnost související s VaV. Veškerý zisk společnosti je zpětně investován do výzkumných činností.

VZLÚ patří k nejvýznamnějším průmyslově orientovaným výzkumným organizacím v ČR. Díky těsné spolupráci s obdobnými organizacemi v Evropě mohou odborní zaměstnanci VZLÚ pracovat v mezinárodních týmech, a trvale tak rozvíjet své dovednosti a udržovat dobrou pověst vědeckotechnických schopností ČR. VZLÚ podporuje rozvoj konkurenceschopnosti průmyslových podniků. K jeho poslání patří i udržování velkých výzkumných infrastruktur (např. aerodynamických tunelů).

VZLÚ je součástí evropské sítě leteckých výzkumných organizací (člen ALV, EREA, ICAS, ASD, OSTIV, UVS, ČSPÚ aj).

4.3 Segment zákazníků

VZLÚ intenzivně spolupracuje s českým leteckým průmyslem reprezentovaným zejména ALV, která byla založena za účelem podpory českého leteckého průmyslu jako strategického odvětví s podstatným vlivem na další průmyslové obory. Asociace sdružuje více než čtyři desítky českých firem a je členem evropské asociace leteckých výrobců ASD. VZLÚ spolupracuje prakticky se všemi sektory národního hospodářství. Kromě letectví a kosmonautiky podporuje VZLÚ průmyslové podniky v oblasti pozemní dopravy, obrany a bezpečnosti, energetiky, strojírenství, stavebnictví a životního prostředí. VZLÚ se orientuje na výrobky typu průmyslových ventilátorů, leteckých motorů a přístrojů pro kosmický průzkum (např. výbava satelitů Cubesat). Spolupracuje na offsetových programech spojených s nákupem vojenské a civilní letecké techniky ze zahraničí a účastní se vědeckých workshopů podskupin NATO. Multioborové zaměření umožňuje společnosti využívat synergické efekty.

4.4 Ekonomická situace

V roce 2012 vykázal VZLÚ zisk ve výši 13,9 mil. Kč po zdanění.³⁰ Jedná se o nejvyšší hospodářský výsledek posledních 11 let. VZLÚ jako výzkumná organizace dosáhla tohoto výsledku díky komerční činnosti poskytované zahraničním subjektům.

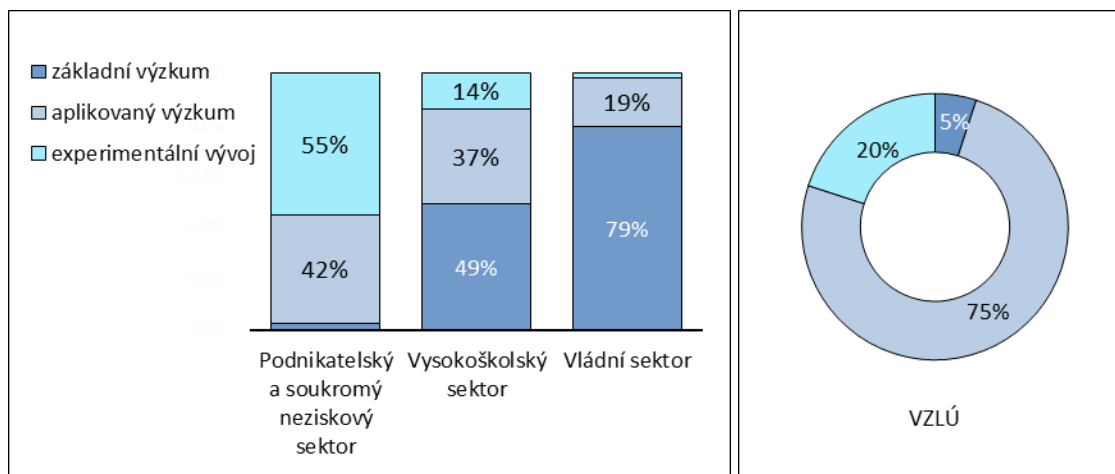
4.5 Analýza stavu výzkumu a vývoje

Hlavním posláním VZLÚ je provádět základní výzkum, aplikovaný výzkum a experimentální vývoj a šířit jejich výsledky do praxe. Veškeré údaje o VZLÚ pocházejí z informačního systému společnosti, veřejných výročních zpráv a odevzdaného ročního výkazu o výzkumu a vývoji VTR5-01.

³⁰ VZLÚ: Výroční zpráva roku 2012, VZLÚ: Praha

Graf (obrázek 30) poukazuje na procentuální rozdělení výdajů na prováděný VaV v ČR dle hlavních sektorů. VZLÚ jako akciová společnost spadá do podnikatelského a soukromého neziskového sektoru ČR, kde se nejvíce investuje do experimentálního vývoje, aplikovaného výzkumu a pouze 3 % investic směřují do výzkumu základního.

Obrázek 31 zobrazuje procentuální rozdělení výdajů na prováděný VaV dle hlavních sektorů ve VZLÚ v roce 2012. Hlavní výzkumnou aktivitou byl doposud aplikovaný výzkum (75 %). Zastoupení aplikovaného výzkumu v časovém pohledu stoupá (73 % v roce 2010) a dosahuje podstatně vyšších hodnot, než ukazují data v grafu podnikatelského a soukromého neziskového sektoru (obrázek 30). Aplikovaný výzkum má ve VZLÚ největší míru uplatnění především proto, že oproti experimentálnímu vývoji generuje výzkumné výsledky obsahující úvahy o jejich praktickém uplatnění. Experimentální vývoj je naopak prováděn v podstatně menší míře (20 %). I jeho zastoupení v časovém pohledu stoupá (17 % v roce 2010). 5% podíl výzkumných aktivit VZLÚ připadl v roce 2012 na základní výzkum. Situace v roce 2013 byla velmi podobná roku 2012.

Obrázek 30: Typy prováděného VaV v ČR v roce 2012

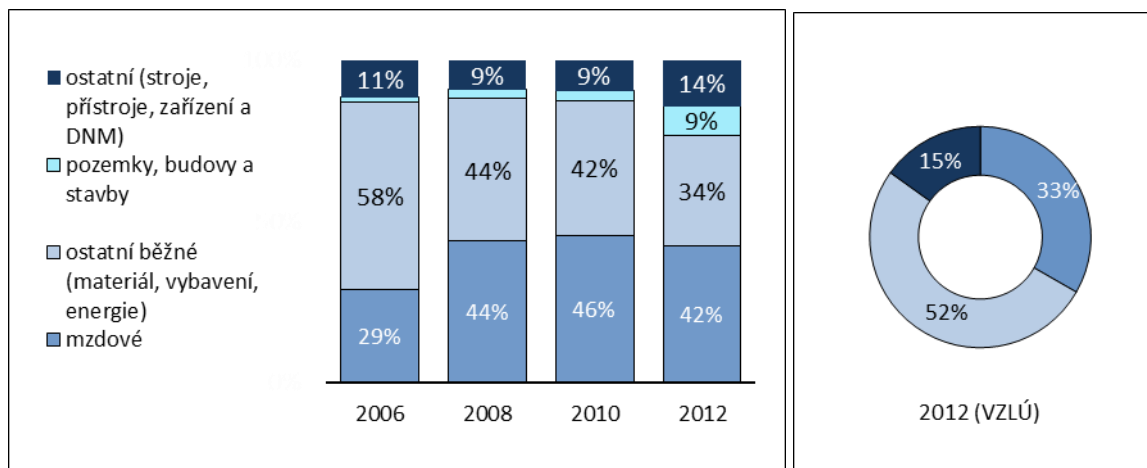
Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

Obrázek 31: Typy prováděného VaV ve VZLÚ v roce 2012

Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

Následující graf (obrázek 32) zobrazuje vývoj výdajů na VaV v ČR dle druhu výdajů. V roce 2012 tvořily největší část mzdové výdaje, následované ostatními běžnými výdaji na materiál, vybavení a úhradu energií. Je známo, že mzdové výdaje v západních zemích

kontinuálně rostou, tento trend se ukazuje i v oblasti výzkumných aktivit ČR. V roce 2006 tvořily mzdové výdaje ve VaV 29 % celkových výdajů, v roce 2012 vyšplhaly na 42 % celkových výdajů a staly se největší nákladovou položkou. Růst mezd byl v posledních letech determinován růstem investic. V důsledku čerpání prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie docházelo především ve vysokoškolském sektoru k nárůstu investiční činnosti. VZLÚ se tento trend netýkal. Obrázek 33 porovnává situaci v ČR se situací ve VZLÚ. Zobrazuje vývoj výdajů ve VZLÚ. Mzdové náklady rostou pomalejším tempem. Tvoří 33 % celkových nákladů. Podstatnou část nákladů tvoří běžné provozní výdaje společnosti. VZLÚ spravuje několik desítek energeticky náročných budov s rozsáhlým vybavením v podobě strojů, přístrojů a zařízení. Společnost nevyužívá možnosti nákupu nových budov či pozemků, orientuje se na modernizaci stávajících majetků.

Obrázek 32: Výdaje na VaV dle druhu nákladů v ČR v letech 2006 – 2012

Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

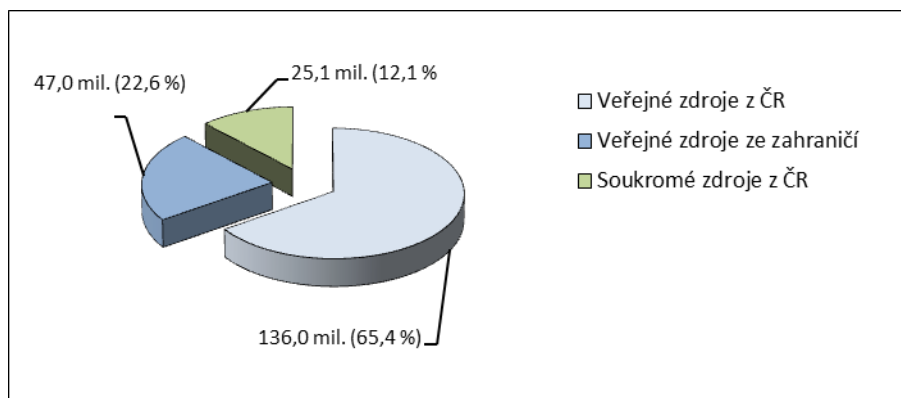
Obrázek 33: Výdaje na VaV dle druhu nákladů ve VZLÚ v roce 2012

Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

V předchozích analýzách bylo uvedeno, že podíl veřejných zdrojů na financování výdajů VaV vykazuje vzrůstající trend. Do roku 2008 se na financování VaV provedeného na území ČR podílely především soukromé zdroje. Veřejné zdroje financování se staly hlavním zdrojem financování VaV v roce 2009 a své dominantní postavení posilovaly (s výjimkou roku 2010) do roku 2012 (53 % výdajů uhrazeno ze zdrojů veřejných). V posledních dvou letech rostl podíl veřejných zdrojů financování především skrze zahraniční zdroje financování (EU aj.). V roce 2012 dosáhl podíl zahraničních zdrojů

54 %, což značí odklon od Lisabonské strategie a navazující Strategie Evropa 2020, která apeluje na dvoutřetinové financování ze soukromých zdrojů. VZLÚ má jako výzkumná organizace velmi omezenou možnost provádění komerčních aktivit. Statut výzkumné organizace dopomáhá VZLÚ k větším finančním objemům národních dotací na financování výdajů VaV, na druhou stranu zavazuje společnost k omezování komerčních aktivit. Financování VaV ve VZLÚ ze soukromých zdrojů vykazuje proto podstatně nižší zastoupení, než vyplynulo z analýzy financování ČR (25,1 mil. Kč, 12,1 %). Z toho vlastní zdroje podniku tvoří méně než polovinu (11 mil. Kč), větší polovinu tvoří zdroje jiného subjektu podnikatelského sektoru v ČR (14 mil. Kč), případně spolufinancování projektů realizovaných z rozpočtu Evropské unie.

Objemy financování z veřejných zdrojů ČR poukazují na velkou míru závislosti podniku na veřejných zdrojích financování, přičemž největší objem finančních prostředků je čerpán z veřejných zdrojů ČR prostřednictvím účelové a institucionální podpory, menší pak z dofinancování projektů realizovaných z rozpočtu EU. Veřejné zdroje ČR tvořily 65,4 % zdrojů VZLÚ (obrázek 34). Veřejné zdroje ze zahraničí tvořily zdroje EU (34 mil. Kč) a zdroje ostatních zahraničních podniků (13 mil. Kč).

Obrázek 34: Výdaje na prováděný VaV ve VZLÚ dle formy financování v roce 2012

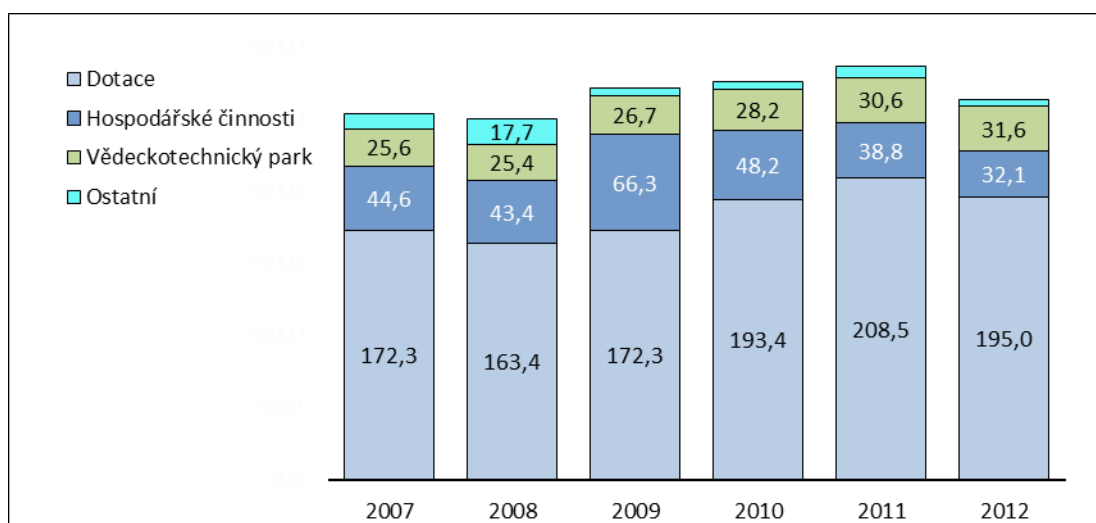
Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

Následující graf (obrázek 35) poukazuje na vývoj struktury celkových příjmů VZLÚ. V roce 2012 dosáhla společnost příjmů ve výši 262,8 mil. Kč. Nejvýznamnější zdroj financování celkových výdajů – dotace (ostatní provozní výnosy) – dosáhl výše 195 mil. Kč, tj. 74,2 % celkových příjmů společnosti. Podíl dotačních prostředků meziročně vzrostl o 1,5 %, v absolutní hodnotě ale poklesl o 13,5 mil Kč. Pokles dotačních prostředků je pro

výzkumnou společnost závislou na dotačním způsobu financování negativním jevem, který negativním způsobem ovlivňuje fungování podniku. Při všeobecném kontinuálním nárůstu cen a mzdových prostředků je dopad tohoto snížení ještě vyšší.

Druhý největší zdroj příjmů VZLÚ tvoří odborné hospodářské (komerční) činnosti. V roce 2012 dosáhly hospodářské činnosti výše 32,1 mil. Kč, tj. 12 % celkových příjmů. Tvoří je především zakázky zkušebnictví, výrobků a vývojových činností. Nejvýznamnější část tržeb z hospodářské činnosti tvořily práce pro zahraniční společnosti: mikroakcelerometry pro satelity EADS Astrium, únavové zkoušky polského letounu PZL 130TC-II Orlík nebo výpočty panelového flutteru raketového nosiče pro Tahels Alenia Space.

Třetí největší zdroj příjmů VZLÚ tvoří výnosy z provozu vědeckotechnického parku. V roce 2012 dosáhly tyto příjmy výše 31,6 mil. Kč, tj. 12 % celkových příjmů. Ostatní příjmy společnosti zahrnují přijaté úroky z vkladů v bankách, kurzové zisky, prodej materiálu, majetku, podílů, aktivace majetku aj.

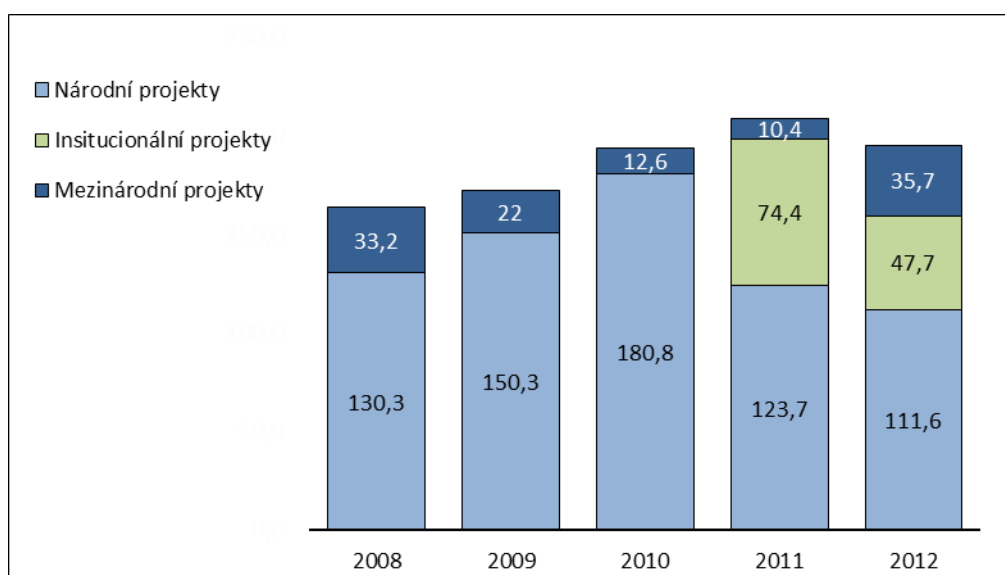
Obrázek 35: Struktura příjmů VZLÚ v letech 2007 – 2012 (v mil. Kč)

Zdroj: Informační systém VZLÚ, zpracování vlastní

Vývoj struktury příjmů VZLÚ z dotačních prostředků (obrázek 36) ukazuje, že celkový objem v posledním sledovaném roce klesl. Celkové dotační prostředky dosáhly v roce 2012 výše 195 mil. Kč (74,2 % všech příjmů). Nejvyšší podíl tvořily dotace na národní projekty, dále institucionální podpora a mezinárodní projekty. Je patrné, že finanční

prostředky ze státního rozpočtu na národní projekty klesají již od roku 2010. V průběhu dvou let klesly o více než třetinu (180,8 mil. Kč v roce 2010, 111,6 mil. Kč v roce 2012). Finanční prostředky ze státního rozpočtu poskytnuté formou institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací klesají podobným tempem. V působnosti MPO je poskytována podpora i VZLÚ, v působnosti MŠMT je poskytována podpora více než čtyřiceti výzkumným organizacím, z nichž většinu tvoří vysoké školy (95,6 % podpory)³¹.

Výzkumná organizace VZLÚ se v posledních sledovaných letech snažila nahradit výpadek finančních prostředků účastí v mezinárodních projektech (projekt ESPOSA 18,7 mil. Kč aj.) Finanční objem dotací z mezinárodních projektů vzrostl meziročně více než trojnásobně.

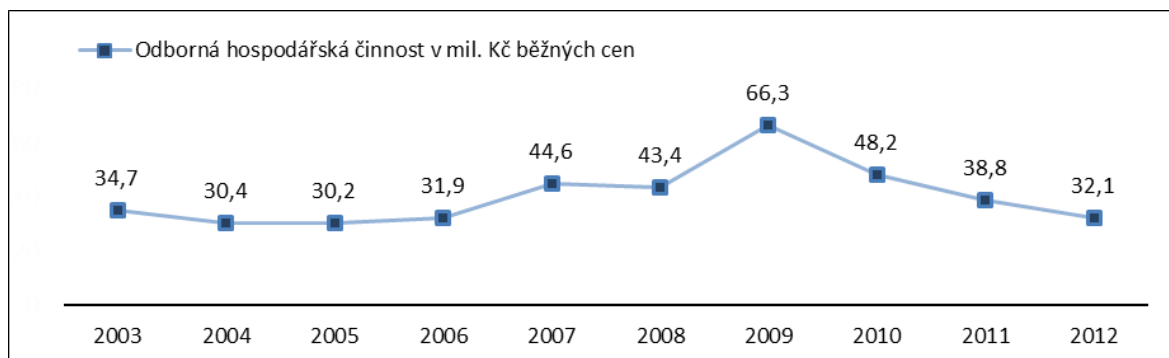

Obrázek 36: Struktura příjmů VZLÚ z dotačních prostředků v letech 2008 – 2012 (v mil. Kč)
Zdroj: Informační systém VZLÚ, zpracování vlastní

Příjmy VZLÚ z odborné hospodářské činnosti (obrázek 37) vykázaly za poslední tři roky výrazný pokles. Je způsoben ukončením velkých zakázek. Počet zakázek se v posledním sledovaném období zvýšil, jejich finanční objem ovšem klesá. Odborné hospodářské

³¹ Informace od zástupců ministerstev ČR v rámci semináře: Novinky ve VaVaI, Bílý dům, Praha, 3. 4. 2014

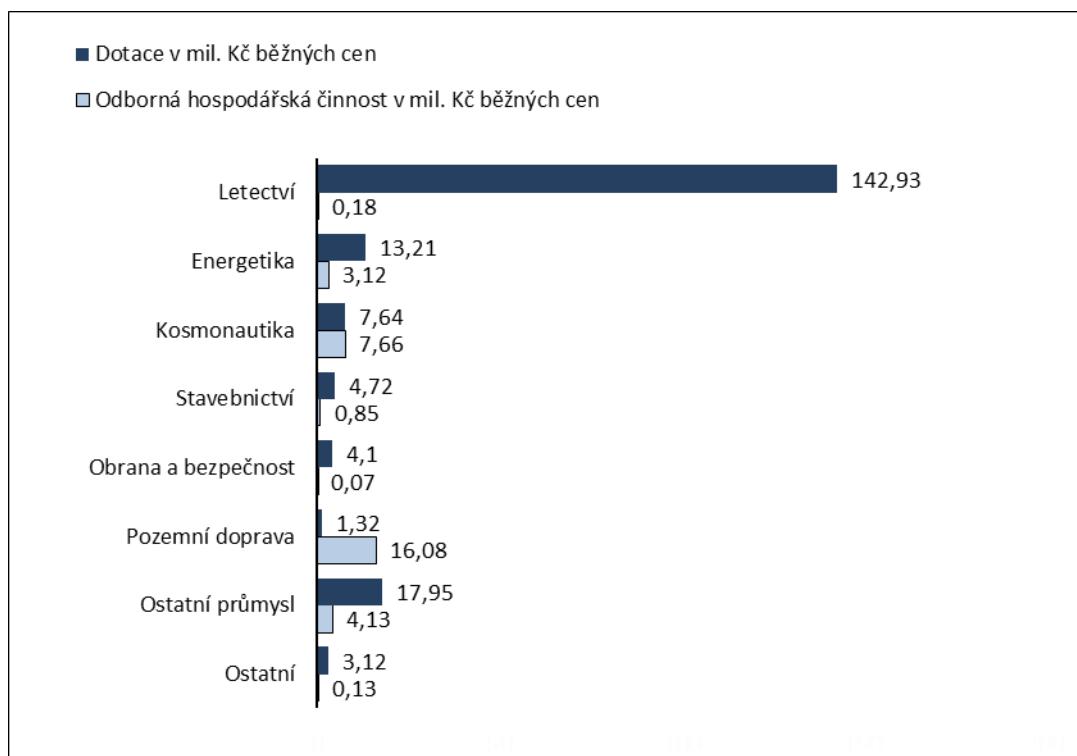
činnosti zahrnovaly práce ve zkušebnictví (76 %), vývojové práce (engineering 17 %) a výrobu (7 %).

Obrázek 37: Vývoj příjmů VZLÚ z odborné hospodářské činnosti v letech 2003 – 2012

Zdroj: Informační systém VZLÚ, zpracování vlastní

Je patrné (obrázek 38), že nejvýznamnější podíl činností z dotací (195 mil. Kč v roce 2012) se týkal sektorů letectví a energetika. Nejvýznamnější příjmy z odborných hospodářských činností se týkaly sektorů pozemní doprava, kosmonautika a energetika. Za nejvýznamnější sektor lze v celkovém pohledu označit sektor letectví (63 % příjmů).

Obrázek 38: Sektorová struktura příjmů VZLÚ v roce 2012

Zdroj: Roční výkazy o výzkumu a vývoji VTR5-01, zpracování vlastní

4.1 Návrh strategie

Výzkumný a zkušební letecký ústav, a.s. je v současné době multidisciplinární výzkumná organizace ve smyslu zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, vývoje a inovací. Od roku 1922 se orientuje na letecký průmysl.

K nejvýznamnějším projektům, které VZLÚ řešil v rámci 6. RP, patřil mezinárodní projekt CESAR (nákladově efektivní malý dopravní letoun), projekt s celkovým rozpočtem 34 mil. €, kde VZLÚ koordinoval tým 39 organizací ze 14 zemí. Z kosmických projektů byla velmi významná mise Evropské kosmické agentury ESA s názvem SWARM (vyslání tří družic měřících geomagnetické pole země), pro kterou VZLÚ vyvinul a následně vyrobil tři mikroakcelerometry. Z projektů 7. RP řeší v současné době VZLÚ projekt ESPOSA (nákladově efektivní systémy motoru) s celkovým rozpočtem 38 mil. €. Silnou stránkou společnosti jsou tedy bohaté zkušenosti z realizací řady vysoce odborných a finančně náročných národních i mezinárodních projektů. VZLÚ vlastní jedinečné know-how, špičkové technické zázemí (aerodynamické tunely, pevnostní zkušebny aj.) a disponuje základnou zkušených odborných zaměstnanců, která udržuje VZLÚ mezi prestižními výzkumnými organizacemi. Polovinu zaměstnanců tvoří odborníci s vysokoškolským vzděláním.

Hospodářským potížím čelí společnost úspěšně od roku 1993, kdy začala o finanční prostředky soutěžit ve státních programech vědy a výzkumu. V důsledku nepříznivých ekonomických vlivů snižovala počet zaměstnanců na současný stabilní stav 250 zaměstnanců. Nedostatek finančních prostředků byl jedním z klíčových faktorů omezujících podnikové aktivity společnosti. Prognózy budoucího vývoje (návrh vládního rozpočtu na roky 2014 a 2015, Horizon 2020, požadavek na zvýšení soukromých zdrojů financování na úkor omezování veřejných výdajů jednotlivými státy aj.) odhalují další plánovaný pokles finančních prostředků do VaV výzkumných organizací při stále se zvyšujících cenách vstupů. Analýza zpracovaná v této diplomové práci zpracovávající vývoj VaV v ČR i VZLÚ umožňuje transparentněji nahlížet na možné dopady tohoto vývoje a nadefinovat strategické kroky, vedoucí k optimalizaci podmínek ve výzkumné společnosti VZLÚ.

Posláním společnosti je přispívat ke zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky ČR, především v oblasti letectví. Klíč k úspěchu zvyšování konkurenceschopnosti spatřují národní a mezinárodní dokumenty (viz kapitola 2: Národní politika ČR, Lisabonská strategie, Strategie Evropa 2020) v pokroku ve výzkumu a vývoji a v transferu znalostí a technologií z výzkumné sféry do sféry průmyslu. Tato vize se bohužel potýká s řadou problémů, především v oblasti vytváření podmínek, které by jednotlivým subjektům umožnily pokroku ve výzkumu a vývoji a v transferu znalostí a technologií z výzkumné sféry do sféry průmyslu, dosáhnout.

Grafy v diplomové práci demonstrují podrobně vývoj národního a mezinárodního financování VaV v čase. Poukazují na skutečnost, že ačkoli se v posledních letech zvýšila celková podpora financování výzkumu a vývoje a podíl veřejného financování roste, struktura veřejného financování se pro výzkumné organizace vyvíjí negativně: razantní růst veřejného financování táhnou zahraniční veřejné zdroje. Dalším důležitým zjištěním je změna struktury formy veřejného financování. Podíl institucionální podpory klesá, roste podíl podpory účelové. Je to způsobeno další modifikací vládní metodiky hodnocení VaV, která se opět zásadním způsobem vzdaluje od podpory aplikovaného VaV. Hlavní výhodou výzkumné organizace je možnost získání 100% financování národních projektů z veřejných zdrojů (tj. nulová spoluúčast) a možnost získání institucionální podpory na koncepční rozvoj výzkumné organizace (cash). Z analýzy VaV lze konstatovat, že objem obou těchto hlavních výhod v posledních letech razantně poklesl. Veřejné národní zdroje klesají, institucionální podpora rovněž.

Razantní oslabení finančního objemu podpory výzkumných organizací dokládají i grafy struktur příjmů VZLÚ z dotačních prostředků (národní zdroje poklesly o 38 % ze 180,8 mil. Kč v roce 2010 na 111,6 mil. Kč v roce 2012, institucionální financování pokleslo o 36 % ze 74,4 mil. Kč v roce 2010 na 47,7 mil. Kč v roce 2012). Výzkumná organizace je nucena v mnohem větší míře soutěžit o projekty VaV financované skrze účelovou podporu. Projektů, které mohou být finančně podpořeny, je stále méně, úspěšnost přihlášených projektů všeobecně klesá. Přestože VZLÚ připravuje vysoce odborné návrhy, neobsahující projektové chyby či nejasnosti, projekty nejsou přijaty k financování z důvodů velké finanční náročnosti, velkého počtu účastníků v soutěži anebo z důvodů jiného zaměření priorit dané soutěže posuzované individuálně zaměřenými členy komise.

Z provedených analýz vyplynulo, že potenciálně nejvýhodnější bude pro VZLÚ účastnit se soutěží ministerstev s nejvyššími rozpočtovými prostředky: MŠMT, MPO a dále soutěží TAČR, jejíž rozpočet na podporu projektů VaV významně stoupá.

Podpora z národních zdrojů klesá a mezinárodní zdroje jsou z důvodu nutnosti dofinancování společností (nesoulad kalendářních roků, na které je dofinancování poskytnuto s projektovými roky) stále více finančně nedostupné. Výzkumné organizace totiž nesmí provádět VaV v hospodářském režimu nad povolený limit. Nemají tudíž možnost se na větším počtu projektů finančně podílet. V případě, že pravidla chystaného rámcového programu Horizon 2020 v souvislosti s chystanou změnou „Rámce“ neumožní výzkumným organizacím dosahovat větší míry zisku, nebudou se moci mezinárodních projektů naplno účastnit. Pravidla nového rámcového programu Horizon 2020 (návazný program po 7. RP EU pro roky 2014 – 2020 s rozpočtem 77 028,3 mil. EUR) vyžadují nahradit financování typu full cost (skutečné náklady), financováním typu flat rate (100% hrazení přímých nákladů + 25% hrazení nepřímých nákladů). Tento krok je administrativním zjednodušením, které vítají mnohé soukromé podniky provádějící VaV, případně vysoké školy. Pro výzkumné organizace vlastní rozsáhlý park výzkumných pracovišť disponujících drahými přístroji představuje tento krok razantní nedostatek finančních prostředků. Z čeho platit provozní náklady budov, přístrojů a režijní náklady, když tyto dosahují 100-150 % přímých mezd? Limit povoleného zisku nepokrývá potřebu dofinancování mezinárodních projektů, natož dofinancování vysokých režijních nákladů souvisejících s unikátní infrastrukturou.

Výzkumné organizace jsou enormně citlivé na politické, legislativní a rozpočtové změny. MVDr. Pavel Bělobrádek, Ph.D., místopředseda vlády pro vědu, výzkum a inovace zdůrazňuje, že významnou a nezastupitelnou roli mají pro růst konkurenceschopnosti i aktivity výzkumných organizací, bez jejichž zájmu a motivace nelze účinný transfer znalostí a technologií z výzkumné sféry do sféry průmyslu realizovat. Bohužel výzkumné organizace často nemohou predikovat, na co se mají v krátkém období strategicky připravovat. Zdá se, že vláda ČR na výzkumné organizace špičkové úrovně při vytváření metodik VaV zapomněla, jelikož tvoří minoritní skupinu výzkumné sféry. Situace je více než tíživá. Kde tedy získat peníze na výzkum a vývoj? Jak udržet špičkovou úroveň společnosti při nepřízni metodického vývoje VaV v ČR i EU? Jak může výzkumná

společnost dofinancovávat projekty EU, na které svou odborností poměrně snadno dosáhne, když má velice omezenou možnost vytvářet zisk? Je pro společnost vůbec efektivní udržovat za těchto podmínek statut výzkumné organizace?

Za účelem návrhu budoucí strategie je třeba shrnout silné a slabé stránky podniku. Silnou stránkou jsou rozsáhlé zkušenosti, vysoká odborná úroveň znalostí zaměstnanců společnosti a unikátní zařízení. Tyto silné stránky je třeba udržovat. Je třeba udržovat síť spolupracujících podniků i zákazníků, budovat strategické smluvní vztahy, účastnit se klíčových jednání, posílit povědomí společnosti o existenci výzkumných organizací, zviditelnit existenci VZLÚ. Je třeba stále intenzivněji vyhledávat kontakty a debatovat i na úrovni politické. V oblasti lidských zdrojů je třeba rozvíjet schopnosti a dovednosti zaměstnanců, vytvořit účinný motivační systém, posilovat mezinárodní spolupráci, zajistit formální i neformální vazby zaměstnanců, a zabránit tak odchodu klíčových zaměstnanců do konkurenčních podniků. Účasti na veletrzích umožní společnosti vyhledávat odborné a talentované studenty a nabídnout jim možnost spolupráce. Je vhodné posílit horizontální mobilitu výzkumníků a zaměstnanců aplikační sféry, aby byly zjištěny konkrétní potřeby inovací v průmyslu, a mohla tak být nabízena efektivní řešení.

Unikátní zařízení je potřeba udržovat, případně modernizovat. Nové infrastruktury je možné budovat za finanční podpory strukturálních fondů EU. Je třeba posílit marketingové aktivity a současná unikátní zařízení maximálně využívat.

Slabou stránkou podniku je enormní citlivost na politické, legislativní a rozpočtové změny a z toho plynoucí hrozby finanční nedostatečnosti v následujících letech. Náhlé koncepční změny jsou bohužel častým jevem. V současné době zasedá Rada pro VaVaI nad novými předpisy EU upravujícími nové postupy v posuzování výzkumných organizací, jejichž účinnost je datována již od 1. 7. 2014: nové nařízení Komise EU „GBER“ o blokových výjimkách ve VaV + nový „Rámec společenství“, který tvoří základní dokument legislativy EU pro VaVaI. Tyto předpisy pobeží souběžně se stávajícími předpisy ČR (Zákon č. 130/2002 Sb.) do konce roku 2014. Ve věcech upravených GBER se bude postupovat dle GBER. Od 1. 1. 2015 bude na základě nových předpisů upravena i základní norma ČR pro VaVaI – Zákon č. 130/2002Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a jeho prováděcí předpisy. Veškerá účelová a institucionální podpora

bude poskytována dle GBER. Výdaje na VaV plánované na následující dva roky nebyly dosud schváleny. Jedná se o návrhu vlády premiéra Nečase (výdaje mírně zvyšovat), návrhu vlády premiéra Rusnoka (výdaje nezvyšovat) a o pracovním návrhu Rady pro VaVaI ze dne 28. 3. 2014, (výdaje meziročně zvyšovat). Výsledek je obtížně predikovatelný.

Další slabou stránkou společnosti je nedostatečný marketing plynoucí z toho, že společnosti působící jako výzkumné organizace nebyly nikdy orientovány na tržní prostředí. Ve stínu nových priorit ČR a EU je třeba prezentovat se potenciálním partnerům z průmyslu a rozvíjet spolupráci mezi výzkumnou organizací a aplikační sférou výsledků vývoje (průmyslu). Marketingovou aktivitu je možné posílit. Bylo by vhodné vybudovat ve společnosti zkušené marketingové oddělení, které bude mapovat nové příležitosti (zákazníky, obory, projektové partnery, poptávku po produktech atd.)

Problém finanční nedostatečnosti je naopak velice nesnadné řešit. Je třeba intenzivního zapojení do vládních diskusí. V zahraničí mají výzkumné organizace stabilnější postavení. Nejsou závislé na programových soutěžích a jsou přímo financovány z prostředků státního rozpočtu. VZLÚ v minulých letech vytvořil vlastní zdroj financování v podobě fondu podpory výzkumu a vývoje, do kterého byla vložena 2 % z příjmů. V tomto trendu je třeba pokračovat, a budovat tak záložní zdroje. Nepotřebné a neperspektivní hmotné i nehmotné majetky je třeba odprodat. V oblasti energií je třeba zmapovat možnosti úspor. V oblasti povolených hospodářských aktivit má VZLÚ rezervu. V případě finanční nedostatečnosti má prostor k rozšíření svých příjmů skrze hospodářské aktivity. VZLÚ přispěl v roce 2013 ke vzniku inovativních firem. Mateřská společnost založila dvě dceřiné společnosti, tzv. spin-off společnosti orientované na výrobu modelů a zkušebních přípravků a na vývoj vědeckých přístrojů pro použití v kosmu. Spin-off společnosti zhmotňují spolupráci soukromého a výzkumného sektoru, zvyšují inovativnost prostředí ČR.

Z rozborů této diplomové práce se ukázalo, že by bylo vhodné zpracovat podrobnou analýzu dopadů ztráty statutu výzkumné organizace na fungování společnosti. Je třeba kvantifikovat potenciální tržby z nárůstu komerčních aktivit a porovnat je s výpadkem financí v podobě 100% dotace na národní projekty, dofinancování EU projektů a podpory v podobě institucionální podpory. Ztratit statut výzkumné organizace by pravděpodobně

nebylo výhodné v rámci roku 2014, jelikož nový rámcový program Horizon 2020 bude projektově nabíhat a nebude tvořit podstatnou část výzkumných programů společnosti. Od roku 2015 nabyde tato otázka na významu. Z důvodu omezení rozsahu diplomové práce není možné se této problematice hlouběji věnovat. Vedoucí útvarů mohou v rámci brainstormingu poukázat na komerční směry, na které by bylo vhodné zaměřit budoucí odborné síly. Je třeba v dostatečném předstihu kvalifikovaně odpovědět na otázku, co by pro společnost odstup ze statutu výzkumné organizace znamenal.

Závěr

Výsledky výzkumu, vývoje a inovací představují pro Českou republiku klíčový faktor jejího rozvoje. Vybudování efektivního systému výzkumu a vývoje patří již tradičně mezi hlavní vládní priority. Země s vysokým inovačním potenciálem mají možnost získat konkurenční výhodu skrze snižování nákladů, budování unikátních zařízení nebo užívání jedinečného know-how.

Na základě vypracované analýzy stavu financování výzkumu a vývoje v České republice lze konstatovat, že v posledních letech došlo k oživení výzkumných aktivit. Česká republika investuje do výzkumu a vývoje stále intenzivněji. Návrh výdajů státního rozpočtu České republiky na výzkum a vývoj pro následující dva roky vykazuje další růst. Z pohledu mezinárodních strategií ve výzkumu a vývoji však není dosavadní a ani plánovaný růst financování výzkumu a vývoje dostatečný. Výše státních výdajů k HDP je v České republice v porovnání s EU28 nízká.

Jeden z hlavních problémů České republiky je transfer poznatků výzkumu a vývoje do praxe. Řada vládních opatření směřuje k posílení spolupráce VŠ, průmyslu, VO a podniků zabývajících se výzkumem. Nastartování spolupráce těchto subjektů je ale velice obtížné, jelikož si v českém prostředí výzkumu a vývoje vzájemně konkurují. Daňový systém České republiky spolupráci subjektů rovněž nepodporuje. Odčitatelnou položku lze uplatnit pouze na vlastní výzkum a vývoj, nikoli na nakoupený výzkum a vývoj za podmínek, které jsou zavedeny v zahraničí. Nedostatkem daňového systému je komplikovanost, nestabilita a absence textů, které by harmonizovaly oblast výzkumu a vývoje.

Struktura financování výzkumu a vývoje doznala řady změn. Podniky sice stále intenzivněji investují do výzkumu a vývoje ze svých podnikových zdrojů, nicméně růst zdrojů veřejných je rychlejší. Financování výdajů na výzkum a vývoj z veřejných zdrojů převládlo. Nevýhodou pro výzkumné organizace České republiky je, že tahounem této změny jsou především zahraniční veřejné zdroje.

Vedle přímé podpory je důležité v České republice, ve větší míře nežli dosud, využívat podporu nepřímou, která svým obsahem stimuluje především malé a střední podniky. Zprůhlednění a zkonkretizování podmínek nepřímé podpory umožní její intenzivnější využití. Česká republika by měla rozšířit počet nástrojů nepřímé podpory motivující podnikatelské subjekty k využívání vlastních soukromých zdrojů (např. 10% bonifikace meziročního nárůstu odpočtu na výzkum a vývoj), patří totiž k zemím s nižší mírou nepřímé daňové podpory. Mělo by být zavedeno systematické hodnocení efektů zavedení nepřímé podpory, jelikož statistická data z této oblasti nejsou dostatečná. Je možné se inspirovat postupy, které se osvědčily v zahraničí, např. systémem garancí, které umožňují podnikům efektivněji získávat cizí kapitál.

Analýza mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji poukazuje na velmi nízké zapojení České republiky v 7. RP. Je třeba podniky informovat, motivovat a podporovat v účasti v mezinárodních programech. Soukromé zdroje financování výzkumu a vývoje nedosahují strategií stanovené hodnoty 2 % HDP, zdroje směřují jen do velkých měst. V tomto směru je třeba zefektivnění systému financování vědy a výzkumu a stimulace soukromých podniků k investování do výzkumu a vývoje.

Výzkumný a zkušební letecký ústav, a.s., multidisciplinární výzkumná organizace, je národním centrem pro výzkum, vývoj, inovace a zkušebnictví v letectví a kosmonautice. Patří k nejvýznamnějším průmyslově orientovaným výzkumným organizacím v ČR. Statut výzkumné organizace způsobuje velkou míru závislosti na národních veřejných zdrojích, které razantně klesají. Výzkumné organizace jsou enormně citlivé na všechny politické, legislativní a rozpočtové změny.

Vláda si je vědoma nezastupitelné role výzkumných organizací v zajišťování transferu znalostí a technologií do praxe, nevytváří pro ně ale potřebné podmínky. Výzkumné organizace jsou minoritní skupinou výzkumné sféry, pro něž je chystaná změna metodiky výzkumu a vývoje v České republice kontraproduktivní. Stále sílí tlak na spolufinancování projektů soukromými zdroji podniků, zavedení pravidel Horizon 2020, včetně změny financování z full cost na flat rate, není v případě výzkumných organizací efektivní. Výzkumná organizace z titulu svého statutu podléhá limitu komerčních aktivit,

a není proto schopna vytvářet soukromé zdroje potřebné ke spolufinancování projektů, krytí vyšších režijních nákladů z titulu vlastnictví energeticky náročných infrastruktur, nákladů v podobě časových odpisů, daní, mezd režijních zaměstnanců a dalších položek. Špičkový výzkum zajišťovaný výzkumnými organizacemi je ohrožen. S ohledem na velký rozsah této problematiky doporučuje autorka zpracování podnikové analýzy, ve které bude kvantifikován převis výhod plynoucích ze statutu výzkumné organizace nad nevýhodami, které změna metodiky výzkumu a vývoje přinese v následujících letech.

Výsledky provedené analýzy výzkumu a vývoje vyústily ve vypracování strategie pro výzkumnou společnost VZLÚ. Silné stránky společnosti v podobě rozsáhlých zkušeností, vysoké odborné úrovně znalostí zaměstnanců a vlastnictví unikátních zařízení by měly být posíleny skrze navrhovaná opatření.

Mezi hlavní navrhovaná opatření patří udržování sítě spolupracujících podniků a zákazníků, budování strategických smluvních vztahů, účast na klíčových jednáních, vyhledávání talentovaných studentů, spolupráce s průmyslem a vytvoření účinného motivačního systému pro zaměstnance. Slabé stránky společnosti by měly být skrze navrhovaná opatření redukovány. Mezi hlavní doporučení patří vybudovat marketingové oddělení, zapojení se do vládních diskusí, alokování části zisku do fondu podpory výzkumu a vývoje, zmapovat možnosti úspor, odprodávat nepotřebné majetky a rozšířit komerční aktivity do výše limitu povoleného výzkumným organizacím a podporovat spolupráci mezi výzkumnou organizací a dceřinými spin-off společnostmi.

Předkládaná analýza stavu výzkumu a vývoje v České republice přispívá k hlubším úvahám na téma budování konkurenceschopné ekonomiky a odhaluje dopad změn ve financování výzkumu a vývoje na fungování konkrétní výzkumné organizace. Ekonomické subjekty ve výzkumné sféře mohou opřít koordinaci svých aktivit a alokaci finančních zdrojů o závěry této analýzy.

Diplomantka je přesvědčena, že navržená koncepční strategie přispěje ke zvýšení stability a růstu konkurenceschopnosti Výzkumného a zkušebního leteckého ústavu, a.s. Strategie poukazuje na cesty, které je nutné zvládnout při upevňování pozice společnosti jako národního centra pro výzkum a vývoj v letectví a kosmonautice. Stěžejním cílem navržené

strategie je zajištění budoucí finanční stability významné průmyslově orientované výzkumné organizace, která disponuje velkými výzkumnými infrastrukturami (např. aerodynamickými tunely) a která v současné době významnou měrou podporuje rozvoj konkurenceschopnosti průmyslových podniků České republiky.

Seznam použité literatury

Citace

ALBRECHT, V., a aj. *Česká republika v Evropském výzkumném prostoru v roce 2012*. 1. vyd. Praha: Informatorium, 2013, s. 28, ISBN 978-80-7333-102-3.

BLAŽKA, M., M. CHVOJKA. *Průvodce systémem veřejné podpory výzkumu a vývoje v České republice - 2012*. 14. vyd. Ostrava: Tanger, 2012, s. 3, 7ISBN 978-80-87294-30-7.

ČR. *Úplné znění zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků: Zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací*. [online]. In: 211/2009 Sb. Praha: Moraviapress, 2009, roč. 2009, částka 56, s. 2928-2929, 3183 §3 odst. 1 a, b. [vid. 2013-11-30]. Dostupné z: http://www.vyzkum.cz/storage/att/BB743D4E2B61E95FA36D7DADD47BE704/Z%C3%A1kon_130_2002.pdf

ČR. *Úplné znění zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů*, ze dne 20. listopadu 1992, v platném znění [online]. [vid. 2013-12-30]. § 34 odst. 4. Dostupné z: <http://zakonyonline.cz/?q3=ode%C4%8Det&s3=Hledat+%C2%A7+%281-42%29>

ČR. *Usnesení VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 3. července 2013 č. 518 o návrhu výdajů státního rozpočtu České republiky na výzkum, experimentální vývoj a inovace na rok 2014 s výhledem na léta 2015 a 2016* [online]. ČR, 2013-7-3 [vid. 2014-01-16]. Dostupné z: [http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/23639B88A9E8E312C1257B9C0021CC5A/\\$FILE/518%20uv130703.0518.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/23639B88A9E8E312C1257B9C0021CC5A/$FILE/518%20uv130703.0518.pdf).

ČR. *Zákon o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí* (zákon č. 357/1992 Sb.), ze dne 5. května 1992, v platném znění, § 20 odst. 4. [online]. [vid. 2014-01-10]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s30&q30=all>

EU. *Taxation trends in the European Union*. Luxembourg: European Union, Eurostat 2012. ISBN 978-92-79-21209-3

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉHO SPOLEČENSTVÍ. *Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o sedmém rámcovém programu Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace*, (2006/L 412/1) [online]. Úřední věstník Evropské unie, 2006-12-30, s. 1 [vid. 2013-11-08]. Dostupné z: <http://www.vyzkum.cz/storage/att/051DAEE1AEC922DB2EA111E7F737A677/Rozhodnut%C3%AD%20EP%20a%20Rady%20%C4%8D.%201982-2006-ES.pdf>

EVROPSKÁ KOMISE. *Evropa 2020: strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění* [online]. Sdělení Evropské komise, 2010-03-03, s. 12 [vid. 2013-11-20]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/Evropa_2020_cz_Sdeleni_EK.pdf

MF ČR, *POKYN D – 288 k jednotnému postupu při uplatňování ustanovení § 34 odst. 4 a 5 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů*, ze dne 3. 10. 2005, č. j.15/96 003/2005-151. [online]. [vid. 2014-01-04]. Dostupné z: <http://www.avo.cz/staryweb/dokument/pokyn288.pdf>

OFFICE OF THE GOVERNMENT OF THE CZECH REPUBLIC RESEARCH AND DEVELOPMENT COUNCIL: *Analysis of the existing state of Research, Development and Innovation in the Czech Republic and a comparison with the Situation Abroad in 2012*, ISBN 978-80-7440-071-1.

RADA PRO VÝZKUM, VÝVOJ A INOVACE. *Aktualizace Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009 až 2015 s výhledem do roku 2020* [online]. Praha: Rada pro výzkum, vývoj a inovace, 2013, s. 4 [vid. 2013-11-07]. Dostupné z: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=682145>

URBAN, L. Lisabonská strategie: jak si stojí v poločase. Mezinárodní politika. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2005, roč. 29, č. 1, s. 19. ISSN 0543-7962.

VYMĚTAL, L.: 85 let VZLÚ. Studio Winter, Praha 2007.

VZLÚ: Výroční zpráva roku 2012. VZLÚ, Praha 2012.

Bibliografie

ALBRECHT, V., a aj. Česká republika v Evropském výzkumném prostoru v roce 2012. 1. vyd. Praha: Informatorium, 2013. ISBN 978-80-7333-102-3.

BLAŽKA, M., M. CHVOJKA. *Průvodce systémem veřejné podpory výzkumu a vývoje v České republice - 2012*. 14. vyd. Ostrava: Tanger, 2012, s. 3, 7 ISBN 978-80-87294-30-7.

EU. *Taxation trends in the European Union*. Luxembourg: European Union, Eurostat 2012. ISBN 978-92-79-21209-3.

EVROPSKÁ KOMISE. *Evropa 2020: strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění* [online]. Sdělení Evropské komise, 2010-03-03 [vid. 2013-11-20]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/Evropa_2020_cz_Sdeleni_EK.pdf

EVROPSKÁ KOMISE. *Rámcový společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (2006/C 323/01)* [online]., Úřední věstník Evropské Unie, 2006-12-30, [vid. 2013-11-07]. Dostupné z: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=9919>

EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení COM (2002) č. 499: Více výzkumu pro Evropu: vzhůru ke 3 %, EK, 2002*.

KOKA W. *Lisabonská strategie pro růst a zaměstnanost*. Odborná skupina Evropské komise, listopad 2004. [online]., [vid. 2013-11-31]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/evropskastrateg/w_kok_lisabon_strategie_zpravaii_cas_ekonom_30_11_04.pdf

OFFICE OF THE GOVERNMENT OF THE CZECH REPUBLIC RESEARCH AND DEVELOPMENT COUNCIL: *Analysis of the existing state of Research, Development and Innovation in the Czech Republic and a comparison with the Situation Abroad in 2012*. Prague, 2013. ISBN 978-80-7440-071-1.

PRNKA T., a kol. *Průvodce systémem veřejné podpory výzkumu, vývoje a inovací v České republice - 2010*. Česká společnost pro nové materiály a technologie, 12. vyd., Ostrava, 2010. 978-80-87294-16-1.

RADA PRO VÝZKUM, VÝVOJ A INOVACE. *Aktualizace Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009 až 2015 s výhledem do roku 2020* [online]. Praha: Rada pro výzkum, vývoj a inovace, 2013, [vid. 2013-11-07]. Dostupné z: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=682145>

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR: *Bílá kniha výzkumu, vývoje a inovací*. Sociologické nakladatelství, Praha 2008.

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR: *Zelená kniha výzkumu, vývoje a inovací*. Sociologické nakladatelství, Praha 2008.

TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AV ČR: *Evropský výzkumný prostor*, Ministerstvo zahraničních věcí, Praha 2003.

URBAN, L.: *Lisabonská strategie: jak si stojí v poločase*. Mezinárodní politika. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2005, roč. 29, č. 1. ISSN 0543-7962.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o plnění Národního lisabonského programu 2005-2008*. [online]. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2006-10-1 [vid. 2013-11-9]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/narodni_akcni_plan/plneni_2006.pdf

VYMĚTAL, L.: *85 let VZLÚ*. Studio Winter, Praha 2007.

VZLÚ. *Výroční zprávy roku 2006 - 2012*. VZLÚ, Praha.

Materiály ze seminářů o novinkách ve výzkumu a vývoji, Bílý dům, Praha.

<http://www.czso.cz/>

<http://www.vzlu.cz/>

<http://www.vyzkum.cz/>

<http://www.avo.cz/>

<http://www.alv.cz/>

<http://www.msmt.cz/>

<http://www.mpo.cz/>

Seznam příloh

Příloha A: Seznam základních legislativních předpisů ČR (1 strana)

Příloha B: Seznam základních legislativních předpisů EU (1 strana)

Příloha C: Přehled poskytovatelů a programů veřejné podpory (3strany)

Příloha A: Základní legislativní předpisy ČR

- Úplné znění zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a jeho prováděcí předpisy (Sbírka zákonů č. 211/2009 Sb.)
- Zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích a navazující předpisy
- Nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému VaVaI
- Usnesení vlády č. 1530, Statut Rady pro VaVaI
- Zákon č. 283/ 1992 Sb., o Akademii věd ČR
- Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

Příloha B: Základní legislativní předpisy EU

- Obecná legislativa EU (Smlouva o založení Evropského společenství, Evropská dohoda, zakládající přidružení mezi ČR na jedné straně a EU a jejími členskými státy na straně druhé aj.)
- Rámec Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací - Úřední věstník Evropské unie C 323, 30.12.2006
- Prováděcí nařízení (Nařízení Rady ES č. 659/1999 ze dne 22. 3. 1999, stanovující prováděcí pravidla, Nařízení Komise ES č. 1998/2006 ze dne 15. 12. 2006 o podpoře de minimis, Nařízení Komise ES č. 800/2008 ze dne 6. 8. 2008 o blokových výjimkách aj.)
- Rozhodnutí (Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1982/2006/ES ze dne 18. prosince 2006 o sedmém rámcovém programu Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace, aj.)

Příloha C: Přehled poskytovatelů a programů veřejné podpory

Poskytovatelé a programy VaVaI v ČR v roce 2012:

1, Grantová agentura ČR

- Grantové projekty
- Veřejné soutěže

2, Technologická agentura ČR

- Program aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje ALFA 2011–2016
- Program veřejných zakázek ve VaVaI pro potřeby státní správy BETA 2012–2016
- Program na podporu aplikovaného společenskovedního VaV OMEGA 2012–2017
- Program Centra kompetence 2012–2019
- Veřejné soutěže

3, Ministerstvo kultury

- Program aplikovaného VaV národní a kulturní identity – NAKI 2011–2017
- Veřejné soutěže 63

4, Ministerstvo obrany

- Program Obranný aplikovaný výzkum, experimentální vývoj a inovace 2011–2017
- Veřejné soutěže

5, Ministerstvo průmyslu a obchodu

- Program „TIP“ 2009–2017

6, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

- Národní program udržitelnosti I 2013–2020
- Národní program udržitelnosti II 2013–2020
- Veřejné soutěže

7, Ministerstvo vnitra

- Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010 až 2015
- Program bezpečnostního výzkumu ČR 2010–2015
- Veřejné soutěže

8, Ministerstvo zdravotnictví

- Resortní program výzkumu a vývoje Ministerstva zdravotnictví III 2010–2015
- Veřejné soutěže

9, Ministerstvo zemědělství

- Komplexní udržitelné systémy v zemědělství 2012–2018
- Veřejné soutěže

Programy podpory VaV ze strukturálních fondů EU v roce 2012 (MŠMT):

1, OP Výzkum a vývoj pro inovace (OP VAVPI)

- Prioritní osa 1 – Evropská centra excelence
- Prioritní osa 2 – Regionální VaV centra
- Prioritní osa 3 – Komercializace a popularizace VaV
- Prioritní osa 4 – Infrastruktura pro výuku na VŠ spojenou s výzkumem
- Prioritní osa 5 – Technická pomoc

2, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)

- Prioritní osa 2 – Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj

3, OP Podnikání a inovace (OP PI)

- Program POTENCIÁL
- Program PROSPERITA
- Program SPOLUPRÁCE
- Program INOVACE

Hlavní mezinárodní výzkumné programy v roce 2012:

- 7. RP EU
- EURATOM
- Velké infrastruktury pro výzkum, vývoj a inovace
- Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace
- Program pro konkurenceschopnost podniků, zvláště malých a středních
- Program COST
- Program EUREKA
- Program EUROSTARS
- Vědecké programy NATO
- Mezinárodní spolupráce ve VaV na podporu mobility výzkumných pracovníků
MOBILITY
- Mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji „KONTAKT II“
- Program EUPRO II
- Program INGO II